

Kontroller och inspektioner i Sverige av Europeiska byrån för bedrägeribekämpning

REGERINGSKANSLIET

Finansdepartementet

SOU och Ds kan köpas från Wolters Kluwers kundservice.
Beställningsadress: Wolters Kluwers kundservice, 106 47 Stockholm
Ordertelefon: 08-598 191 90
E-post: kundservice@wolterskluwer.se
Webbplats: wolterskluwer.se/offentligapublikationer

För remissutsändningar av SOU och Ds svarar Wolters Kluwer Sverige AB
på uppdrag av Regeringskansliets förvaltningsavdelning.

Svara på remiss – hur och varför

Statsrådsberedningen, SB PM 2003:2 (reviderad 2009-05-02).

En kort handledning för dem som ska svara på remiss.

Häftet är gratis och kan laddas ner som pdf från eller beställas på regeringen.se/remisser

Omslag: Regeringskansliets standard

Tryck: Elanders Sverige AB, Stockholm 2016

ISBN 978-91-38-24402-9

ISSN 0284-6012

Innehåll

Sammanfattning	9
Summary in English	11
Förkortningar och begrepp	13
1 Författningsförslag.....	17
1.1 Förslag till lag om kontroller och inspektioner på plats av Europeiska byrån för bedrägeribekämpning.....	17
1.2 Förslag till lag om ändring i lagen (1994:1708) om EU:s förfordningar om strukturstöd och om stöd till utveckling av landsbygden.....	19
1.3 Förslag till lag om ändring i lagen (1994:1709) om EG:s förfordningar om den gemensamma fiskeripolitiken	20
1.4 Förslag till lag om ändring i lagen (1994:1710) om EG:s förfordningar om jordbruksprodukter	21
1.5 Förslag till lag om ändring i tullagen (2000:1281)	22
1.6 Förslag till förordning om utredningar som utförs av Europeiska byrån för bedrägeribekämpning	23
1.7 Förslag till ändring i förordningen (1992:1094) om avgifter vid Kronofogdemyndigheten	25
2 Uppdraget och dess genomförande.....	27
2.1 Uppdraget.....	27
2.2 Utredningsarbetet.....	28

3	EU:s medel, fonder och program	29
3.1	Inkomster.....	29
3.2	Utgifter	30
3.2.1	Utgifter i direkt förvaltning	30
3.2.2	Utgifter i delad förvaltning.....	30
3.2.3	Utgifter i indirekt förvaltning.....	32
3.3	Tillgångar	32
3.4	Begreppen ”sektor” och ”område”	32
4	Europeiska byrån för bedrägeribekämpning.....	33
4.1	Bedrägeribekämpning.....	33
4.2	Skyddet av unionens finansiella intressen före Olaf	34
4.3	Olaf.....	35
4.4	Olaf och utvecklingen mot en europeisk åklagarmyndighet	36
5	Ekobrottsmyndigheten och SEFI-rådet	39
5.1	Ekobrottsmyndigheten	39
5.2	SEFI-rådet och dess föregångare.....	40
6	EU-rättsliga regler.....	41
6.1	Olafs utredningar	41
6.1.1	Grundläggande regler.....	41
6.1.2	Unionens finansiella intressen	42
6.1.3	Oegentligheter	42
6.1.4	Behöriga myndigheter och sambandscentralen för bedrägeribekämpning.....	43
6.1.5	Ekonomiska aktörer.....	43
6.1.6	Rättssäkerhetsgarantier.....	44
6.1.7	Proceduren vid Olafs utredningar.....	44
6.2	Olafs platskontroller	45
6.2.1	Inledning.....	45

6.2.2	Platskontroller enligt platskontrollförfordningen	46
6.2.3	Andra kontroller som utförs av Olaf	49
7	Svenska regler.....	51
7.1	Utgifter i direkt förvaltning	51
7.2	Utgifter i delad förvaltning	51
7.2.1	Inledning	51
7.2.2	Strukturfonder	52
7.2.3	Havs- och fiskerifonden.....	54
7.2.4	Garantifonden.....	55
7.2.5	Asyl-, migrations- och integrationsfonden (AMIF)	56
7.2.6	Fonden för inre säkerhet (ISF)	57
7.2.7	Fonden för europeiskt bistånd till dem som har det sämst ställt (FEAD)	57
7.3	Utgifter i indirekt förvaltning	57
7.4	Intäkter	58
7.4.1	Tullmedel	58
7.4.2	Socketavgifter	59
7.4.3	EU-avgiftens mervärdesskattebaserade del.....	59
7.4.4	EU-avgiftens bruttonationalinkomstbaserade del	60
7.5	Tillgångar	60
7.6	Bestämmelser om handräckning	60
7.6.1	Inledning	60
7.6.2	Polismyndigheten	60
7.6.3	Kronofogdemyndigheten.....	62
7.6.4	Tullverket	63
8	Platsundersökningar på några andra områden.....	65
8.1	Inledning	65
8.2	Konkurrensrättsområdet	65
8.2.1	Platsundersökning i konkurrensrätten.....	65
8.2.2	Nationellt beslutad platsundersökning	65

8.2.3	Platsundersökning beslutad och genomförd av kommissionen	66
8.3	Statsstödsområdet	69
8.4	Finansmarknadsområdet	70
8.4.1	Kreditvärderingsinstitut	70
8.4.2	OTC-derivat.....	73
9	En nordisk utblick.....	75
9.1	Inledning	75
9.2	Danmark	75
9.3	Finland	76
10	Överväganden och förslag	77
10.1	Olafs utredningskompetens är begränsad på inkomstsidan.....	77
10.2	Behöriga myndigheter behövs	78
10.3	Regeringen utser behöriga myndigheter	79
10.4	Behöriga myndigheter för tull och socker	79
10.5	Behöriga myndigheter för delad förvaltning.....	80
10.6	Sambandscentralens funktion som behörig myndighet	82
10.7	Sambandscentralens roll när Olaf anmäler en utredning	83
10.8	Medlemsstaternas roll vid Olafs platskontroller	84
10.9	Behörig myndighets utredningskompetens vid Olafs platskontroller	85
10.10	Biträde och säkerhetsåtgärder i form av handräckning	87
10.11	Formell prövning av Olafs begäran om biträde och säkerhetsåtgärder	88
10.12	Behov av kompletteringar av det svenska regelverket.....	90
10.13	Regleringen av Olafs platskontroller i Sverige	93

10.14	Frågor om undantagande av handlingar, rätt att tillkalla rättsligt biträde och underrättelse om platskontrollen.....	95
10.15	Ersättning för prover och undersökningar vid platskontroller.....	98
10.16	Vilken myndighet ska utföra handräckning?	100
10.17	Sambandscentralen får rätt att begära handräckning	103
10.18	Sekretess vid Olafs platskontroller	103
11	Ikraftträdande	107
12	Ekonomiska konsekvenser	109
13	Författningskommentar	111
13.1	Förslag till lag om kontroller och inspektioner på plats av Europeiska byrån för bedrägeribekämpning.....	111
13.2	Förslag till lag om ändring i lagen (1994:1708) om EU:s förordningar om strukturstöd och om stöd till utveckling av landsbygden.....	114
13.3	Förslag till lag om ändring i lagen (1994:1709) om EG:s förordningar om den gemensamma fiskeripolitiken	114
13.4	Förslag till lag om ändring i lagen (1994:1710) om EG:s förordningar om jordbruksprodukter	114
13.5	Förslag till lag om ändring i tullagen (2000:1281)	115
Bilagor		
Bilaga 1	Europaparlamentets och rådets förordning (EU, Euratom) nr 883/2013 av den 11 september 2013 om utredningar som utförs av Europeiska byrån för bedrägeribekämpning (Olaf) och om upphävande av Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1073/1999 och rådets förordning (Euratom) nr 1074/1999	117

- Bilaga 2 Rådets förordning (Euratom, EG) nr 2185/96 av den 11 november 1996 om de kontroller och inspektioner på platsen som kommissionen utför för att skydda Europeiska gemenskapernas finansiella intressen mot bedrägerier och andra oegentligheter 139
- Bilaga 3 Rådets förordning (EG, Euratom) nr 2988/95 av den 18 december 1995 om skydd av Europeiska gemenskapernas finansiella intressen 143

Sammanfattning

I denna promemoria sammanställs och analyseras de krav och förutsättningar som gäller för medlemsstaterna enligt de EU-förordningar som behandlar kontroller och inspektioner i medlemsstaterna av Europeiska byrån för bedrägeribekämpning (Olaf). I promemorian konstateras att det svenska regelverket behöver kompletteras för att fullt ut uppfylla kraven i EU-förordningarna. Därför föreslås att en ny lag införs med enhetliga bestämmelser för Olafs platskontroller.

Dessutom föreslås att regeringen i förordning ska bestämma vilka svenska myndigheter som ska vara behöriga inom de olika områdena där Olaf kan göra undersökningar. Ekobrottsmyndigheten föreslås i sin egenskap av sambandscentral för bedrägeribekämpning få uppgiften att vara behörig myndighet där sådan annars skulle saknas.

Olaf har rätt att begära biträde enligt nationella bestämmelser då den som ska kontrolleras på plats motsätter sig detta. Olaf har även rätt att begära säkerhetsåtgärder för bevissäkring enligt nationella bestämmelser. I promemorian föreslås att behovet av biträde och säkerhetsåtgärder enligt svensk rätt kan tillgodoses genom att den behöriga myndigheten efter en viss formell prövning begär handräckning. Det föreslås att Kronofogdemyndigheten ska utföra handräckningen.

Summary in English

This memorandum compiles and analyses the requirements and conditions which apply to the member states according to the EU regulations regarding on-the-spot checks and inspections in the member states by the European Anti-Fraud Office (Olaf). It is noted in the memorandum that the Swedish legal framework needs to be amended in order to fully meet the conditions in the EU regulations. Therefore a new act with unified provisions is proposed.

It is further proposed that the Government in an ordinance should decide which Swedish authorities should be competent for the different fields, where Olaf can make investigations, such as customs duties, sugar levies, EU funds in shared management etc. Under the proposal, the Swedish Economic Crime Authority should, in its role as AFCOS (Anti-Fraud Cooperation Service), be designated the task of being competent authority in case a competent authority would otherwise lack.

Olaf has the right to request assistance in accordance with national rules, should a person resist an on-the-spot check. Olaf has also the right to request precautionary measures under national law in order to safeguard evidence. According to the proposal, Swedish rules regarding enforcement assistance are sufficient for these purposes. The competent authority should do some formal review of Olaf's request for assistance or safeguarding of evidence before requesting enforcement assistance. It is proposed that the Swedish Enforcement Authority should carry out the enforcement assistance.

Förkortningar och begrepp

AMIF	Asyl-, migrations- och integrationsfonden
BNI	Bruttonationalinkomst
EEG-fördraget	Fördraget om upprättandet av Europeiska ekonomiska gemenskapen
EG-fördraget	Fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen
EPPO	European Public Prosecutor's Office
Esma	Europeiska värdepappers- och marknadsmyndigheten (European Markets and Securities Authority)
EUF-fördraget	Fördraget om Europeiska unionens funktionssätt
FEAD	Fonden för europeiskt bistånd till dem som har det sämst ställt
Fiskerifonden	Europeiska fiskerifonden
Fonden för landsbygdsutveckling	Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling

Garantifonden	Europeiska garantifonden för jordbruket
Gränsfonden	Europeiska fonden för yttre gränser
Havs- och fiskerifonden	Europeiska havs- och fiskerifonden
Jordbruksverket	Statens jordbruksverk
Jordbruksfonden	Europeiska utvecklings- och garantifonden för jordbruket
Olaf	Europeiska byrån för bedrägeribekämpning (l'Office européen de lutte antifraude)
Olaf-förordningen	Europaparlamentets och rådets förordning (EU, Euratom) nr 883/2013 av den 11 september 2013 om utredningar som utförs av Europeiska byrån för bedrägeribekämpning (Olaf) och om upphävande av Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1073/1999 och rådets förordning (Euratom) nr 1074/1999
OTC	Over the counter
PIF-förordningen (protection des intérêts financiers)	Rådets förordning (EG, Euratom) nr 2988/95 av den 18 december 1995 om skydd av Europeiska gemenskapernas finansiella intressen

Platskontroll	Kontroll och inspektion på plats hos en ekonomisk aktör
Platskontrollförordningen	Rådets förordning (Euratom, EG) nr 2185/96 av den 11 november 1996 om de kontroller och inspektioner på platsen som kommissionen utför för att skydda Europeiska gemenskapernas finansiella intressen mot bedrägerier och andra oegentligheter
Regionalfonden	Europeiska regionala utvecklingsfonden
SEFI-rådet	Rådet för skydd av EU:s finansiella intressen
Svenska ESF-rådet	Rådet för Europeiska socialfonden i Sverige
ISF	Fonden för inre säkerhet
UCLAF	Unité de Coordination de La Lutte Anti-Fraude
Unionens finansiella intressen	De inkomster, utgifter och tillgångar som omfattas av Europeiska unionens budget eller av institutionernas, organens och byråernas budgetar eller de budgetar som dessa förvaltar och övervakar

1 Författningsförslag

1.1 Förslag till lag om kontroller och inspektioner på plats av Europeiska byrån för bedrägeribekämpning

Härigenom föreskrivs följande.

Inledande bestämmelse

1 § I denna lag finns bestämmelser som kompletterar

- Rådets förordning (Euratom, EG) nr 2185/96 av den 11 november 1996 om de kontroller och inspektioner på platsen som kommissionen utför för att skydda Europeiska gemenskapernas finansiella intressen mot bedrägerier och andra oegentligheter och
- Europaparlamentets och rådets förordning (EU, Euratom) nr 883/2013 av den 11 september 2013 om utredningar som utförs av Europeiska byrån för bedrägeribekämpning (Olaf) och om upphävande av Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1073/1999 och rådets förordning (Euratom) nr 1074/1999.

Lagen innehåller bestämmelser om befogenheter för behöriga myndigheter enligt förordning (EU, Euratom) nr 883/2013.

Platskontroll

2 § När Europeiska byrån för bedrägeribekämpning genomför kontroller och inspektioner på plats enligt artikel 3 eller 4.3 i förordning (EU, Euratom) nr 883/2013 (platskontroll) har den behöriga myndigheten rätt till tillträde till lokaler, markområden,

transportmedel och andra platser som används yrkesmässigt. Den behöriga myndigheten har rätt att få tillgång till alla uppgifter och all den dokumentation om berörda transaktioner som behövs för att platskontrollen ska kunna genomföras. Myndigheten har dock inte rätt att få tillgång till sådana handlingar som avses i 27 kap. 2 § rättegångsbalken.

Den behöriga myndigheten har vid platskontrollen även rätt att, utan att lämna någon ersättning, göra de undersökningar och ta de prover som bedöms nödvändiga.

Handräckning

3 § Den behöriga myndigheten får begära handräckning av Kronofogdemyndigheten för att en platskontroll ska kunna genomföras.

Vid handräckning enligt första stycket gäller bestämmelserna i utsökningsbalken om verkställighet av förpliktelser som inte avser betalningsskyldighet eller avhysning. Om den behöriga myndigheten begär det, ska Kronofogdemyndigheten inte i förväg underrätta den hos vilken kontrollen ska genomföras.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2017.

1.2 Förslag till lag om ändring i lagen (1994:1708) om EU:s förordningar om strukturstöd och om stöd till utveckling av landsbygden

Härigenom föreskrivs att det i lagen (1994:1708) om EU:s förordningar om strukturstöd och om stöd till utveckling av landsbygden ska införas en ny paragraf, 4 a §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 a §

Bestämmelserna i 3 och 4 §§ denna lag ska inte tillämpas vid kontroller och inspektioner på plats enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EU, Euratom) nr 883/2013 av den 11 september 2013 om utredningar som utförs av Europeiska byrån för bedrägeribekämpning (Olaf) och om upphävande av Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1073/1999 och rådets förordning (Euratom) nr 1074/1999.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2017.

1.3 Förslag till lag om ändring i lagen (1994:1709) om EG:s förordningar om den gemensamma fiskeripolitiken¹

Härigenom föreskrivs att det i lagen (1994:1709) om EG:s förordningar om den gemensamma fiskeripolitiken ska införas en ny paragraf, 7 a §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

7 a §

Bestämmelserna i 6 och 7 §§ denna lag ska inte tillämpas vid kontroller och inspektioner på plats enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EU, Euratom) nr 883/2013 av den 11 september 2013 om utredningar som utförs av Europeiska byrån för bedrägeribekämpning (Olaf) och om upphävande av Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1073/1999 och rådets förordning (Euratom) nr 1074/1999.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2017.

¹ I promemorian Sanktionsavgifter för andra aktörer på fiskets område än yrkesfiskare (Ds 2015:15) föreslås att lagens rubrik ändras till "lagen (1994:1709) om EU:s förordningar om den gemensamma fiskeripolitiken".

1.4 Förslag till lag om ändring i lagen (1994:1710) om EG:s förfordningar om jordbruksprodukter

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1994:1710) om EG:s förfordningar om jordbruksprodukter
dels att rubriken till lagen ska ha följande lydelse,
dels att det ska införas en ny paragraf, 7 a §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Lag (1994:1710) om EG:s
förfordningar om jordbruks-
produkter

Lag (1994:1710) om EU:s
förfordningar om jordbruks-
produkter

7 a §

*Bestämmelserna i 6 och 7 §§
denna lag ska inte tillämpas vid
kontroller och inspektioner på
plats enligt Europaparlamentets
och rådets förordning (EU,
Euratom) nr 883/2013 av den
11 september 2013 om ut-
redningar som utförs av
Europeiska byrån för bedrägeri-
bekämpning (Olaf) och om
upphävande av Europa-
parlamentets och rådets för-
ordning (EG) nr 1073/1999 och
rådets förordning (Euratom) nr
1074/1999.*

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2017.

1.5 Förslag till lag om ändring i tullagen (2000:1281)

Härigenom föreskrivs att 6 kap. 39 § tullagen (2000:1281) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

6 kap. 39 §

Bestämmelser om kommissionens kontroller och inspektioner finns i rådets förordningar (EG, Euratom) nr 2988/95 av den 18 december 1995 om skydd av Europeiska gemenskapernas finansiella intressen och (Euratom, EG) nr 2185/96 av den 11 november 1996 om de kontroller och inspektioner på platsen som kommissionen utför för att skydda Europeiska gemenskapernas finansiella intressen mot bedrägerier och andra oegentligheter. Kontrollbestämmelser finns även i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1073/99 av den 25 maj 1999 om utredningar som utförs av Europeiska byrån för bedrägeribekämpning (OLAF)

Bestämmelserna i 6 kap. 28–38 §§ denna lag ska inte tillämpas vid kontroller och inspektioner på plats enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EU, Euratom) nr 883/2013 av den 11 september 2013 om utredningar som utförs av Europeiska byrån för bedrägeribekämpning (Olaf) och om upphävande av Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1073/1999 och rådets förordning (Euratom) nr 1074/1999.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2017.

1.6 Förslag till förordning om utredningar som utförs av Europeiska byrån för bedrägeribekämpning

Härigenom föreskrivs följande.

Inledande bestämmelse

1 § Denna förordning innehåller kompletterande bestämmelser till lagen (0000:000) om kontroller och inspektioner på plats av Europeiska byrån för bedrägeribekämpning (Olaf).

Behöriga myndigheter

2 § Behörig myndighet vid Olafs utredningar enligt artikel 3 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU, Euratom) nr 883/2013 av den 11 september 2013 om utredningar som utförs av Europeiska byrån för bedrägeribekämpning (Olaf) och om upphävande av Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1073/1999 och rådets förordning (Euratom) nr 1074/1999 är

– Statens jordbruksverk avseende Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling, Europeiska garantifonden för jordbruket, Europeiska havs- och fiskerifonden samt den del av den svenska avgiften till Europeiska unionen som härrör från sockeravgifter,

– Tillväxtverket avseende Europeiska regionala utvecklingsfonden,

– Rådet för Europeiska socialfonden i Sverige avseende Europeiska socialfonden och Fonden för europeiskt bistånd till dem som har det sämst ställt,

– Migrationsverket avseende asyl-, migrations- och integrationsfonden,

– Polismyndigheten avseende fonden för inre säkerhet, samt

– Tullverket avseende den del av den svenska avgiften till Europeiska unionen som härrör från tullmedel.

Sambandscentralen för bedrägeribekämpning

3 § Den sambandscentral för bedrägeribekämpning som ska utses enligt artikel 3.4 i förordning (EU, Euratom) nr 883/2013 ska ta emot en anmälan av Olaf om utredning i Sverige. Sambandscentralen ska sedan hänvisa Olaf till behörig myndighet.

4 § Sambandscentralen för bedrägeribekämpning ska vara behörig myndighet vid Olafs utredningar enligt artikel 4 i förordning (EU, Euratom) nr 883/2013.

Sambandscentralen ska även fungera som behörig myndighet vid Olafs utredningar enligt artikel 3 i förordning (EU, Euratom) nr 883/2013, om behörig myndighet annars saknas.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 2017.

1.7 Förslag till ändring i förordningen (1992:1094) om avgifter vid Kronofogdemyndigheten

Härigenom föreskrivs att 3 § förordningen (1992:1094) om avgifter vid Kronofogdemyndigheten ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 §¹

Någon avgift tas inte ut, om

1. ansökan avvisas,
2. ansökan inte föranleder någon verkställighetsåtgärd till följd av att sökanden inte betalar förskott som Kronofogdemyndigheten begär enligt 4 § första eller andra stycket,
3. målet redovisas utan någon utredningsåtgärd därför att gäldenären är försatt i konkurs eller har beviljats skuldsanering, eller
4. utmätning går åter enligt 3 kap. 8 § tredje stycket konkurslagen (1987:672).

Någon avgift tas heller inte ut vid handräckning enligt

- 34 a § skogsvårdslagen (1979:429),
- 5 kap. 10 eller 17 § konkurrenslagen (2008:579),
- 3 § andra stycket lagen (2010:1010) om kreditvärderingsinstitut,
- 3 kap. 1 § andra stycket lagen (2013:287) med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om OTC-derivat, centrala motparter och transaktionsregister, *eller*
- 13 § lagen (2013:388) om tillämpning av Europeiska unionens statsstödsregler.

- 3 kap. 1 § andra stycket lagen (2013:287) med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om OTC-derivat, centrala motparter och transaktionsregister,
- 13 § lagen (2013:388) om tillämpning av Europeiska unionens statsstödsregler, *eller*
- 3 § lagen (0000:000) om kontroller och inspektioner på plats av Europeiska byrån för bedrägeribekämpning.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 2017.

¹ Senaste lydelse 2013:472.

2 Uppdraget och dess genomförande

2.1 Uppdraget

Chefen för Finansdepartementet gav den 2 mars 2015 i uppdrag åt hovrättsrådet Kazimir Åberg att biträda Finansdepartementet med att sammanställa och analysera de krav och förutsättningar som gäller för EU:s medlemsstater enligt de EU-förordningar som behandlar kontroller och inspektioner i medlemsstaterna utförda av Europeiska byrån för bedrägeribekämpning (Olaf) samt att lämna förslag på åtgärder, t.ex. författningsändringar, som bedöms nödvändiga för svensk del. Det framhölls i uppdraget att det vore önskvärt med en enhetlig tillämpning av bestämmelser i EU-förordningar om Olafs kontroller och inspektioner på platsen för att skydda EU:s finansiella intressen.

Med EU:s finansiella intressen avsågs i uppdraget de medel i EU:s fonder och program som har betalats ut från kommissionen till en ekonomisk aktör i Sverige genom direkt, delad eller indirekt förvaltning. Genom tilläggsuppdrag den 27 maj 2015 kom i begreppet EU:s finansiella intressen att ingå samtliga de inkomster, utgifter och tillgångar som omfattas av EU:s budget eller av institutionernas, organens och byråernas budgetar eller de budgetar som dessa förvaltar och övervakar.

Hovrättsassessorn Gabriel Lind af Hageby förordnades som sekreterare.

Efter avslutat uppdrag har promemorian bearbetats och beretts inom Regeringskansliet.

2.2 Utredningsarbetet

Arbetet har innefattat inhämtande av information, bl.a. genom möten, från Ekobrottsmyndigheten, SEFI-rådet, Polismyndigheten, Åklagarmyndigheten, Kronofogdemyndigheten, Rådet för Europeiska socialfonden i Sverige (Svenska ESF-rådet), Tullverket, Statens jordbruksverk (Jordbruksverket), Tillväxtverket och Migrationsverket. Vidare har upplysningar om relevanta förhållanden i Danmark och Finland inhämtats från sambandscentralen för bedrägeribekämpning i respektive land.

3 EU:s medel, fonder och program

3.1 Inkomster

EU:s inkomster utgörs huvudsakligen av EU:s egna medel i form av avgifter från medlemsstaterna. De egna medlen består av fyra komponenter; tullavgift, sockeravgift, mervärdesskattebaserad avgift och avgift baserad på bruttonationalinkomsten (BNI).

Tullavgiften består av handelstullar som tas ut enligt den gemensamma tulltaxan vid handel med länder utanför EU. Dessa inkomster tillfaller EU-budgeten. Medlemsstaterna får dock behålla 25 procent av intäkterna för att finansiera administrativa kostnader. När rådets beslut 2014/335/EU, Euratom av den 26 maj 2014 om systemet för Europeiska unionens egna medel för perioden 2014–2020 trätt i kraft kommer behållningen i stället att uppgå till 20 procent. Detta kommer att tillämpas retroaktivt från och med den 1 januari 2014.

Inom ramen för den gemensamma jordbrukspolitiken tas en särskild produktionsavgift för socker ut. Dessa inkomster tillfaller EU-budgeten, med avdrag för finansiering av administrativa kostnader enligt samma procentsats som för tullavgifter.

Den tredje komponenten, den s.k. mervärdesskattebaserade avgiften, beräknas som en procentuell andel av respektive medlemsstats harmoniserade mervärdesskattebas. Harmoniserad mervärdesskattebas innebär att medlemsstaternas intäkter från mervärdesskatt justeras för att uppnå likabehandling mellan medlemsstaterna.

Den fjärde komponenten av EU:s inkomster baseras på bruttonationalinkomsten (BNI). Avgiftens storlek beräknas som medlemsstatens andel av EU:s BNI multiplicerad med den del av EU-budgetens utgifter som inte täcks av de övriga egna medlen. Storleken på BNI-avgiften är en restpost och fastställs för att säkra

att EU-budgetens inkomster och utgifter balanserar. Ett antal medlemsstater har dock medgetts särskilda nedsättningar av sina avgifter, som i sin tur finansieras av övriga medlemsstater. Nedsättningarna ska korrigera orimliga nettobördor, dvs. kompensera de länder som relativt sett får lite tillbaka från EU-budgetens utgiftssida jämfört med storleken på deras avgifter.

3.2 Utgifter

De av EU:s utgifter, som är relevanta i detta sammanhang, består av medel i Europeiska unionens fonder och program. De betalas ut till mottagare i Sverige genom någon av de förvaltningsformer som regleras i artikel 58 i EU:s budgetförordning³. Dessa förvaltningsformer är direkt, delad och indirekt förvaltning.

3.2.1 Utgifter i direkt förvaltning

Direkt förvaltning av utgifter innebär att kommissionen betalar ut medel från budgeten genom egna avdelningar eller genomförandeorgan. Sådant stöd avser till stor del transeuropeiska nätverk samt forsknings- och utbildningsprogram.

3.2.2 Utgifter i delad förvaltning

Ett delat förvaltningsansvar av utgifter innebär i korthet att kommissionen har det yttersta ansvaret för förvaltningen av EU:s budget, men att medlemsstaten är ansvarig för att nationellt bygga upp ett förvaltnings- och kontrollsystem som garanterar en sund ekonomisk förvaltning av EU:s medel.

EU:s fondutgifter är fördelade i programperioder. Den programperiod som var aktuell vid Sveriges EU-inträde år 1995 var den sexåriga programperioden 1994–1999. Därefter har programperioderna varit sjuåriga.

Sverige har deltagit i följande programperioder.

³ Europaparlamentets och Rådets förordning (EU, Euratom) nr 966/2012 av den 25 oktober 2012 om finansiella regler för unionens allmänna budget och om upphävande av rådets förordning (EG, Euratom) nr 1605/2002.

EU-fonder i Sverige 1995–1999 och 2000–2006

- Europeiska utvecklings- och garantifonden för jordbruket (jordbruksfonden)
- Europeiska regionala utvecklingsfonden (regionalfonden)
- Europeiska socialfonden (socialfonden)
- Fonden för fiskets utveckling

EU-fonder i Sverige 2007–2013

- Europeiska garantifonden för jordbruket (garantifonden)
- Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling (fonden för landsbygdsutveckling)
- Europeiska regionala utvecklingsfonden
- Europeiska socialfonden
- Europeiska fiskerifonden (fiskerifonden)
- Europeiska fonden för yttre gränser (gränsfonden)
- Europeiska fonden för integration av tredjelandsmedborgare
- Europeiska flyktingfonden (inrättad år 2008)
- Europeiska återvändandefonden (inrättad år 2008)

EU-fonder i Sverige 2014–2020

- Europeiska garantifonden för jordbruket
- Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling
- Europeiska regionala utvecklingsfonden
- Europeiska socialfonden
- Europeiska havs- och fiskerifonden (havs- och fiskerifonden)
- Fonden för inre säkerhet (ISF)
- Asyl-, migrations- och integrationsfonden (AMIF)

- Fonden för europeiskt bistånd till dem som har det sämst ställt (FEAD)

3.2.3 Utgifter i indirekt förvaltning

Vid indirekt förvaltning av utgifter har kommissionen delegerat utbetalningsansvaret till exempelvis internationella organisationer, decentraliserade byråer eller gemensamma företag.

3.3 Tillgångar

Med EU:s tillgångar avses såväl lös som fast egendom tillhörande unionens institutioner och organ.

3.4 Begreppen "sektor" och "område"

I promemorian används ofta begreppet "sektor". På inkomstsidan utgör den tullrelaterade delen av EU-avgiften och den sockeravgiftsrelaterade delen av EU-avgiften olika sektorer. På utgiftsidan utgör varje fond under delad förvaltning en egen sektor.

I promemorian används också begreppet "område". Medel i direkt förvaltning, medel i indirekt förvaltning, tillgångar och interna Olaf-undersökningar utgör olika områden. Dessutom utgör sektorerna var sitt område.

4 Europeiska byrån för bedrägeribekämpning

4.1 Bedrägeribekämpning

Enligt artikel 325 i Fördraget om den Europeiska unionens funktionssätt (EUF-fördraget) ska unionen och medlemsstaterna bekämpa bedrägerier och all annan olaglig verksamhet som riktar sig mot unionens ekonomiska intressen. Olaf har getts i uppdrag att skydda EU:s finansiella intressen. För fullgörandet av sitt uppdrag att skydda EU:s finansiella intressen har Olaf getts mandat att utföra administrativa utredningar i medlemsstaterna samt inom EU:s institutioner, organ och byråer.

Olafs verksamhet styrs främst av förordning nr 883/2013 (Olaf-förordningen)⁴. I ingressen till förordningen (skäl 10) konstateras att effektiviteten i Olafs operativa verksamhet är starkt beroende av samarbetet med medlemsstaterna. Vidare sägs där att medlemsstaterna bör ange vilka behöriga myndigheter som kan bistå Olaf i fullgörandet av dess uppdrag och – när en medlemsstat inte har inrättat någon särskild enhet på nationell nivå med uppdrag att samordna skyddet av unionens ekonomiska intressen och kampen mot bedrägerier – att en sambandscentral för bedrägeribekämpning bör inrättas för att underlätta ett effektivt samarbete och informationsutbyte med Olaf.

Enligt Olaf-förordningen har Olaf rätt att göra kontroller och inspektioner på plats i medlemsstaterna till skydd av unionens ekonomiska intressen (artikel 3.1 första stycket, 3.2 och 4.3). Vid

⁴ Europaparlamentets och rådets förordning (EU, Euratom) nr 883/2013 av den 11 september 2013 om utredningar som utförs av Europeiska byrån för bedrägeribekämpning (Olaf) och om upphävande av Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1073/1999 och rådets förordning (Euratom) nr 1074/1999.

sådana kontroller och inspektioner har Olafs anställda rätt till tillträde till vissa utrymmen som disponeras av den ekonomiska aktör som ska kontrolleras. I sin kontrollverksamhet är Olafs anställda, med förbehåll för tillämplig unionsrätt, skyldiga att följa de regler för förfarandet som anges i den berörda medlemsstatens bestämmelser och praxis (artikel 3.3 första stycket). De är också skyldiga att iaktta de rättssäkerhetsgarantier som föreskrivs i Olaf-förordningen (artikel 9).

4.2 Skyddet av unionens finansiella intressen före Olaf

Under de Europeiska gemenskapernas första tid tillmätte varken medlemsstaterna eller gemenskapsinstitutionerna frågan om skyddet av gemenskapernas finansiella intressen något större intresse. På 1970-talet utfärdades många sektorsvisa administrativa bestämmelser, dvs. bestämmelser rörande ett visst politikområde. Sådana regler antogs först på jordbruksområdet och senare för strukturfonderna.

I samband med en reform av EG:s offentliga finanser grundades UCLAF (Enheten för samordning av bedrägeribekämpning, fr. *Unité de Coordination de La Lutte Anti-Fraude*) år 1988. UCLAF var en enhet i kommissionen. Senare blev UCLAF en särskild arbetsgrupp ("Task-force") för samordning av bedrägeribekämpning. UCLAF saknade straffrättslig behörighet. Dess utredningar var i stället administrativa.

I artikel 209a i EG-fördraget föreskrevs att medlemsstaterna ska vidta samma åtgärder för att bekämpa bedrägerier och annan oredlighet som skadar gemenskapens ekonomiska intressen som de vidtar för att bekämpa bedrägerier och annan oredlighet som skadar deras egna intressen. Principen var en kodifiering av EG-domstolens praxis, det s.k. grekiska majsfallet (Dom Kommissionen mot Grekland, C-68/88, EU:1989:339), som i sin tur grundade sig på lojalitetsprincipen i artikel 5 i EEG-fördraget. I nämnda dom (punkt 22–28) uttalade EG-domstolen att Grekland genom att underlåta att inleda rättsliga åtgärder – straffrättsliga eller disciplinära – mot de personer som har deltagit i genomförandet och döljandet av de transaktioner som gjort det möjligt

att undanhålla jordbruksavgifter har Grekland underlåtit att uppfylla sina skyldigheter enligt artikel 5 i EEG-fördraget.

Medlemsstaternas skyldighet att bekämpa bedrägerier och annan oegentlighet som riktar sig mot unionens finansiella intressen återfinns numera i artikel 325 i EUF-fördraget.

År 1995 antogs Bedrägerikonventionen⁵ i vilken konventionsstaterna förpliktar sig att till skydd av Europeiska gemenskapernas finansiella intressen straffbelägga vissa förfaranden. Under 1996 och 1997 antogs bl.a. två tilläggsprotokoll till Bedrägerikonventionen.

År 1995 beslutades förordning nr 2988/95 (PIF-förordningen, *protection des intérêts financiers*)⁶, som var den första horisontella EU-förordningen om skydd av gemenskapens finansiella intressen. Förordningen utgjorde ett komplement till de sektorsvisa förordningarna och innehåller ett generellt ramverk för åtgärder mot oegentligheter av en ekonomisk aktör, vilka kan påverka gemenskapernas budgetar.

Påföljande år kompletterades PIF-förordningen av förordning nr 2185/96 (platskontrollförordningen)⁷, som innehåller regler för kontroller och inspektioner på plats (platskontroller). PIF-förordningen och platskontrollförordningen är fortfarande i kraft.

4.3 Olaf

Olaf inrättades år 1999 och ersatte UCLAF. Syftet var bl.a. att intensifiera kampen mot EU-bedrägerier. De grundläggande bestämmelserna för Olafs verksamhet återfanns i förordningarna nr 1073/99⁸ och 1074/99⁹. Genom dessa fick Olaf befogenhet att även göra internutredningar, dvs. utredningar avseende EU:s anställda och organ. UCLAF hade kritiserats för att sakna sådan intern

⁵ EGT C 316, 27.11.1995, s. 48.

⁶ Rådets förordning (EG, Euratom) nr 2988/95 av den 18 december 1995 om skydd av Europeiska gemenskapernas finansiella intressen.

⁷ Rådets förordning (Euratom, EG) nr 2185/96 av den 11 november 1996 om de kontroller och inspektioner på platsen som kommissionen utför för att skydda Europeiska gemenskapernas finansiella intressen mot bedrägerier och andra oegentligheter.

⁸ Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1073/1999 av den 25 maj 1999 om utredningar som utförs av Europeiska byrån för bedrägeribekämpning (OLAF).

⁹ Rådets förordning (Euratom) nr 1074/1999 av den 25 maj 1999 om utredningar som utförs av Europeiska byrån för bedrägeribekämpning (OLAF).

utredningsbefogenhet. Förordningarna nr 1073/99 och 1074/99 är numera ersatta Olaf-förordningen.

Olaf är en självständig avdelning inom kommissionen och har sitt huvudkontor i Bryssel. Olaf hade vid utgången av år 2014 421 medarbetare. Byråns verksamhet leds av en generaldirektör, som väljs för en period om sju år. Mandatet kan inte förlängas (artikel 17.1 i Olaf-förordningen).

Liksom sin föregångare UCLAF har Olaf inte någon straffrättslig kompetens, utan utför administrativa utredningar. År 2014 öppnade Olaf 234 utredningar och avslutade 250.

Enligt statistik från Olaf kunde 2014 206,5 miljoner euro återföras till EU:s budget som ett resultat av Olafs utredningar. Av detta belopp avsåg 135 miljoner euro tull och handel, 43 miljoner euro jordbruksfonder och 22,7 miljoner euro strukturfonder.

Olaf har även andra uppgifter än att bedriva utredningar. Däribland kan nämnas att koordinera utredningar som involverar flera medlemsstater. Vidare kan Olaf ge stöd till nationella myndigheter i deras utredningar.

4.4 Olaf och utvecklingen mot en europeisk åklagarmyndighet

Den 17 juli 2013 presenterade kommissionen ett förslag om inrättande av en europeisk åklagarmyndighet (*European Public Prosecutor's Office*, EPPO).¹⁰ Kommissionen föreslår en förordning som innebär att det ska inrättas en europeisk åklagarmyndighet med uppgift att bekämpa brott mot EU:s finansiella intressen. Den europeiska åklagarmyndigheten ska ha exklusiv behörighet att utreda och åtala för den typen av brott. Det innebär att medlemsstaternas åklagarbehörighet på det brottsområdet ska överlåtas till EU i motsvarande utsträckning.

Enligt kommissionen är förslaget nödvändigt eftersom medlemsstaterna inte förmår att bekämpa brott mot EU:s finansiella intressen på ett tillfredsställande sätt. Alltför få anmälda ärenden leder till åtal och fällande dom. Resursbrist och svårigheter

¹⁰ Förslag till rådets förordning om inrättande av Europeiska åklagarmyndigheten (COM [2013] 534 final).

på grund av gränsöverskridande inslag i utredningarna är enligt kommissionen några förklaringar till rådande situation. EU:s nuvarande myndigheter på det aktuella området, Eurojust, Europol och Olaf, har inte den befogenhet som krävs enligt kommissionens mening.

Inrättandet av en europeisk åklagarmyndighet skulle sannolikt påverka Olaf avsevärt men utvecklingen framstår som oklar och kan därför inte beaktas inom ramen för denna promemoria.

5 Ekobrottsmyndigheten och SEFI-rådet

5.1 Ekobrottsmyndigheten

Ekobrottsmyndigheten är en åklagarmyndighet som ansvarar för bekämpning av ekonomisk brottslighet (1 § förordningen [2015:744] med instruktion för Ekobrottsmyndigheten¹¹).

Myndigheten handlägger enligt 9 § instruktionen bl.a. ärenden som avser bedrägerier mot EU:s finansiella intressen och subventionsmissbruk. Sistnämnda brott är subsidiärt i förhållande till bedrägeri. För subventionsmissbruk kan den dömas som, i strid med föreskrifter eller villkor, använt ett bidrag eller utnyttjat en förmån som finansierats över eller på annat sätt påverkat EU:s eller Europeiska atomenergigemenskapens budgetar för ett annat ändamål än det som bidraget eller förmånen hade beviljats för (9 kap. 3 a § brottsbalken).

Till Ekobrottsmyndighetens uppgifter hör att myndigheten ska ansvara för samordningen av de nationella åtgärderna mot bedrägerier, missbruk och annan oegentlig och ineffektiv hantering och användning av EU-relaterade medel i landet (6 § i instruktionen).

Myndigheten är även sambandscentral för bedrägeribekämpning i frågor som rör Olaf (13 § i instruktionen).

¹¹ Förordningen träder i kraft den 1 januari 2016 och ersätter förordningen (2007:972) med instruktion för Ekobrottsmyndigheten.

5.2 SEFI-rådet och dess föregångare

I syfte att ge EU-medlen ett gott skydd i Sverige tillsattes EU-bedrägeridelegationen år 1996. I delegationen ingick representanter från de myndigheter som hanterade EU-medel, myndigheter inom rättsväsendet och berörda departement. Delegationen upphörde den 30 juni 2000 och dess uppgifter fördes över till Ekobrottsmyndighetens nationella stabsenheter. Till Ekobrottsmyndigheten knöts ett EU-bedrägeriråd, som år 2008 ersattes av Rådet för skydd av EU:s finansiella intressen (SEFI-rådet).

SEFI-rådet ska främja en effektiv och korrekt användning av EU-relaterade medel och arbeta för att motverka bedrägerier, missbruk och annan oegentlig hantering av sådana medel i Sverige (1 § förordningen [2015:745] om rådet för skydd av Europeiska unionens finansiella intressen¹²).

Rådets ledamöter består av företrädare för myndigheter som på olika sätt ansvarar för hanteringen av EU-medel. I rådet ska ingå företrädare för Ekobrottsmyndigheten, Polismyndigheten, Tullverket, Ekonomistyrningsverket, Jordbruksverket, Länsstyrelsen i Västerbottens län, Migrationsverket, Tillväxtverket och Svenska ESF-rådet. Ekobrottsmyndighetens ledamot är ordförande i rådet och myndigheten ansvarar för rådets kanslifunktioner (3 och 1 §§ i förordningen).

Rådet ska vart tredje år lämna en rapport till regeringen om skyddet av EU:s finansiella intressen i Sverige (4 § i förordningen).

¹² Denna förordning träder i kraft den 1 januari 2016. Bestämmelser om SEFI-rådet finns för närvarande i 16–18 §§ förordningen (2007:972) med instruktion för Ekobrottsmyndigheten.

6 EU-rättsliga regler

6.1 Olafs utredningar

6.1.1 Grundläggande regler

I artikel 325 i Fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF-fördraget) stadgas att unionen och medlemsstaterna ska bekämpa bedrägerier och all annan olaglig verksamhet som riktar sig mot unionens ekonomiska intressen och att medlemsstaterna ska vidta samma åtgärder för att bekämpa bedrägerier som riktar sig mot unionens finansiella intressen, som de vidtar för att bekämpa bedrägerier som riktar sig mot deras egna ekonomiska intressen. Olaf har getts uppgiften att svara för denna uppgift.

Den grundläggande regleringen av Olafs verksamhet finns i Olaf-förordningen¹³. Regler som berör Olafs verksamhet finns även i PIF-förordningen¹⁴ och platskontrollförordningen¹⁵. Sistnämnda två förordningar tillkom före inrättandet av Olaf och talar om kommissionens kontrollrätt. Då Olaf inrättades gavs Olaf dock rätt att utöva kommissionens befogenheter på området.

¹³ Europaparlamentets och rådets förordning (EU, Euratom) nr 883/2013 av den 11 september 2013 om utredningar som utförs av Europeiska byrån för bedrägeribekämpning (Olaf) och om upphävande av Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1073/1999 och rådets förordning (Euratom) nr 1074/1999.

¹⁴ Rådets förordning (EG, Euratom) nr 2988/95 av den 18 december 1995 om skydd av Europeiska gemenskapernas finansiella intressen.

¹⁵ Rådets förordning (Euratom, EG) nr 2185/96 av den 11 november 1996 om de kontroller och inspektioner på platsen som kommissionen utför för att skydda Europeiska gemenskapernas finansiella intressen mot bedrägerier och andra oegentligheter.

6.1.2 Unionens finansiella intressen

Enligt artikel 1.1 i Olaf-förordningen har Olaf till uppgift att utreda bedrägerier, korruption och all annan olaglig verksamhet som riktar sig mot unionens ekonomiska intressen. Med begreppet "unionens ekonomiska intressen" avses i förordningen de inkomster, utgifter och tillgångar som omfattas av Europeiska unionens budget eller av institutionernas, organens och byråernas budgetar eller de budgetar som dessa förvaltar och övervakar (artikel 2.1 i Olaf-förordningen).

Begreppet "unionens ekonomiska intressen" i Olaf-förordningen motsvaras av begreppet "*financial interests of the Union*" i den engelska språkversionen. Motsvarande begrepp i de tyska och franska språkversionerna är "*finanzielle Interessen der Union*" respektive "*intérêts financiers de l'Union*". Eftersom de engelska, tyska och franska begreppen i andra EU-dokument oftare översätts med "unionens finansiella intressen" än med "unionens ekonomiska intressen" kommer det förra begreppet att användas i promemorian.

6.1.3 Oegentligheter

Olafs utredningsansvar omfattar oegentligheter (*irregularities*), vilket är ett begrepp som inkluderar såväl lagliga som olagliga förfaranden. I Olaf-förordningen (artikel 2.2) definieras oegentligheter på samma sätt som i artikel 1.2 i PIF-förordningen, dvs. som "varje överträdelse av en bestämmelse i gemenskapsrätten som är följden av en handling eller en underlåtenhet av en ekonomisk aktör och som har lett eller skulle ha kunnat leda till en negativ ekonomisk effekt för gemenskapernas allmänna budget eller budgetar som de förvaltar, antingen genom en otillbörlig utgift eller genom minskning eller bortfall av inkomster som kommer från de egna medel som uppbärs direkt för gemenskapernas räkning". En oegentlighet kan alltså uppkomma genom allt från ett enkelt misstag till brottsliga förfaranden.

6.1.4 Behöriga myndigheter och sambandscentralen för bedrägeribekämpning

Medlemsstaternas behöriga myndigheter ska enligt artikel 7.3 första stycket i Olaf-förordningen stödja Olaf vid dess utredningar. Begreppet ”behöriga myndigheter” definieras inte i Olaf-förordningen. Enligt Olaf-förordningens ingress (skäl 10) bör medlemsstaterna ange vilka behöriga myndigheter som kan bistå Olaf i fullgörandet av dess uppdrag.

Vid tillämpning av Olaf-förordningen ska medlemsstaterna utse en s.k. sambandscentral för bedrägeribekämpning för att underlätta effektivt samarbete och utbyte av information med Olaf, bl.a. information av operativ art. Sambandscentralen får om lämpligt betraktas som en behörig myndighet i enlighet med nationell rätt vid tillämpning av förordningen (artikel 3.4). Ekobrottsmyndigheten har utsetts till sambandscentral i Sverige.

6.1.5 Ekonomiska aktörer

Olaf gör platskontroller hos ekonomiska aktörer. Begreppet ”ekonomisk aktör” definieras inte närmare i Olaf-förordningen än att det är fråga om en fysik eller juridisk person eller om någon annan enhet som enligt nationell lag har rättskapacitet (artikel 2.6 i Olaf-förordningen jämförd med artikel 7 i PIF-förordningen). För regionalfonden, socialfonden, fonden för landsbygdsutveckling, havs- och fiskerifonden samt FEAD finns emellertid en sådan definition i respektive sektorsförordning. Enligt denna definition är en ekonomisk aktör en fysisk eller juridisk person eller annan enhet som deltar i genomförandet av stöd från fonden, med undantag för en medlemsstat som utövar sina befogenheter som offentlig myndighet.¹⁶

¹⁶ Artikel 2.37 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1303/2013 av den 17 december 2013 om fastställande av gemensamma bestämmelser för Europeiska regionala utvecklingsfonden, Europeiska socialfonden, Sammanhållningsfonden, Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling och Europeiska havs- och fiskerifonden, om fastställande av allmänna bestämmelser för Europeiska regionala utvecklingsfonden, Europeiska socialfonden, Sammanhållningsfonden och Europeiska havs- och fiskerifonden samt om upphävande av rådets förordning (EG) nr 1083/2006 och artikel 2.17 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 223/2014 av den 11 mars 2014 om fonden för europeiskt bistånd till dem som har det sämst ställt.

6.1.6 Rättssäkerhetsgarantier

Olaf måste vid sina utredningar och platskontroller beakta europarättsliga rättssäkerhetsgarantier. Vissa av dem har kodifierats i artikel 9 i Olaf-förordningen. Enligt punkt 2 i artikeln måste Olaf exempelvis beakta berörda personers och vittnens rätt att inte röja sig själva, berörda personers rätt att få bli informerade om sina rättigheter och berörda personers och vittnens rätt att godkänna intervjuprotokollet och få en kopia av det. Enligt samma punkt måste Olaf vid sina utredningar vidare iaktta bestämda kallelsefrister för intervju med berörd person och vittne och avbryta en vittnesintervju, om det kan misstänkas att vittnet kan vara en berörd person. Dessutom måste principen om oskuldspresumtion (punkt 1) och berörda personers och vittnens rätt att bli hörda beaktas (punkt 4).

6.1.7 Proceduren vid Olafs utredningar

Olaf utför både interna och externa utredningar. De interna utredningarna avser utredningar vid EU:s institutioner, organ och byråer (artikel 1.4 i Olaf-förordningen). Övriga utredningar är externa. Vissa utredningar kan dock ha både externa och interna inslag (artikel 7.4).

Olafs utredningar ska enligt artikel 2.4 inte påverka medlemsstaternas befogenhet i fråga om lagföring.

Det åligger Olafs generaldirektör att fatta beslut om att inleda en utredning. Det förutsätter att det föreligger skälig misstanke om att det har förekommit bedrägeri, korruption eller annan olaglig verksamhet som riktar sig mot unionens ekonomiska intressen (artikel 5.1). Olafs anställda ska fullgöra sina uppgifter mot uppvisande av ett skriftligt bemyndigande med uppgifter om deras identitet och befattning. Generaldirektören ska utfärda ett sådant bemyndigande och ange föremålet för och syftet med utredningen, de rättsliga grunderna för att genomföra utredningen och utredningsbefogenheterna till följd av dessa grunder (artikel 7.2). Medlemsstaternas behöriga myndigheter ska i enlighet med nationella bestämmelser ge de anställda vid Olaf det stöd som behövs för att de ska kunna utföra sina uppdrag effektivt (artikel 7.3 första stycket).

Olaf får inom ramen för sina utredningar genomföra kontroller och inspektioner på plats (platskontroller) i medlemsstaterna. Sådana platskontroller beskrivs närmare i avsnitt 6.2 nedan.

Då en utredning avslutas upprättar Olaf en rapport med bl.a. rekommendationer om åtgärder bör vidtas eller inte. Sådana rekommendationer kan ange disciplinära, administrativa, ekonomiska eller rättsliga åtgärder (artikel 11.1). Efter en extern utredning överlämnas rapporten med bl.a. rekommendationer från Olaf till de berörda medlemsstaternas behöriga myndigheter (artikel 11.3).

När den rapport som upprättats efter en intern utredning tyder på omständigheter som kan leda till straffrättsliga påföljder ska informationen enligt artikel 11.5 överlämnas till den berörda medlemsstatens rättsliga myndigheter.

Olaf ska beakta nationell lagstiftning när Olaf upprättar rapporter och rekommendationer. Rapporter som har upprättats på detta sätt ska utgöra tillåten bevisning i administrativa eller rättsliga förfaranden i den medlemsstat där det visar sig nödvändigt att använda dem, på samma sätt och på samma villkor som administrativa rapporter som upprättas av nationella administrativa inspektörer. Rapporterna ska bedömas enligt samma regler som de som gäller för administrativa rapporter som upprättas av nationella administrativa inspektörer och ha samma bevisvärde som dessa rapporter (artikel 11.2).

På begäran av Olaf ska de behöriga myndigheterna i de berörda medlemsstaterna informera Olaf om eventuell uppföljning av lämnade rekommendationer och lämnad information (artikel 11.6).

6.2 Olafs platskontroller

6.2.1 Inledning

Enligt Olaf-förordningen har Olaf möjlighet att göra kontroller enligt flera regelverk, nämligen platskontroller enligt platskontrollförordningen, platskontroller enligt sektorsvisa bestämmelser och kontroller enligt artikel 9.1 i PIF-förordningen.

Platskontroller enligt platskontrollförordningen, som är av störst relevans i aktuellt sammanhang, behandlas i avsnitt 6.2.2. Övriga kontroller beskrivs i avsnitt 6.2.3.

Sedan Olaf inrättades år 1999 har Olaf genomfört platskontroller i Sverige endast vid ett fåtal tillfällen.

6.2.2 Platskontroller enligt platskontrollförordningen

Enligt artikel 3.1 första stycket i Olaf-förordningen ska Olaf vid externa utredningar utöva de befogenheter som kommissionen har enligt platskontrollförordningen för att utföra platskontroller i medlemsstaterna.

Enligt artikel 3.2 i Olaf-förordningen får Olaf vid externa utredningar företa kontroller och inspektioner på plats hos ekonomiska aktörer för att fastställa om det förekommit olaglig verksamhet riktad mot unionens finansiella intressen i samband med bidragsavtal, beslut om bidrag eller avtal om unionsfinansiering.

Vidare får Olaf enligt artikel 4.3 i Olaf-förordningen vid interna utredningar utföra platskontroller hos ekonomiska aktörer för att få tillgång till relevant information om föremålet för den interna utredningen.

Förutsättningar för platskontroll

Avseende Olafs befogenheter vid platskontroller innehåller Olaf-förordningen inte några specifika regler, utan hänvisar i artikel 3.1 första stycket, 3.2 och 4.3 till platskontrollförordningen.

Olaf gör platskontroller hos ekonomiska aktörer. En förutsättning för att en platskontroll ska kunna genomföras enligt platskontrollförordningen är att det finns anledning att tro att en oegentlighet har begåtts (artikel 5 första stycket i platskontrollförordningen).

I den mån det är strikt nödvändigt för att fastställa att en oegentlighet har förekommit kan Olaf enligt artikel 5 tredje stycket även utföra platskontroller hos andra berörda ekonomiska aktörer för att få tillträde till relevanta uppgifter som innehas av dessa aktörer vad beträffar de omständigheter som är föremål för kontroller och inspektioner på plats (tredjemanskontroller).

Platskontroller ska enligt artikel 4 första stycket i platskontrollförordningen förberedas och ledas av Olaf i nära samarbete med de

behöriga myndigheterna i den berörda medlemsstaten, vilka ska underrättas i god tid om föremålet för, syftet med och den rättsliga grunden för kontrollerna och inspektionerna, så att de kan lämna all den hjälp som behövs.

Om Olaf beslutar att företa platskontroller så ska Olaf se till att det inte samtidigt utförs liknande kontroller och inspektioner hos de berörda ekonomiska aktörerna för samma handlingar på grundval av gemenskapsbestämmelser för en särskild sektor (artikel 3 första stycket i platskontrollförordningen). Dessutom ska Olaf enligt artikel 3 andra stycket beakta sådana pågående eller avslutade kontroller som en medlemsstat utför med stöd av sin lagstiftning i fråga om samma handlingar hos de berörda ekonomiska aktörerna.

Medlemsstaterna får bestämma om de vill delta i Olafs platskontroller eller inte. Olaf och medlemsstatens behöriga myndigheter kan också välja att gemensamt utföra kontroller (se artikel 4 i platskontrollförordningen och OLAF Manual. Operational Procedures 1 December 2009, s. 60).

Befogenheter vid platskontroll

Enligt artikel 5 andra stycket i platskontrollförordningen ska de ekonomiska aktörerna lämna tillträde till lokaler, markområden, transportmedel och andra platser, som används yrkesmässigt.

Enligt artikel 7.1 första stycket i platskontrollförordningen har Olaf rätt att på samma villkor som de nationella administrativa kontrollanterna och i överensstämmelse med nationell lagstiftning, få tillgång till alla de uppgifter och all den dokumentation om berörda transaktioner som behövs för att kontrollerna och inspektionerna på platsen ska förlöpa på bästa sätt.

Platskontrollen får enligt andra stycket i samma bestämmelse särskilt avse

- affärsböcker och affärshandlingar som fakturor, specifikationer, lönespecifikationer, följesedlar och bankkontoutdrag, som de ekonomiska aktörerna förfogar över,
- datauppgifter,
- system och metoder för tillverkning, förpackning och leverans,

- fysisk kontroll av varornas eller det utförda arbetets typ och omfattning,
- provtagning och undersökning av prover,
- lägesrapporter om arbeten och investeringar som finansierats samt om hur genomförda investeringar har använts,
- budget- och bokföringshandlingar,
- det finansiella och tekniska genomförandet av de projekt som fått bidrag.

Olaf får använda samma hjälpmedel för att genomföra kontrollen som de nationella administrativa kontrollanterna och får bl.a. ta kopior av relevanta handlingar (artikel 7.1 första stycket i platskontrollförordningen).

Olaf får enligt artikel 6.2, om den berörda medlemsstaten samtycker begära att tjänstemän från andra medlemsstater biträder som observatörer och anlita externa organ som handlar under Olafs ansvar för tekniskt bistånd.

Olafs anställda ska enligt artikel 3.3 första stycket i Olaf-förordningen under kontroll och inspektion på platsen, med förbehåll för tillämplig unionsrätt, handla i enlighet med den berörda medlemsstatens bestämmelser och praxis och med iakttagande av de rättssäkerhetsgarantier som föreskrivs i Olaf-förordningen.

Rätt till tvångsåtgärder

Olaf saknar egna möjligheter att ta till tvångsåtgärder för att genomföra platskontroller. Medlemsstatens behöriga myndigheter är förpliktade att på begäran av Olaf i enlighet med nationella bestämmelser ge Olafs anställda det stöd som behövs för att de ska kunna utföra sina uppdrag effektivt (artikel 7.3 första stycket i Olaf-förordningen). Sådant stöd kan utgöras av biträde enligt nationella bestämmelser, om den ekonomiska aktören skulle motsätta sig platskontrollen (artikel 9 första stycket i platskontrollförordningen). De nationella bestämmelser om biträde som är aktuella för Sveriges del är bestämmelserna om handräckning. De behöriga myndigheterna ska också vid behov på

Olafs begäran vidta lämpliga säkerhetsåtgärder enligt nationell rätt, särskilt åtgärder för att säkra bevismaterial (artikel 7.7 i Olaf-förordningen).

6.2.3 Andra kontroller som utförs av Olaf

Sektorsvisa platskontroller

Enligt artikel 3.1 andra stycket i Olaf-förordningen får Olaf inom ramen för externa utredningar utföra kontroller enligt de sektorsvisa bestämmelser som avses i artikel 9.2 i PIF-förordningen. Sådana platskontroller torde dock oftast utföras av andra avdelningar inom kommissionen än Olaf, eftersom dessa kontroller främst syftar till att kontrollera medlemsstaternas förvaltning.¹⁷ Kontrollerna ska klarlägga om och enligt vilka kriterier som medlemsstaternas förvaltningsmyndigheter uppbär de medel som tillkommer unionen och betalar ut unionsmedel samt om detta sker enligt gällande EU-rätt.

Olaf kan utföra sektorsvisa platskontroller hos ekonomiska aktörer inom ramen för en extern utredning. Syftet med Olafs utredning är att samla bevis mot ekonomiska aktörer för efterföljande administrativa eller straffrättsliga förfaranden. Eftersom de sektorsvisa bestämmelserna syftar till kontroll av myndigheternas förvaltning torde Olafs möjlighet att göra platskontroller hos ekonomiska aktörer enligt sektorsförordningarna inte framstå som ändamålsenlig och därför i praktiken sakna betydelse. I stället kan Olaf utföra platskontroller enligt platskontrollförordningen. Nedan ges dock ändå en kort redogörelse för platskontroller enligt de sektorsvisa förordningarna.

¹⁷ Bestämmelser om sektorsvisa platskontroller finns framförallt på följande ställen: Artikel 47 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1306/2013 av den 17 december 2013 om finansiering, förvaltning och övervakning av den gemensamma jordbrukspolitik och om upphävande av rådets förordningar (EEG) nr 352/78, (EG) nr 165/94, (EG) nr 2799/98, (EG) nr 814/2000, (EG) nr 1290/2005 och (EG) nr 485/2008, artikel 75 i förordning nr 1303/2013, artikel 31 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 514/2014 av den 16 april 2014 om allmänna bestämmelser för asyl-, migrations- och integrationsfonden och om ett instrument för ekonomiskt stöd till polissamarbete, förebyggande och bekämpande av brottslighet samt krishantering, artikel 36 i förordning nr 223/2014 samt artikel 2.3 d i rådets förordning (EU, Euratom) nr 608/2014 av den 26 maj 2014 om genomförandebestämmelser till systemet för Europeiska unionens egna medel.

Enligt de sektorsvisa bestämmelserna är Olaf ensam ansvarig för genomförandet av sina platskontroller. De nationella myndigheterna har rätt att delta, utan att detta inskränker Olafs behörighet. Olafs rätt att få tillgång till handlingar och metadata är begränsad till vissa typer av handlingar. Till skillnad från vad som är fallet i Olaf-förordningen är rätten reglerad i de sektorsvisa förordningarna utan något förbehåll för att motsvarande befogenhet måste finnas för nationell myndighet enligt nationell rätt. Olafs kontrollanter har enligt förordningarna rätt att få kopior av relevanta handlingar. Olafs kontrollanter saknar rätt att delta i hembesök eller formella förhör med personer inom ramen för den nationella lagstiftningen, men har rätt att få tillgång till den information som erhållits på detta sätt.

Olaf saknar enligt de nämnda sektorsvisa förordningarna rätt att begära handräckning eller säkerhetsåtgärder.

Kontroller enligt artikel 9.1 i PIF-förordningen

Enligt artikel 3.1 andra stycket i Olaf-förordningen får Olaf inom ramen för externa utredningar utföra kontroller enligt artikel 9.1 i PIF-förordningen. Sådana kontroller ska avse

- a) om administrativ praxis överensstämmer med gemenskapsreglerna,
- b) om nödvändiga verifikationer finns och om dessa överensstämmer med unionens finansiella intressen och
- c) under vilka förhållanden dessa finansiella transaktioner genomförs och kontrolleras.

Det kan konstateras att kontroller enligt artikel 9.1 i PIF-förordningen inte är av intresse för denna promemoria. Det rör sig nämligen inte om platskontroller hos ekonomiska aktörer på grund av misstanke. I stället är föremålet för kontrollerna främst nationella myndigheter. Kontroller enligt artikel 9.1 i PIF-förordningen kommer därför inte att behandlas vidare här.

7 Svenska regler

7.1 Utgifter i direkt förvaltning

Det saknas svenska regler i lag eller förordning avseende platskontroller rörande utgifter i direkt förvaltning.

7.2 Utgifter i delad förvaltning

7.2.1 Inledning

Eftersom Olaf-förordningen och platskontrollförordningen hänvisar till nationella bestämmelser återges nedan svenska bestämmelser avseende EU-fonder i delad förvaltning. För regionalfonden, socialfonden, fonden för landsbygdsutveckling, havs- och fiskerifonden och garantifonden finns det svenska tillsynslagar som innehåller regler om platskontroller. Tillsynslagarna föreskriver även en rätt för tillsynsmyndigheten att begära handräckning. Tillsynslagarna är tillämpliga bl.a. vid platskontroller enligt platskontrollförordningen (se avsnitt 6.2.2 ovan). Reglerna i tillsynslagarna om platskontroll liksom bestämmelserna om vilken eller vilka myndigheter som är tillsynsmyndighet återges nedan. För övriga fonder saknas det tillsynslagar.

För varje fond finns EU-rättsliga bestämmelser i den eller de sektorsförordningar som gäller för aktuell fond. Sektorsförordningarna föreskriver att varje medlemsstat ska bestämma vilka nationella myndigheter som ska utföra vissa uppgifter enligt förordningarna, exempelvis förvaltning och revision. Nedan anges vilka svenska myndigheter som getts olika uppgifter.

7.2.2 Strukturfonder

Tillsyn enligt svenska regler

Lagen (1994:1708) om EU:s förordningar om strukturstöd och om stöd till utveckling av landsbygden innehåller bestämmelser om stöd från regionalfonden, socialfonden och fonden för landsbygdsutveckling. Lagen innehåller följande bestämmelser om tillsyn och platskontroller.

Enligt 2 § första stycket utövas tillsyn och annan kontroll över att reglerna i EU:s relevanta förordningar följs av den eller de myndigheter som regeringen bestämmer.

Tillsynsmyndigheten har enligt 3 § första stycket rätt att få tillträde till områden, anläggningar, byggnader, lokaler och andra utrymmen som används i sådan verksamhet eller i samband med hantering av sådana produkter som stödet avser. Av andra stycket framgår att tillsynsmyndigheten har rätt att på begäran få de upplysningar och handlingar som behövs för tillsynen. Myndigheten får meddela förelägganden som kan förenas med vite för att få tillgång till handlingarna. Den som är föremål för tillsyn ska tillhandahålla den hjälp som behövs för att tillsynen ska kunna bedrivas. Av tredje stycket framgår att Polismyndigheten på begäran ska lämna den hjälp som behövs vid tillsynen.

Enligt 4 § har även kommissionen och revisionsrätten samma rätt till tillträde, handlingar och upplysningar. Bestämmelsen ger dem dock inte någon rätt att begära hjälp av Polismyndigheten.

Tillsynsmyndighet för lagen om EU:s förordningar om strukturstöd och om stöd till utveckling av landsbygden pekades tidigare ut i svensk förordning (se 7 § förordningen [1998:579] om vissa stöd från EG:s strukturfonder och 21 § förordningen [1999:1424] om förvaltning av EG:s strukturfonder). Dessa förordningar är numera upphävda och den nu gällande relevanta förordningen saknar ett sådant utpekande (förordningen [2014:1383] om förvaltning av EU:s strukturfonder).

Tillväxtverket har utfärdat en myndighetsföreskrift, som reglerar Tillväxtverkets befogenheter vid platskontroll.¹⁸ Enligt

¹⁸ Tillväxtverkets föreskrifter (TVFS 2015:1) om stöd från de regionala strukturfondsprogrammen och det nationella regionalfondsprogrammet inom målet Investering för tillväxt och sysselsättning.

20 § i föreskriften har Tillväxtverket rätt att hos stödmottagare, samverkansparter och medfinansiärer följa upp arbetet och ta del av handlingar och uppgifter som kan ge upplysningar om projektet, inklusive räkenskapsinformation. Stödmottagare, samverkansparter och medfinansiärer ska hålla dessa handlingar tillgängliga för Tillväxtverket, nationella revisions- och kontrollorgan, kommissionen och Revisionsrätten eller annan av dessa organ utsedd person. På begäran ska även utdrag ur, eller kopior av, handlingar och uppgifter tillhandahållas.

Även för Svenska ESF-rådet finns en myndighetsföreskrift, som reglerar Svenska ESF-rådets befogenheter vid platskontroll på liknande sätt.¹⁹ Svenska ESF-rådet, Tillväxtverket och Jordbruksverket har upplyst om att de regelmässigt avtalar med stödsökanden om en rätt till kontroll på plats, som bl.a. innefattar rätt att granska handlingar och få information.

Myndigheter med uppgifter enligt sektorsförordning

För socialfonden är Svenska ESF-rådet förvaltande och attesterande myndighet för det nationella socialfondsprogrammet (2 kap. 2 § förordningen om förvaltning av EU:s strukturfonder). Ekonomistyrningsverket är revisionsmyndighet enligt 2 kap. 5 § samma förordning.

För regionalfonden är Tillväxtverket förvaltande och attesterande myndighet för de regionala strukturfondsprogrammen och det nationella regionalfondsprogrammet samt för ett territoriellt samarbetsprogram. (2 kap. 1 § och 3 kap. 1 § i förordningen). För fyra territoriella samarbetsprogram är dock länsstyrelserna i Norrbottens, Västerbottens och Jämtlands län förvaltande och attesterande myndigheter (3 kap. 1 §). Ekonomistyrningsverket är revisionsmyndighet för de ovan nämnda programmen (2 kap. 5 § och 3 kap. 2 §).

För fonden för landsbygdsutveckling är Jordbruksverket förvaltande myndighet för Landsbygdsprogram för Sverige 2014–

¹⁹ 29 § Svenska ESF-rådets föreskrifter och allmänna råd (TVFS 2010:1) om stöd från Europeiska socialfonden (ESF) inom ramen för nationellt strukturfondsprogram för regional konkurrenskraft och sysselsättning i Sverige 2007-2013. Enligt uppgift från Svenska ESF-rådet är en föreskrift för programperioden 2014-2020 under utarbetande.

2020 och utbetalande organ för stöd ur fonden (1 kap. 8 och 10 §§ förordningen [2015:406] om stöd för landsbygdsutvecklingsåtgärder). Ekonomistyrningsverket är attesterande organ enligt 9 § samma förordning.

7.2.3 Havs- och fiskerifonden

Tillsyn enligt svenska regler

I 5–7 §§ lagen (1994:1709) om EG:s förordningar om den gemensamma fiskeripolitiken finns bestämmelser som motsvarar de ovan nämnda bestämmelserna om tillsyn och platskontroller i 3 och 4 §§ lagen om EU:s förordningar om strukturstöd och om stöd till utveckling av landsbygden. EG:s institutioner och av dessa utsedda inspektörer ges samma utredningsbefogenheter som tillsynsmyndigheten. Enligt 6 § har tillsynsmyndigheten rätt att begära den hjälp av polisen som behövs vid tillsynen. Av 7 § följer att EG:s institutioner och av dessa utsedda inspektörer dock saknar sådan rätt.

Havs- och vattenmyndigheten utövar, inom sitt verksamhetsområde, tillsyn över efterlevnaden av EU-förordningar om den gemensamma fiskeripolitiken, föreskrifter som meddelas med stöd av lagen om EG:s förordningar om den gemensamma fiskeripolitiken (5 kap. 4 § förordningen [1994:1716] om fisket, vattenbruket och fiskerinäringen).

Enligt 5 kap. 4 a § samma förordning utövar Jordbruksverket, när det gäller marknadsregleringen av fiskeri- och vattenbruksprodukter, tillsyn över

1. att EU-förordningar om den gemensamma fiskeripolitiken följs,
2. föreskrifter som meddelas med stöd av lagen om EG:s förordningar om den gemensamma fiskeripolitiken, och
3. nationella bestämmelser om marknadsreglering av fiskeri- och vattenbruksprodukter.

Myndigheter med uppgifter enligt sektorsförordning

Jordbruksverket är förvaltande myndighet för havs- och fiskeriprogrammet. Verket är även attesterande myndighet enligt artikel 126 i förordning nr 1303/2013²⁰. Ekonomistyrningsverket är revisionsmyndighet för samma program (4 kap. 5 och 6 § förordningen om fisket, vattenbruket och fiskerinäringen).

Havs- och vattenmyndigheten samt Jordbruksverket ska, inom sina ansvarsområden och om inte annat följer av andra föreskrifter, utföra de uppgifter som enligt EU-förordningar om den gemensamma fiskeripolitiken ankommer på en behörig myndighet eller en medlemsstat. Havs- och vattenmyndigheten är ansvarig myndighet för uppgifter inom fiskeområdet som inte tydligt hör till Jordbruksverkets ansvarsområde (6 kap. 1 § i förordningen).

7.2.4 Garantifonden

Tillsyn enligt svenska regler

Lagen (1994:1710) om EG:s förordningar om jordbruksprodukter är tillsynslag avseende stöd ur garantifonden.

I 5–7 §§ finns bestämmelser som motsvarar de ovan nämnda bestämmelserna om tillsyn och kontroll i 3 och 4 §§ lagen om EU:s förordningar om strukturstöd och om stöd till utveckling av landsbygden. EG:s institutioner och av dessa utsedda inspektörer ges samma utredningsbefogenheter som tillsynsmyndigheten. Enligt 6 § har tillsynsmyndigheten rätt att begära den hjälp av polisen som behövs vid tillsynen. Av 7 § framgår att EG:s institutioner och av dessa utsedda inspektörer dock saknar sådan rätt.

Tillsyn utövas av Jordbruksverket, Folkhälsomyndigheten och länsstyrelserna enligt bestämmelser i 8, 9 och 9 a §§ förordningen (2011:926) om EU:s förordningar om pris- och marknadsreglering

²⁰ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1303/2013 av den 17 december 2013 om fastställande av gemensamma bestämmelser för Europeiska regionala utvecklingsfonden, Europeiska socialfonden, Sammanhållningsfonden, Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling och Europeiska havs- och fiskerifonden, om fastställande av allmänna bestämmelser för Europeiska regionala utvecklingsfonden, Europeiska socialfonden, Sammanhållningsfonden och Europeiska havs- och fiskerifonden samt om upphävande av rådets förordning (EG) nr 1083/2006.

av jordbruksprodukter.²¹ Jordbruksverket kan enligt 8 § överlåta vissa tillsynsuppgifter på Tullverket.

Myndigheter med uppgifter enligt sektorsförordning

Jordbruksverket är centralt ansvarig myndighet för tillämpningen av ett antal EU-förordningar av relevans för garantifonden (6 § förordningen [2014:1101] om EU:s direktstöd för jordbrukare). Jordbruksverket är utbetalande organ för stöd ur garantifonden och har samordningsansvar för kontroller (7 och 33 §§ samma förordning). Även länsstyrelserna har enligt 11–12 och 33 §§ visst ansvar för stöd och kontroll. Uppgifter som rör företag med verksamhet i Blekinge län fullgörs enligt 8 § dock av Länsstyrelsen i Skåne län. Ekonomistyrningsverket är attesterande organ (7 § förordningen [2010:1764] med instruktion för Ekonomistyrningsverket).

7.2.5 Asyl-, migrations- och integrationsfonden (AMIF)

Tillsyn enligt svenska regler

Det saknas svenska regler i lag eller förordning avseende platskontroller rörande AMIF.

Myndigheter med uppgifter enligt sektorsförordning

Migrationsverket är ansvarig myndighet för förvaltning och kontroll av det nationella programmet (2 § förordningen [2014:1538] om förvaltning av asyl-, migrations- och integrationsfonden). Ekonomistyrningsverket är revisionsmyndighet för det nationella programmet (5 § samma förordning).

²¹ 9 a § träder i kraft den 8 december 2015.

7.2.6 Fonden för inre säkerhet (ISF)

Tillsyn enligt svenska regler

Det saknas svenska regler i lag eller förordning avseende platskontroller rörande ISF.

Myndigheter med uppgifter enligt sektorsförordning

Polismyndigheten är ansvarig myndighet för att bevilja, förvalta och kontrollera användningen av medel från ISF (20 § förordningen [2014:1102] med instruktion för Polismyndigheten). Ekonomistyrningsverket är revisionsmyndighet.

7.2.7 Fonden för europeiskt bistånd till dem som har det sämst ställt (FEAD)

Tillsyn enligt svenska regler

Det saknas svenska regler i lag eller förordning avseende platskontroller rörande FEAD.

Myndigheter med uppgifter enligt sektorsförordning

Svenska ESF-rådet är förvaltande och attesterande myndighet för det operativa programmet i FEAD (3 § förordningen [2014:1374] om förvaltning av fonden för europeiskt bistånd till dem som har det sämst ställt). Ekonomistyrningsverket är enligt 6 § samma förordning revisionsmyndighet för det operativa programmet.

7.3 Utgifter i indirekt förvaltning

Det saknas svenska regler i lag eller förordning avseende platskontroller rörande utgifter i indirekt förvaltning.

7.4 Intäkter

7.4.1 Tullmedel

Tullverket administrerar den del av den svenska avgiften till EU som härrör från tullmedel. Kommerskollegium, Jordbruksverket och Statistiska centralyrån ska bistå Tullverket med de uppgifter verket behöver (4 § förordningen [2004:1333] om administration av den svenska avgiften till Europeiska unionens budget).

Tullverkets verksamhet är dels brottsutredande, dels fiskal. Av intresse här är den fiskala verksamheten. Inom denna får Tullverket besluta om revision hos den som är eller kan antas vara deklara-tions- eller uppgiftsskyldig för att kontrollera att denne har fullgjort sin deklara-tions- eller uppgiftsskyldighet riktigt och fullständigt. Revision kan också ske hos den som bedriver verksamhet av sådan art att uppgift av betydelse för kontrollen av annan persons deklara-tions- och uppgiftsskyldighet kan hämtas ur handlingar som rör verksamheten (6 kap. 28 § tullagen [2000:1281]). Bestämmelsen innebär att alla handlingar som kan ha betydelse för kontrollen av att deklara-tions- och uppgiftsskyldigheten fullgjorts riktigt och fullständigt får granskas (21 kap. 11 § Tullverkets föreskrifter och allmänna råd [2000:20] om tullförfaranden m.m. [tullordning]). Vid revision får enligt 6 kap. 31 § tullagen även tas prov på varor och varulager granskas.

Efterkontrollchefen i Tullverket får fatta beslut om revision. Efter bemyndigande från denne får även annan tjänsteman som arbetar med efterkontroll fatta beslut om revision (21 kap. 13 § tullordningen). I beslutet ska det enligt 6 kap. 29 § tullagen utses en eller flera tjänstemän att verkställa revisionen (revisorer).

Den reviderade ska underrättas om beslutet innan revisionen verkställs. Om det är av betydelse att göra inventering eller liknande fysisk kontroll får underrättelse ske i samband med att revisionen verkställs, om kontrollen annars kan mista sin betydelse (6 kap. 29 § tullagen).

Granskningen får ske hos den reviderade, om denne medger det. Revisionen ska ske hos den reviderade, om denne begär det och revisionen kan göras där utan betydande svårighet. Om revisionen inte verkställs hos den reviderade, ska handlingarna på begäran överlämnas till revisorn mot kvitto (6 kap. 30 § tullagen).

Vissa handlingar ska undantas från revision om den reviderade begär det. Det är fråga om handlingar som enligt 27 kap. 2 § rättegångsbalken inte får tas i beslag och om andra handlingar med ett betydande skyddsintresse. Om Tullverket inte skulle godta den reviderades begäran, ska förvaltningsrätten avgöra frågan om undantagande enligt 6 kap. 34 och 35 §§ tullagen.

En revision ska bedrivas i samverkan med den reviderade och på ett sådant sätt att den inte onödigt hindrar verksamheten (6 kap. 30 §). Den reviderade är skyldig att hjälpa revisorn (6 kap. 32 §). Den reviderade ska enligt samma bestämmelse om möjligt ställa en ändamålsenlig arbetsplats till förfogande för Tullverket för granskning av räkenskapsmaterial och andra handlingar som rör verksamheten liksom av prov på varor och varulager.

Om den reviderade inte medverkar finns det enligt 6 kap. 30 § tullagen möjlighet att vitesförelägga den reviderade samt att besluta om bevissäkring och betalningssäkring. Frågor om bevissäkring behandlas i avsnitt 7.6.4 nedan.

Tullverket har även enligt annan tullagstiftning rätt till kontroll på plats, t.ex. enligt 13 § (1999:446) om proviantering av fartyg och luftfartyg. Dessa regler saknar emellertid relevans i aktuellt sammanhang och kommer inte att behandlas vidare här.

7.4.2 Sockeravgifter

Jordbruksverket administrerar den del av den svenska avgiften till EU som härrör från produktionsavgifter för socker (5 § förordningen om administration av den svenska avgiften till Europeiska unionens budget).

Det saknas svenska regler i lag eller förordning avseende platskontroller rörande denna del av den svenska avgiften till EU.

7.4.3 EU-avgiftens mervärdesskattebaserade del

Skatteverket administrerar den mervärdesskattebaserade delen av den svenska avgiften till EU. Statistiska centralbyrån administrerar dock, med bistånd från Skatteverket, beräkningen av den viktade genomsnittssatsen för mervärdesskatten. Vidare sammanställer Ekonomistyrningsverket statens inkomster av mervärdesskatt (6 §

förordningen om administration av den svenska avgiften till Europeiska unionens budget).

Det saknas svenska regler i lag eller förordning avseende platskontroller rörande denna del av den svenska avgiften till EU.

7.4.4 EU-avgiftens bruttonationalinkomstbaserade del

Kammarkollegiet administrerar de delar av den svenska avgiften till EU som baseras på bruttonationalinkomsten. Statistiska centralbyrån svarar dock för den årliga redovisningen av föregående års bruttonationalinkomst (7 § förordningen om administration av den svenska avgiften till Europeiska unionens budget).

Det saknas svenska regler i lag eller förordning avseende platskontroller rörande dessa delar av den svenska avgiften till EU.

7.5 Tillgångar

Med EU:s tillgångar avses såväl lös som fast egendom tillhörande unionens institutioner och organ. Det saknas svenska regler i lag eller förordning avseende platskontroller rörande tillgångar.

7.6 Bestämmelser om handräckning

7.6.1 Inledning

Nedan redogörs för bestämmelser om handräckning som gäller för Polismyndigheten och Kronofogdemyndigheten. Dessutom beskrivs tvångsåtgärder som Tullverket har möjlighet att vidta vid tullrevision och som motsvarar sådana som kan komma i fråga vid handräckning.

7.6.2 Polismyndigheten

Det finns ett stort antal författningar i vilka polisens skyldighet att i olika sammanhang bistå myndigheter med handräckning regleras. Några exempel är lagen (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall, lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga,

lagen (1991:1128) om psykiatrisk tvångsvård, djurskyddslagen (1988:534) och utlänningslagen (2005:716).

Begreppet handräckning innefattar olika former av biträde åt andra myndigheter. En handräckningsbegäran kan avse antingen handräckning avseende biträde åt annan myndighet för att den ska kunna fullgöra sina åligganden eller handräckning för verkställande av annan myndighets beslut (Rikspolisstyrelsen, Tillsynsrapport 2013:9, s. 8).

I 2 § 5 polislagen (1984:387) sägs att till polisens uppgifter hör att fullgöra den verksamhet som ankommer på polisen enligt särskilda bestämmelser. De särskilda bestämmelserna kan föreskriva att polisen ska bistå andra myndigheter med handräckning.

Det finns inte några specifika regler med sikte på polisens befogenheter vid genomförande av just handräckningsuppdrag. Grunden för handräckningsinstitutet är den befogenhet en polisman har enligt 10 § polislagen att använda våld i vissa situationer och proportionalitetsprincipen i 8 § polislagen.

I 20 § polislagen ges polisen särskilda befogenheter när det gäller att söka efter person eller föremål som personen äger eller innehar, t.ex. i personens bostad. I de fall som är aktuella vid Olafs platskontroller är det, vad avser den tillämpliga svenska lagstiftningen, fråga om en behörig myndighet som med stöd i en författning i undersöknings- eller kontrollsyrte begär handräckning hos polisen för att få tillträde till en lokal eller liknande. Det finns inga bestämmelser i polislagen om polisens befogenhet att i dessa fall tvångsvis bereda myndigheten tillträde, trots att sådana åtgärder kräver lagstöd enligt 2 kap. 20 § regeringsformen. I propositionen till polislagen anfördes emellertid, med hänvisning till förarbetena till regeringsformen, att det från konstitutionell synpunkt skulle vara tillräckligt om lagstödet för dessa ingripanden kunde härledas tolkningsvis ur andra bestämmelser (prop. 1983/84:111, s. 124 och 128, jfr SOU 1993:60, s. 251). Det innebär att polisens rätt att vidta handräckningsåtgärder i det konkreta fallet får bedömas på grundval av bestämmelserna som ger aktuell myndighet rätt att begära handräckning hos polisen.

Polismyndighetens handräckning är avgiftsfri.

7.6.3 Kronofogdemyndigheten

Det åligger Kronofogdemyndigheten enligt flera lagar att bistå med handräckningsåtgärder då den som en platskontroll rör inte medverkar vid densamma. Så är fallet enligt 5 kap. 10 och 17 §§ konkurrenslagen (2008:579), se avsnitt 8.2, och 13 § lagen (2013:388) om tillämpning av Europeiska unionens statsstödsregler, se avsnitt 8.3. Så är även fallet enligt vissa lagar på finansmarknadsområdet, som 3 § lagen (2010:1010) om kreditvärderingsinstitut och 3 kap. 1 § lagen (2013:287) med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om OTC-derivat, centrala motparter och transaktionsregister, se avsnitt 8.4.

Handräckningen sker enligt reglerna i utsökningsbalken om verkställighet som inte avser betalningsskyldighet eller avhysning, dvs. reglerna i 16 kap. 11–12 a §§ utsökningsbalken. Av nämnda bestämmelser i konkurrenslagen och lagen om tillämpning av Europeiska unionens statsstödsregler framgår att Kronofogdemyndigheten inte i förväg ska underrätta den hos vilken kontrollen ska genomföras. När det gäller de nämnda lagarna på finansmarknadsområdet så har dock tillsynsmyndigheten möjlighet att välja om Kronofogdemyndigheten ska ge sådan underrättelse eller inte.

I 2 kap. 17 § utsökningsbalken finns det allmänna regler om tvångsåtgärder. Reglerna är tillämpliga vid handräckning enligt reglerna om verkställighet som inte avser betalningsskyldighet eller avhysning. Enligt första stycket i bestämmelsen får hus, rum eller förvaringsställe genomsökas, om det behövs för att verkställighet ska kunna ske.

Om förrättningsmannen behöver ha tillträde till utrymme som är tillslutet, får han låta öppna lås eller bereda sig tillträde på annat sätt. Han får dock inte bereda sig tillträde till bostad i innehavarens frånvaro annat än om underrättelse om tiden för förrättningen har sänts till innehavaren med posten eller lämnats på annat lämpligt sätt och det kan antas att denne håller sig undan eller om eljest särskilda skäl föreligger (andra stycket).

För att genomföra förrättning får förrättningsmannen enligt tredje stycket i övrigt använda tvång i den mån det kan anses befogat med hänsyn till omständigheterna. Försegling kan utgöra sådant tvång. Våld mot person får dock brukas endast om

förrättningsmannen möter motstånd och i den mån det med hänsyn till förrättningens ändamål kan anses försvarligt.

Enligt 3 kap. 3 § utsökningsförordningen får Kronofogdemyndigheten begära biträde av Polismyndigheten, om förrättningsmannen kan antas möta motstånd vid en förrättning eller om sådant biträde av annan särskild anledning behövs för att förrättningen ska kunna genomföras.

Kronofogdemyndighetens handräckning vid platskontroller är i flera fall avgiftsbefriad, bl.a. på de områden som behandlas i kapitel 8 nedan (se 3 § förordningen [1992:1094] om avgifter vid Kronofogdemyndigheten).

7.6.4 Tullverket

Tullverket har, som framgått i avsnitt 7.4.1 om tullmedel ovan, möjlighet att vid tullrevision självt vidta tvångsåtgärder som motsvarar sådana som kan komma i fråga vid handräckning. Sådana åtgärder kallas bevissäkring. Därvid tillämpas bestämmelser i skatteförfarandelagen (2011:1244) till vilka 1 kap. 8 § och 6 kap. 30 § tullagen hänvisar.

Med bevissäkring avses enligt 45 kap. 2 § skatteförfarandelagen följande tvångsåtgärder:

- a) utföra revision i den reviderades verksamhetslokaler,
- b) eftersöka och omhänderta handlingar samt
- c) försegla lokal, förvaringsplats och annat utrymme.

För att bevissäkring ska komma i fråga måste vissa i lagen angivna förutsättningar vara uppfyllda. Förutsättningarna varierar beroende på vilken situation det är fråga om. En sådan förutsättning kan vara att det ska finnas en risk för sabotage, dvs. att den som bevissäkringen gäller kommer att undanhålla, förvanska eller förstöra det som får kontrolleras. Ofta krävs det att risken ska vara påtaglig (45 kap. 3–12 §§ skatteförfarandelagen).

Det är i regel förvaltningsrätten som beslutar om bevissäkring efter ansökan av en av Tullverket särskilt förordnad granskningsledare (45 kap. 13 § skatteförfarandelagen). I vissa fall får dock granskningsledaren enligt samma bestämmelse själv fatta beslut.

Detta gäller bl.a. beslut om att eftersöka och omhänderta handlingar när revision i verksamhetslokaler beslutats och om försegling. I fall där förvaltningsrätten ska fatta beslut och ett sådant beslut inte kan avvaktas kan i stället granskningsledaren fatta ett interimistiskt beslut om bevissäkring, om åtgärden ska utföras i en verksamhetslokal. Granskningsledaren ska därefter så snart som möjligt och senast inom fem dagar ansöka om bevissäkring hos förvaltningsrätten (45 kap. 14 § i skatteförfarandelagen).

Den som beslutet om bevissäkring gäller ska omedelbart underrättas om detta. Om det finns påtaglig sabotagerisk kan underrättelse dock ske först när beslutet verkställs (45 kap. 16 § i skatteförfarandelagen).

För att genomsöka lokaler, förvaringsplatser och andra utrymmen har Tullverket enligt 69 kap. 11 § rätt att öppna lås eller ta sig in på annat sätt. Verket får även i övrigt använda det tvång som kan anses vara befogat med hänsyn till omständigheterna. Våld mot person får dock användas bara om Tullverket möter motstånd och det med hänsyn till ändamålet med beslutet om bevissäkring kan anses försvarligt.

Tullverkets beslut rörande verkställighet av bevissäkring får enligt 69 kap. 18 § skatteförfarandelagen överklagas enligt reglerna i 18 kap. utsökningsbalken.

8 Platsundersökningar på några andra områden

8.1 Inledning

Avsnittet innehåller redogörelser för några andra områden där kommissionen eller annan europeisk myndighet kan utföra platsundersökningar i Sverige. Det är på konkurrensrätts-, statsstöds- och finansmarknadsområdet.

8.2 Konkurrensrättsområdet

8.2.1 Platsundersökning i konkurrensrätten

För att bevis för att ett företag som misstänks ha överträtt reglerna i konkurrenslagstiftningen ska kunna säkras får platsundersökningar genomföras. Då sådana undersökningar i regel genomförs oannonserat brukar de kallas gryningsräder (*dawn raids*).

Nedan redogörs mycket kortfattat för platsundersökningar på initiativ av Konkurrensverket och mer utförligt för platsundersökningar (s.k. inspektioner) som beslutas och utförs av kommissionen. Andra fall, som t.ex. att Konkurrensverket utför platsundersökningar beslutade av kommissionen, behandlas inte här.

8.2.2 Nationellt beslutad platsundersökning

Stockholms tingsrätt får på ansökan av Konkurrensverket besluta om undersökning hos ett företag för att utreda om företaget överträtt förbuden i 2 kap. 1 eller 7 § konkurrenslagen (2008:579)

om konkurrensbegränsande samarbete mellan företag och företags missbruk av en dominerande ställning eller i artikel 101 eller 102 i EUF-fördraget (tidigare artikel 81 och 82 i EG-fördraget). Detta framgår av 5 kap. 3 § konkurrenslagen. Med begreppet ”företag” avses enligt 1 kap. 5 § även en sammanslutning av företag.

När Konkurrensverket genomför en undersökning har verket enligt 5 kap. 6 § konkurrenslagen rätt att

1. granska bokföring och andra affärshandlingar,
2. ta kopior av eller göra utdrag ur bokföring och affärshandlingar,
3. begära muntliga förklaringar direkt på platsen, och
4. få tillträde till lokaler, markområden, transportmedel och andra utrymmen.

Konkurrensverket får också begära handräckning för att genomföra de åtgärder som avses i punkterna 1, 2 och 4 ovan. Handräckningen utförs av Kronofogdemyndigheten och sker i enlighet med bestämmelserna i utsökningsbalken om verkställighet av förpliktelser som inte avser betalningsskyldighet eller avhysning. Kronofogdemyndigheten ska dock inte underrätta den hos vilken undersökningen ska genomföras innan verkställighet sker (5 kap. 10 § konkurrenslagen). I avsnitt 7.6.3 redogörs för de relevanta reglerna i utsökningsbalken.

Enligt 7 kap. 2 § konkurrenslagen får tingsrättens beslut om platsundersökning överklagas till Marknadsdomstolen.²²

8.2.3 Platsundersökning beslutad och genomförd av kommissionen

Enligt artikel 20.1 i förordning nr 1/2003²³ får kommissionen genomföra platsundersökningar, s.k. inspektioner, hos företag och företagssammanslutningar för att utreda om artikel 101 (om konkurrensbegränsande avtal m.m.) och 102 (om missbruk av

²² I lagrådsremissen ”Patent- och marknadsdomstol” (Justitiedepartementet den 11 juni 2015) föreslås att Marknadsdomstolen ska upphöra och ersättas av en nyinrättad Patent- och marknadsöverdomstol.

²³ Rådets förordning (EG) nr 1/2003 av den 16 december 2002 om tillämpning av konkurrensreglerna i artiklarna 81 och 82 i fördraget.

dominerande ställning) i EUF-fördraget har överträtts. Kommissionen kan också genomföra en inspektion enligt artikel 13.1 i förordning nr 139/2004 om kontroll av företagskoncentrationer²⁴. Kommissionens beslut om platsundersökning ska bl.a. innehålla föremålet för och syftet med inspektionen (artikel 20.4 i förordning nr 1/2003 och artikel 13.4 i förordning nr 139/2004).

Inspektionen genomförs av kommissionens personal med biträde av personal från Konkurrensverket som agerar på kommissionens uppdrag.

Enligt EU-rätten gäller att handlingar som skyddas av advokatsekretess ska undantas från undersökningen. Regler som rör förfarandet när det gäller advokatsekretess finns i kommissionens tillkännagivande om bästa praxis för förfaranden som rör artiklarna 101 och 102 i EUF-fördraget²⁵. Därav framgår att frågan om en handling ska undantas från utredningen inte avgörs av domstol, utan antingen av ett s.k. förhørsombud (hearing officer) eller av kommissionen (punkt 51–58).

Kommissionen har följande befogenheter vid platsundersökningen:

- a) bereda sig tillträde till företags eller företagssammanslutningars lokaler, mark och transportmedel,
- b) granska räkenskaperna och andra affärshandlingar, oavsett i vilken form de föreligger,
- c) göra eller erhålla alla former av kopior av eller utdrag ur sådana räkenskaper och affärshandlingar,
- d) försegla samtliga företagslokaler, räkenskaper eller affärshandlingar så länge och i den omfattning det är nödvändigt för inspektionen samt
- e) begära att företagets eller företagssammanslutningens företrädare eller medarbetare lämnar förklaringar till sakförhållanden och dokument som har samband med föremålet för och syftet med inspektionen och protokollföra deras svar

²⁴ Rådets förordning (EG) nr 139/2004 av den 20 januari 2004 om kontroll av företagskoncentrationer.

²⁵ EUT C 308, 20.10.2011, s. 6.

(artikel 20.2 i förordning nr 1/2003 och artikel 13.2 i förordning nr 139/2004).

Om det finns rimlig misstanke om att relevanta räkenskaper och andra affärshandlingar förvaras på annat ställe än vad som nämns i punkt a) ovan, t.ex. företagets eller företagssammanslutningarnas ledares, chefers eller anställdas bostäder, får kommissionen enligt förordning nr 1/2003 beordra att en platsundersökning ska äga rum där. Ett sådant beslut kan dock inte verkställas i Sverige utan att Stockholms tingsrätt på ansökan av Konkurrensverket beslutat om förhandsgodkännande (artikel 21.3 i förordning nr 1/2003 samt 5 kap. 18 § konkurrenslagen).

Den prövning som tingsrätten ska göra är reglerad i förordning nr 1/2003 och utgår från de principer som EG-domstolen lagt fast i rättsfallen *Hoechst* och *Roquette Frères* (Dom *Hoechst* C-46/87 och 227/88, EU:C:1989:337 och Dom *Roquette Frères*, C-94/00, EU:C:2002:603). Rätten ska enligt artikel 21.3 kontrollera att kommissionens beslut är fattat i vederbörlig ordning och att de planerade tvångsåtgärderna varken är godtyckliga eller alltför långtgående i förhållande till framför allt hur allvarlig den misstänkta överträdelsen är, betydelsen av den bevisning som avses, det berörda företagets medverkan och den rimliga sannolikheten för att de räkenskaper och affärshandlingar som inspektionen avser förvaras i de lokaler för vilka bemyndigande begärs. Tingsrätten får be kommissionen om närmare förklaringar i de avseenden som krävs för att den ska kunna kontrollera att de planerade tvångsåtgärderna är proportionerliga. Tingsrätten får dock inte ifrågasätta att en inspektion behövs eller begära att få tillgång till uppgifter i kommissionens handlingar i ärendet. Lagenligheten hos kommissionens beslut kan endast prövas av EU-domstolen.

Motsvarande bestämmelse saknas i förordning nr 139/2004 om kontroll av företagskoncentrationer.

Till skillnad från vad som gäller vid Konkurrensverkets egna undersökningar så finns det inte någon bestämmelse om skyldighet att avvakta med undersökningen till dess att ett juridiskt biträde anländer. Kommissionen brukar emellertid, liksom Konkurrensverket, avvakta till dess att företagets jurist anländer innan arbetet med att kopiera och spegla affärshandlingar m.m.

påbörjas (Kronofogdemyndigheten, S-handboken, Del 2, 2015-07-09, s. 132).

Konkurrensverket får enligt 5 kap. 17 § konkurrenslagen efter begäran av kommissionen ansöka om handräckning hos Kronofogdemyndigheten. Konkurrensverket ska därvid i enlighet med de ovan nämnda rättsfallen Hoechst och Roquette Frères iaktta att den begärda åtgärden inte är godtycklig eller oproportionell i förhållande till syftet med den och att nationella regler i detta avseende iakttas då undersökningen genomförs.²⁶ Handräckningen sker i enlighet med bestämmelserna i utsökningsbalken om verkställighet av förpliktelser som inte avser betalningsskyldighet eller avhysning. Kronofogdemyndigheten ska dock inte underrätta den hos vilken undersökningen ska genomföras innan verkställighet sker (5 kap. 17 § konkurrenslagen). I avsnitt 7.6.3 redogörs för de relevanta reglerna i utsökningsbalken. Som framgår ovan har dock kommissionen möjlighet att själv försegla samtliga företagslokaler, räkenskaper eller affärshandlingar.

8.3 Statsstödsområdet

EU:s grundläggande statsstödsregler finns i förordning nr 659/1999.²⁷ Artikel 22.1 i förordningen har följande lydelse: ”När kommissionen hyser allvarliga tvivel om huruvida beslut om att inte göra invändningar, positiva beslut eller villkorliga beslut med avseende på individuellt stöd efterlevs, ska den berörda medlemsstaten, efter att ha beretts tillfälle att lämna synpunkter, tillåta kommissionen att avlägga kontrollbesök på ort och ställe.”

De tjänstemän som bemyndigats av kommissionen har enligt artikel 22.2 befogenhet att

- a) gå in i vilka lokaler och på vilken mark som helst som utnyttjas av det berörda företaget,
- b) begära muntliga förklaringar på ort och ställe, och

²⁶ SOU 2003:73, s. 223 och Johan Karlsson/Marie Östman, Konkurrensrätt. En handbok, 5 uppl., 2014, s. 1134.

²⁷ Rådets förordning (EG) nr 659/1999 av den 22 mars 1999 om tillämpningsföreskrifter för artikel 108 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt.

- c) granska räkenskaper och andra affärshandlingar och göra eller begära kopior.

Om ett företag motsätter sig ett kontrollbesök ska den berörda medlemsstaten enligt artikel 22.6 ge den hjälp som behövs för att kontrollbesöket ska kunna genomföras. Kommissionen har rätt att få handräckning av Kronofogdemyndigheten avseende åtgärder enligt punkterna a) och c) ovan. Frågor om handräckning prövas av Kronofogdemyndigheten (13 § lagen [2013:388] om tillämpning av Europeiska unionens statsstödsregler).

I förarbetena till den svenska lagstiftningen på området (prop. 1999/2000:140, s. 216) anförs att EG-domstolens ovan nämnda konkurrensrättsliga dom i Hoechst-målen (se avsnitt 8.2.3) torde kunna ge viss vägledning även i fråga om kontrollbesök. I propositionen anförs att dåvarande EG-domstolen i domen konstaterade att en nationell myndighet aldrig får göra en prövning av nödvändigheten av den begärda åtgärden (undersökningen), utan att denna prövning är förbehållen EG-domstolen. En nationell myndighet kan dock kontrollera att åtgärden inte är godtycklig, att den står i proportion till ändamålet med undersökningen och trygga att den nationella rättens bestämmelser följs när åtgärden vidtas.

Av 13 § framgår att handräckningen sker i enlighet med bestämmelserna i utsökningsbalken om verkställighet av förpliktelser som inte avser betalningsskyldighet eller avhysning. Kronofogdemyndigheten ska inte underrätta företaget om en begäran om handräckning innan verkställighet sker. I avsnitt 7.6.3 redogörs för de relevanta reglerna i utsökningsbalken.

8.4 Finansmarknadsområdet

8.4.1 Kreditvärderingsinstitut

Grundläggande regler om kreditvärderingsinstitut finns i förordning (EG) nr 1060/2009²⁸. Ett kreditvärderingsinstitut är, enligt artikel 3.1 b i förordningen, en juridisk person vars

²⁸ Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1060/2009 av den 16 september 2009 om kreditvärderingsinstitut.

verksamhet inbegriper yrkesmässigt utfärdande av kreditbetyg. Ett kreditbetyg är en bedömning av kreditvärdigheten hos t.ex. ett företag eller ett finansiellt instrument. I lagen (2010:1010) om kreditvärderingsinstitut finns det kompletterande svenska regler till förordningen. Finansinspektionen är enligt 2 § behörig myndighet enligt förordningen. Den Europeiska värdepappers- och marknadsmyndigheten (Esma), som är en europeisk tillsynsmyndighet, har rätt att genomföra kontroller på plats i medlemsstaterna. Kontrollerna får ske bl.a. hos kreditvärderingsinstitut och personer som medverkar i kreditvärderingsverksamhet (artikel 23b.1 och 23d.1 i förordningen). Esma får genomföra kontroller på plats utan förhandsanmälan (artikel 23d.1).

Vid kontrollerna har Esma tillträde till alla företagslokaler och all mark som tillhör de juridiska personer som är föremål för Esmas utredningsbeslut (artikel 23c.1 och 23d.2).

Esma har därvid enligt samma bestämmelse befogenhet att

- a) granska alla handlingar, uppgifter, förfaranden och annat material som är relevant för utförandet av dess uppgifter oberoende av i vilken form de föreligger,
- b) ta eller erhålla bestyrkta kopior av eller utdrag ur sådana handlingar, uppgifter, förfaranden och annat material,
- c) kalla sig bl.a. företrädare för den juridiska person som platsundersökningen ska göras hos och be dem om muntliga eller skriftliga förklaringar angående sakförhållanden eller handlingar som rör föremålet för och syftet med utredningen samt nedteckna svaren,
- d) höra varje fysisk eller juridisk person som går med på att höras i syfte att samla in uppgifter som rör föremålet för en utredning,
- e) begära in uppgifter över tele- och datatrafik samt
- f) försegla samtliga företagslokaler, räkenskaper eller affärshandlingar så länge och i den omfattning det är nödvändigt för kontrollen.

Esma får inte använda sina befogenheter för att kräva röjande av information eller handlingar som skyddas av rättsliga privilegier (artikel 23a).

Esma ska enligt artikel 23d.3 i god tid före kontrollen anmäla denna till Finansinspektionen. På begäran av Esma ska tjänstemän som är anställda vid Finansinspektionen eller bemyndigade eller utsedda av denna, aktivt bistå Esma (artikel 23d.5). Tjänstemän från Finansinspektionen får enligt samma bestämmelse också delta i kontrollerna på plats. Esma får begära att Finansinspektionen ska utföra vissa utredningsuppgifter och kontroller på plats åt Esma (artikel 23d.6).

Den som är föremål för Esmas beslut om kontroll på plats ska enligt artikel 23d.4 underkasta sig detta. Om en person skulle motsätta sig en kontroll ska Finansinspektionen lämna nödvändigt bistånd för att kontrollen ska kunna genomföras. Finansinspektionen får därvid begära handräckning av Kronofogdemyndigheten. Vid handräckning gäller bestämmelserna i utsokningsbalken om verkställighet av förpliktelser som inte avser betalningsskyldighet eller avhysning. Om Finansinspektionen begär det, ska Kronofogdemyndigheten inte i förväg underrätta den hos vilken kontrollen ska genomföras (artikel 23d.7 och 3 § lagen om kreditvärderingsinstitut).

Av artikel 23d.8 framgår att förordningen tillåter att nationell rätt uppställer ett krav på tillstånd av nationell rättslig myndighet för kontroll på plats eller handräckningsåtgärder. Om en medlemsstat väljer att införa ett sådant krav gäller enligt artikel 23d.9 följande. Den nationella rättsliga myndigheten ska vid sin prövning kontrollera äktheten hos Esmas beslut och att de planerade tvångsåtgärderna varken är godtyckliga eller alltför långtgående i förhållande till föremålet för kontrollen. Vid kontrollen av om tvångsåtgärderna är proportionella får den nationella rättsliga myndigheten be Esma om närmare förklaringar framförallt om de grunder på vilka Esma misstänker att förordningen har överträtts samt hur allvarlig den misstänkta överträdelsen är och på vilket sätt den person som är föremål för tvångsåtgärderna är inblandad. Den nationella rättsliga myndigheten ska inte ompröva behovet av kontrollen eller begära att få tillgång till informationen i Esmas handlingar i ärendet. Prövning av lagenligheten av Esmas beslut är förbehållen EU-domstolen i enlighet med förordningen.

I svensk rätt har det inte införts något krav på tillstånd av en nationell rättslig myndighet. I lagstiftningens förarbeten motiveras

detta dels med att den prövning som kan göras är begränsad dels med att behovet av platsundersökning enligt förordningen kan prövas av en överklagandenämnd och av EU-domstolen enligt artikel 23d.4 (prop. 2011/12:40, s. 23).

8.4.2 OTC-derivat

I förordning nr 648/2012 finns de grundläggande reglerna om derivatkontrakt som handlas utanför reglerade marknader (OTC-derivat).²⁹ Finansinspektionen är behörig myndighet enligt förordningen (1 kap. 2 § (2013:287) lagen med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om OTC-derivat, centrala motparter och transaktionsregister). Den europeiska tillsynsmyndigheten Esma (se avsnitt 8.4.1) får utföra kontroller på plats (artikel 63.1 i förordningen). De som kan bli föremål för kontrollerna är transaktionsregister och anknutna tredje parter till vilka transaktionsregister gett i uppdrag att utföra operativa uppgifter eller verksamheter (artikel 61.1 och 63.1).

I övrigt äger allt som sägs i avsnittet om kreditvärderingsinstitut ovan motsvarande tillämpning avseende OTC-derivat (artikel 60 och 63). Finansinspektionen har rätt att begära handräckning av Kronofogdemyndigheten och att handräckningen sker i enlighet med bestämmelserna i utsökningsbalken om verkställighet av förpliktelser som inte avser betalningsskyldighet eller avhysning. Om Finansinspektionen begär det, ska Kronofogdemyndigheten inte i förväg underrätta den hos vilken kontrollen ska genomföras (3 kap. 1 § lagen med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om OTC-derivat, centrala motparter och transaktionsregister).

På samma sätt som har beskrivits i föregående avsnitt rörande kreditvärderingsinstitut finns det en möjlighet för en medlemsstat att kräva tillstånd av en nationell rättslig myndighet för kontroll på plats eller handräckning (artikel 63.8). En sådan tillståndsprövning ska enligt förordningen ske på samma sätt som angetts ovan avseende kreditvärderingsinstitut (artikel 63.9). Sverige har dock

²⁹ Europaparlamentets och rådets förordning nr 648/2012 av den 4 juli 2012 om OTC-derivat, centrala motparter och transaktionsregister. OTC är en förkortning för *Over the counter*.

valt att inte införa något tillståndskrav med hänsyn till att prövningen skulle vara mycket begränsad och då ett beslut om platsundersökning kan överklagas i annan ordning (prop. 2012/13:72, s. 27 f.).

9 En nordisk utblick

9.1 Inledning

I avsnittet ges en kortfattad redogörelse för utformningen av lagstiftningen på området i Danmark och Finland. Redogörelsen bygger på uppgifter från respektive sambandscentral för bedrägeribekämpning i dessa länder.

9.2 Danmark

I Danmark är Finansministeriet sambandscentral för bedrägeribekämpning enligt artikel 3.4 i Olaf-förordningen. Den danska sambandscentralen har enbart samordnande funktioner, särskilt rörande lagstiftningsärenden. Sambandscentralen deltar i möten i AFCOS-nätverket, som består av alla relevanta myndigheter i Danmark. Den utredningsmässiga behörigheten ligger hos Statsadvokaten for Særlig Økonomisk og International Kriminalitet.

För EU:s fonder i delad förvaltning liksom för tull och sockeravgifter finns det behöriga myndigheter. AMIF finns dock inte representerad i Danmark, eftersom Danmark har ett rättsundantag avseende den fonden. För EU-medel i direkt och indirekt förvaltning finns det inte någon behörig myndighet, men Statsadvokaten for Særlig Økonomisk og International Kriminalitet fungerar som en kontaktpunkt. Om det annars skulle saknas behörig myndighet hanteras ärendet också av Statsadvokaten for Særlig Økonomisk og International Kriminalitet.

Det finns inte någon generell dansk lag, som behandlar Olafs platskontroller i Danmark. Däremot finns det ett cirkulär, som är

rättsligt bindande för myndigheter. Enligt formuläret ska en dansk myndighet vara närvarande vid Olafs platskontroller.

Om en ekonomisk aktör skulle motsätta sig Olafs platskontroll är det polisen som kan lämna biträde enligt artikel 9.1 i platskontrollförordningen.

9.3 Finland

I Finland är Finansdepartementets finanscontrollerfunktion sambandscentral för bedrägeribekämpning. Den finska sambandscentralen är en kontaktpunkt och saknar utredningskompetens.

För EU:s fonder i delad förvaltning liksom för tull och sockeravgifter finns det behöriga myndigheter. För EU-medel i direkt och indirekt förvaltning är Finansdepartementet behörigt. Om det skulle saknas behörig myndighet hanteras ärendet av Finansdepartementets finanscontrollerfunktion.

Det finns inte någon generell finsk lag, som behandlar Olafs platskontroller i Finland.

Om en ekonomisk aktör skulle motsätta sig Olafs platskontroll är det polisen och tullen som kan lämna biträde enligt artikel 9.1 i platskontrollförordningen.

10 Överväganden och förslag

10.1 Olafs utredningskompetens är begränsad på inkomstsidan

Olaf utreder oegentligheter avseende unionens finansiella intressen, dvs. inkomster, utgifter och tillgångar som omfattas av Europeiska unionens budget eller av institutionernas, organens och byråernas budgetar eller de budgetar som dessa förvaltar och övervakar (artikel 2.1 i Olaf-förordningen³⁰).

Den mervärdesskatte- och bruttonationalinkomstbaserade delen av den nationella avgiften till EU utgör tillsammans med tull- och sockeravgifter EU-budgetens inkomstsida. Olafs kompetens att utreda oegentligheter på inkomstsidan är dock begränsad till tull- och sockeravgifter.

Detta har sin grund i att det med begreppet ”oegentligheter” i Olaf-förordningen avses varje överträdelse av en bestämmelse i unionsrätten som är följden av en handling eller en underlåtenhet av en ekonomisk aktör och som har lett eller skulle ha kunnat leda till en negativ ekonomisk effekt för unionens allmänna budget eller budgetar som de förvaltar, antingen genom en otillbörlig utgift eller genom minskning eller bortfall av inkomster som kommer från de egna medel som uppbärs *direkt* för unionens räkning (artikel 2.2 i Olaf-förordningen jämförd med artikel 1.2 i PIF-förordningen, promemorians kursivering).

Tull- och sockeravgifter uppbärs av medlemsstaterna direkt för unionens räkning men inte inkomsterna relaterade till mervärdesskatt och bruttonationalinkomst. Följdriktigt finns det heller inte

³⁰ Europaparlamentets och rådets förordning (EU, Euratom) nr 883/2013 av den 11 september 2013 om utredningar som utförs av Europeiska byrån för bedrägeribekämpning (Olaf) och om upphävande av Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1073/1999 och rådets förordning (Euratom) nr 1074/1999.

några sektorsvisa förordningsbestämmelser om platskontroller avseende de mervärdesskatte- och bruttonationalinkomstbaserade delarna av EU-avgiften, medan sådana bestämmelser finns avseende tull- och sockeravgifter (se artikel 2.3d, 2.4 och 2.5 i förordning nr 608/2014³¹).

Sammanfattningsvis är Olafs utredningskompetens på inkomstsidan är begränsad, eftersom Olaf inte har rätt att utreda oegentligheter rörande den del av EU:s inkomster som härrör från de mervärdesskatte- och bruttonationalinkomstbaserade delarna av EU-avgiften.

10.2 Behöriga myndigheter behövs

Promemorians bedömning: Behöriga myndigheter behövs för samtliga områden.

Skälen för promemorians bedömning: I ingressen till Olaf-förordningen framhålls att effektiviteten i Olafs operativa verksamhet är starkt beroende av samarbetet med medlemsstaterna och att medlemsstaterna bör ange vilka behöriga myndigheter som kan bistå Olaf i fullgörandet av dess uppdrag. Dessa myndigheter ska i enlighet med nationella bestämmelser ge de anställda vid Olaf det stöd som behövs för att de ska kunna utföra sina uppdrag effektivt (artikel 7.3 första stycket i Olaf-förordningen). Vid behov ska de behöriga myndigheterna i medlemsstaterna på Olafs begäran vidta lämpliga säkerhetsåtgärder enligt sin nationella rätt, särskilt åtgärder för att säkra bevismaterial (artikel 7.7). Dessa regler gäller både för Olafs externa och interna utredningar. För att uppfylla de krav som EU-regelverket ställer på medlemsstaterna krävs att det för svensk del införs behöriga myndigheter på alla områden.

³¹ Rådets förordning (EU, Euratom) nr 608/2014 av den 26 maj 2014 om genomförandebestämmelser till systemet för Europeiska unionens egna medel.

10.3 Regeringen utser behöriga myndigheter

Promemorians bedömning: Regeringen bör utse vilka myndigheter som ska vara behöriga myndigheter enligt Olaf-förordningen.

Skälen för promemorians bedömning: EU anslår medel i programperioder för olika fonder i delad förvaltning. Varje period omfattar sju år. Regelmässigt förändras fonderna och deras innehåll mellan olika programperioder (se avsnitt 3.2.2). Vidare förekommer det att, under en löpande programperiod, en myndighets uppgifter fördelas mellan andra myndigheter eller mellan den ursprungliga myndigheten och en nyinrättad myndighet.

Regeringens s.k. restkompetens omfattar att reglera statliga myndigheters arbetsuppgifter (8 kap. 7 § 2 regeringsformen). Regeringen bör därför i förordning utse behörig myndighet för fonderna som omfattas av den nu löpande programperioden samt behöriga myndigheter för tull- respektive sockeravgifter.

10.4 Behöriga myndigheter för tull och socker

Promemorians förslag: Tullverket ska vara behörig myndighet enligt Olaf-förordningen för tullavgifter och Jordbruksverket ska vara behörig myndighet för sockeravgifter.

Skälen för promemorians förslag: Tullverket administrerar den del av den svenska avgiften till EU som härrör från tullmedel. Kommerskollegium, Jordbruksverket och Statistiska centralbyrån ska bistå Tullverket med de uppgifter verket behöver. Jordbruksverket administrerar den del av den svenska avgiften till EU som härrör från produktionsavgifter för socker.

Eftersom Tullverket och Jordbruksverket har ansvar för att administrera den del av EU-avgiften som härrör från tullmedel respektive produktionsavgifter för socker är det naturligt att Tullverket ska vara behörig myndighet enligt Olaf-förordningen

avseende tullavgifter och att Jordbruksverket är behörig myndighet avseende sockeravgifter.

10.5 Behöriga myndigheter för delad förvaltning

Promemorians förslag: Jordbruksverket, Tillväxtverket, Svenska ESF-rådet, Migrationsverket och Polismyndigheten ska vara behöriga myndigheter för medel i delad förvaltning.

Skälen för promemorians förslag: För regionalfonden, socialfonden, fonden för landsbygdsutveckling, havs- och fiskerifonden samt garantifonden finns det svenska tillsynslagar, som bl.a. reglerar tillsynsmyndighetens befogenheter vid platskontroll. För övriga fonder i delad förvaltning saknas det svenska lagar. För dessa fonder faller det sig naturligt att behörig myndighet bör vara en svensk myndighet som regeringen tidigare har anförtrott centrala förvaltande uppgifter enligt fondens sektorsförordning. Myndigheter med sådana uppgifter betecknas i sektorsförordningarna ofta som förvaltande eller ansvariga myndigheter.

Migrationsverket, som är ansvarig myndighet för förvaltning och kontroll av det nationella programmet för AMIF, bör därför vara behörig myndighet enligt Olaf-förordningen i frågor som rör den fonden.

Polismyndigheten, som är ansvarig myndighet för ISF, bör vara behörig myndighet avseende sistnämnda fond.

Svenska ESF-rådet, som avseende FEAD är förvaltande och attesterande myndighet för det operativa programmet, bör vara behörig myndighet i frågor som rör den fonden.

När det gäller fonderna med svenska tillsynslagar skulle en lösning kunna vara att utse tillsynsmyndigheten till behörig myndighet. Dock är tillsynsansvaret i några fall uppdelat på flera myndigheter. Då Olafs platskontroller är sällan förekommande förefaller det lämpligt att för varje fond endast ha en behörig myndighet. På grund av detta och intresset av att hitta en enkel enhetlig lösning bör behörig myndighet för fonderna med tillsynslagar i stället utses enligt samma kriterium som för övriga fonder, dvs. att uppdraget tilldelas en myndighet som regeringen

tidigare har anförtrott centrala förvaltande uppgifter enligt fondens sektorsförordning.

Svenska ESF-rådet är förvaltande och attesterande myndighet för det nationella socialfondsprogrammet. Myndigheten bör därför vara behörig myndighet avseende socialfonden.

Avseende regionalfonden är Tillväxtverket förvaltande och attesterande myndighet. För fyra av fondens territoriella samarbetsprogram är dock länsstyrelserna i Norrbottens, Västerbottens och Jämtlands län förvaltande myndighet i stället för Tillväxtverket. Eftersom regionalfonden i likhet med de andra fonderna endast bör ha en behörig myndighet, så bör den uppgiften tillkomma Tillväxtverket även avseende de ovan nämnda fyra territoriella samarbetsprogrammen.

Avseende havs- och fiskerifonden är Jordbruksverket förvaltande myndighet för havs- och fiskeriprogrammet och attesterande myndighet enligt artikel 126 i förordning nr 1303/2013³². Jordbruksverket bör därför vara behörig myndighet avseende den fonden.

Jordbruksverket är avseende fonden för landsbygdsutveckling förvaltande myndighet för Landsbygdsprogram för Sverige 2014–2020 och utbetalande organ för stöd ur fonden. Jordbruksverket bör därför vara behörig myndighet för fonden för landsbygdsutveckling.

Avseende garantifonden är Jordbruksverket utbetalande organ för stöd ur fonden och har samordningsansvar för kontroller. Jordbruksverket bör därför vara behörig myndighet enligt Olaf-förordningen för garantifonden.

³² Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1303/2013 av den 17 december 2013 om fastställande av gemensamma bestämmelser för Europeiska regionala utvecklingsfonden, Europeiska socialfonden, Sammanhållningsfonden, Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling och Europeiska havs- och fiskerifonden, om fastställande av allmänna bestämmelser för Europeiska regionala utvecklingsfonden, Europeiska socialfonden, Sammanhållningsfonden och Europeiska havs- och fiskerifonden samt om upphävande av rådets förordning (EG) nr 1083/2006.

10.6 Sambandscentralens funktion som behörig myndighet

Promemorians förslag: Sambandscentralen för bedrägeribekämpning ska vara behörig myndighet vid externa utredningar där behörig myndighet annars saknas och vid Olafs interna utredningar.

Skälen för promemorians förslag: För vissa områden, som medel under direkt eller indirekt förvaltning, saknas det för närvarande en ansvarig svensk myndighet eftersom inte någon svensk myndighet är involverad i förvaltningen. Medlen under direkt förvaltning förvaltas direkt av kommissionen och medlen under indirekt förvaltning av en internationell organisation eller liknande.

Enligt artikel 3.4 i Olaf-förordningen ska medlemsstaterna utse en sambandscentral för bedrägeribekämpning. Ekobrottsmyndigheten har utsetts till sambandscentral i Sverige. Enligt artikel 3.4 ska sambandscentralen underlätta effektivt samarbete och utbyte av information med Olaf, bl.a. information av operativ art. Sambandscentralen för bedrägeribekämpning får enligt samma bestämmelse, om det är lämpligt, betraktas som en behörig myndighet i enlighet med nationell rätt vid tillämpning av Olaf-förordningen. En sådan situation torde föreligga om behörig myndighet annars saknas. Bestämmelsen återfinns i Olaf-förordningens artikel 3, som har rubriken "externa utredningar". Det är alltså klart att bestämmelsen är tillämplig vid externa utredningar. Sambandscentralen bör därför vara behörig myndighet vid externa utredningar, där behörig myndighet annars skulle saknas.

Enligt artikel 4.3 i Olaf-förordningen kan Olaf vid interna utredningar göra platskontroller hos ekonomiska aktörer för att få tillgång till relevant information om föremålet för den interna utredningen. Då uppkommer frågan om artikel 3.4 är tänkt att vara tillämplig även vid interna utredningar, trots att bestämmelsen återfinns i kapitlet om externa utredningar. Det kan på goda grunder göras gällande att så är fallet. I artikel 3.4 talas det om tillämpning av Olaf-förordningen och inte endast om tillämpning

av kapitel 3. Vidare anges i skäl 10 i ingressen, utan att skilja på externa och interna utredningar, att medlemsstaterna bör inrätta en sambandscentral. Det kan också antas att bestämmelsen om sambandscentralen kan ha placerats i kapitel 3, eftersom platsundersökningar hos ekonomiska aktörer torde vara betydligt vanligare vid externa än interna utredningar. Även medlemsstaternas allmänna förpliktelse enligt artikel 325 i EUF-fördraget att skydda unionens finansiella intressen talar för att avsikten med artikel 3.4 är att sambandscentralen ska betraktas som behörig myndighet vid interna utredningar, om det är lämpligt.

Som konstaterats ovan (avsnitt 10.2) förutsätts det att det finns en behörig myndighet för varje område. Det framstår därför som ändamålsenligt att sambandscentralen är behörig myndighet också vid interna utredningar. Sambandscentralen bör därför i förordning utses till behörig myndighet vid externa utredningar där sådan annars saknas och alltid vid interna utredningar. Såvitt kan bedömas saknas anledning att utgå ifrån annat än att det endast blir fråga om ett fåtal ärenden där sambandscentralen får träda in i funktionen som behörig myndighet.

10.7 Sambandscentralens roll när Olaf anmäler en utredning

Promemorians förslag: Sambandscentralen för bedrägeribekämpning ska ta emot en anmälan av Olaf om utredning i Sverige. Sambandscentralen ska hänvisa Olaf till behörig myndighet.

Skälen för promemorians förslag: Funktionen sambandscentral för bedrägeribekämpning inrättades genom Olaf-förordningen. Enligt artikel 3.4 i förordningen ska sambandscentralen underlätta ett effektivt samarbete och utbyte av information med Olaf, bl.a. information av operativ art. I övrigt innehåller förordningen inte någon information om sambandscentralens uppgifter. I en *guidance note* har sambandscentralens roll tagits upp. Enligt denna ska sambandscentralen ta emot underrättelser från Olaf om platskontroller och ta reda på vilken behörig

förvaltningsmyndighet eller brottsbekämpande myndighet som kan ge Olaf nödvändig hjälp. Sambandscentralen ska vidare förmedla kontakten mellan Olaf och den aktuella myndigheten (Guidance note on main tasks and responsibilities of an Anti-Fraud Co-ordination Service (AFCOS), Ref. Ares(2013)3403880 – 04/11/2013, s. 5).

För att det i Sverige ska finnas en samlad bild och överblick av i vilken omfattning och i vilka frågor som Olaf begär hjälp av svenska myndigheter bör sambandscentralen vara den myndighet dit Olaf alltid har att vända sig med sin begäran. När Olaf har etablerat en sådan kontakt ankommer det på sambandscentralen att informera Olaf om vilken svensk myndighet som getts till uppgift att bistå Olaf i ärenden av aktuellt slag.

10.8 Medlemsstaternas roll vid Olafs platskontroller

Promemorians bedömning: Det behövs inte någon reglering om att företrädare för den behöriga myndigheten måste vara närvarande vid Olafs platskontroller.

Skälen för promemorians bedömning: Platskontroller ska förberedas och ledas av Olaf i nära samarbete med de behöriga myndigheterna i den berörda medlemsstaten, vilka ska underrättas i god tid om föremålet för, syftet med och den rättsliga grunden för kontrollerna och inspektionerna, så att de kan lämna all den hjälp som behövs (artikel 4 första stycket i platskontrollförordningen³³).

Om Olaf beslutar att företa platskontroller så ska Olaf enligt artikel 3 första stycket se till att det inte samtidigt utförs liknande kontroller och inspektioner hos de berörda ekonomiska aktörerna för samma handlingar på grundval av unionsbestämmelser för en särskild sektor. Dessutom ska Olaf enligt artikel 3 andra stycket beakta sådana pågående eller avslutade kontroller som en medlemsstat utför med stöd av sin lagstiftning i fråga om samma handlingar hos de berörda ekonomiska aktörerna.

³³ Rådets förordning (Euratom, EG) nr 2185/96 av den 11 november 1996 om de kontroller och inspektioner på platsen som kommissionen utför för att skydda Europeiska gemenskapernas finansiella intressen mot bedrägerier och andra oegentligheter.

Medlemsstaterna får enligt artikel 4 första stycket bestämma om de vill delta i en platskontroll eller inte. Olaf och medlemsstatens behöriga myndigheter kan enligt artikel 4 andra stycket också välja att gemensamt utföra platskontroller.

Olaf kan också genomföra en platskontroll utan samtycke från aktuell medlemsstat. Medlemsstaten kan gentemot Olaf invända att förutsättningarna enligt platskontrollförordningen inte är uppfyllda. Om Olaf menar att invändningarna bör beaktas, så genomförs inte platskontrollen. Annars kan Olaf utföra platskontrollen på egen hand. I en sådan situation kan medlemsstaten väcka talan vid EU-domstolen (OLAF Manual. Operational Procedures 1 December 2009, s. 60).

Det finns inte någon nationell bestämmelse som anger att en svensk myndighet alltid ska delta vid Olafs kontroller. Vanligtvis torde en svensk behörig myndighet finna anledning att delta då Olaf genomför en platskontroll i Sverige. I vissa fall kan det emellertid vara ändamålsenligt att den svenska myndigheten inte deltar. En valfrihet för den behöriga myndigheten att delta i platskontrollen eller att avstå från deltagande är således att föredra. Det finns därför inte anledning att föra in en bestämmelse av innebörd att företrädare för den behöriga myndigheten ska delta vid Olafs platskontroller.

10.9 Behörig myndighets utredningskompetens vid Olafs platskontroller

Promemorians förslag: De behöriga myndigheterna ska ges utredningskompetens vid Olafs platskontroller. Utredningskompetensen ska ha den omfattning som följer av artikel 5 andra stycket och 7.1 i platskontrollförordningen.

Skälen för promemorians förslag: Olafs befogenheter vid platskontroller framgår av artikel 5 andra stycket och 7.1 i platskontrollförordningen och har beskrivits närmare i avsnitt 6.2.2 ovan.

I artikel 5 andra stycket föreskrivs att de ekonomiska aktörerna ska lämna tillträde till lokaler, markområden, transportmedel och andra platser, som används yrkesmässigt. Enligt artikel 7.1 första

stycket har Olaf rätt att, på samma villkor som de nationella administrativa kontrollanterna och i överensstämmelse med nationell lagstiftning, få tillgång till alla de uppgifter och all den dokumentation om berörda transaktioner som behövs för att kontrollerna och inspektionerna på platsen ska förlöpa på bästa sätt. Vidare får Olaf enligt samma bestämmelse använda samma hjälpmedel för att genomföra kontrollerna som de nationella kontrollanterna och får bl.a. ta kopior av relevanta handlingar. I artikel 7.1 andra stycket räknas upp vad platskontrollerna särskilt får avse. I bestämmelsen nämns t.ex. affärsböcker och affärshandlingar, datauppgifter, system för metoder för tillverkning, förpackning och leverans, fysisk kontroll av varor samt provtagning och undersökning av prover.

Det finns goda skäl för slutsatsen att Olafs befogenheter inte går längre än den nationella myndighetens befogenheter enligt nationell rätt. En annan tolkning skulle nämligen innebära att Olaf skulle kunna ha längre gående utredningsbefogenheter än den nationella myndigheten. Detta skulle stå i motsats till den grundläggande tanken med Olaf-förordningen och platskontrollförordningen, nämligen att Olaf och de nationella myndigheterna är jämställda (jfr artikel 3.3 tredje stycket i Olaf-förordningen och skäl 14 i ingressen till platskontrollförordningen). Därtill kommer att Olafs platskontroller syftar till att inhämta material som kan ligga till grund för ett senare administrativt eller straffrättsligt förfarande. Om Olaf skulle ges rätt att samla in sådant material i strid med nationell rätt skulle det kunna uppkomma tveksamheter kring vilket bevisvärde materialet har i en senare process. För en sådan tolkning talar också det faktum att Olafs utredningsbefogenheter vid platskontroller enligt sektorsvisa förordningar framgår direkt av de sektorsvisa förordningarna utan någon hänvisning till nationell rätt.³⁴ Inte heller på konkurrensrättens

³⁴ Artikel 47 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1306/2013 av den 17 december 2013 om finansiering, förvaltning och övervakning av den gemensamma jordbrukspolitikerna och om upphävande av rådets förordningar (EEG) nr 352/78, (EG) nr 165/94, (EG) nr 2799/98, (EG) nr 814/2000, (EG) nr 1290/2005 och (EG) nr 485/2008, artikel 75 i förordning nr 1303/2013, artikel 31 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 514/2014 av den 16 april 2014 om allmänna bestämmelser för asyl-, migrations- och integrationsfonden och om ett instrument för ekonomiskt stöd till polisarbete, förebyggande och bekämpande av brottslighet samt krishantering, artikel 36 i förordning nr 223/2014 samt artikel 2.3 d i rådets förordning (EU, Euratom) nr 608/2014 av den 26 maj 2014 om genomförandebestämmelser till systemet för Europeiska unionens egna medel.

område (se avsnitt 8.2), statsstöds- (se avsnitt 8.3) eller finansmarknadsområdet (se avsnitt 8.4) förekommer någon hänvisning till nationell rätt då det europeiska kontrollorganets befogenheter anges. Dessa utredningar syftar inte heller till att samla in bevis som kan komma till användning vid ett senare straffrättsligt förfarande.

Om nationella kontrollanter enligt nationell rätt skulle ha befogenheter vid platskontroller som går längre än de befogenheter som nämns i artikel 7.1, torde också Olafs personal av de skäl som angetts ovan ha samma befogenheter, i den mån dessa mer långtgående nationella befogenheter inte strider mot EU-rätten.

För att garantera att Olaf vid platskontroller har de utredningsbefogenheter som framgår av artikel 7.1 så bör det, mot bakgrund av det sagda, i svensk lag föras in regler som ger den svenska behöriga myndigheten de befogenheter som anges i artikel 7.1. Den svenska myndigheten bör även ges den rätt till tillträde som anges i artikel 5 andra stycket.

10.10 Biträde och säkerhetsåtgärder i form av handräckning

Promemorians förslag: Biträde till Olaf enligt artikel 9 första stycket i platskontrollförordningen lämnas i form av handräckning. Detsamma gäller begäran om säkerhetsåtgärd enligt artikel 7.7 i Olaf-förordningen.

Skälen för promemorians förslag: Om den ekonomiska aktören skulle motsätta sig platskontrollen, ska den berörda medlemsstaten med tillämpning av nationella bestämmelser lämna Olaf det biträde som behövs för att platskontrollen ska kunna fullgöras (artikel 9 första stycket i platskontrollförordningen). Avseende svensk rätt lämnas sådant biträde i form av handräckning.

Vidare ska de behöriga myndigheterna i medlemsstaterna på Olafs begäran, vid behov, vidta lämpliga säkerhetsåtgärder enligt sin nationella rätt, särskilt åtgärder för att säkra bevismaterial (artikel 7.7 i Olaf-förordningen). En motsvarande bestämmelse finns i artikel 7.2 i platskontrollförordningen. I förordningarna ges

det inte något exempel på någon annan form av säkerhetsåtgärd som skulle kunna vara aktuell utöver säkrande av bevisning. För svenskt vidkommande torde det inte bli aktuellt med andra åtgärder än sådana som kan utföras inom ramen för bestämmelserna om handräckning, som försegling. Om den ekonomiska aktören inte skulle motsätta sig det, kan Olaf på egen hand omhänderta handlingar. I annat fall har den behöriga myndigheten möjlighet att på uppmaning av Olaf begära handräckning. Den behöriga myndigheten bör därför ges möjlighet att begära handräckning för att kunna tillmötesgå en sådan framställning från Olaf.

Av avsnitt 10.16 nedan framgår att Kronofogdemyndigheten bör utföra handräckningen. Det föreligger inte något hinder mot att den behöriga myndigheten redan före platskontrollen lämnar in en ansökan om handräckning till Kronofogdemyndigheten som inte kommuniceras med den som kontrollen avser. Representanter för Kronofogdemyndigheten kan sedan delta vid platskontrollen. Beslut om handräckningsåtgärder kan fattas under kontrollen, om behov av detta skulle uppkomma. Denna ordning är vanligt förekommande vid platsundersökningar inom konkurrensrätten.

Handräckningsåtgärd innan platskontrollen påbörjats bör inte kunna komma i fråga.

Frågan om begäran om handräckning bör regleras i lag, eftersom handräckning är en åtgärd som får anses utgöra ingrepp i enskildas personliga förhållanden, vilket kräver lagstöd (se 8 kap. 2 § första stycket 2 regeringsformen).

10.11 Formell prövning av Olafs begäran om biträde och säkerhetsåtgärder

Promemorians bedömning: Behörig myndighet bör endast göra en formell prövning av Olafs begäran om biträde och säkerhetsåtgärder.

Skälen för promemorians bedömning: Som framgår av avsnitt 10.10 kan Olafs begäran om biträde eller säkerhetsåtgärd tillgodoses genom tillämpning av reglerna om handräckning. Medlemsstaten får inte överpröva Olafs bedömning om det

föreligger behov av biträde eller säkerhetsåtgärder eftersom artikel 7.7 i Olaf-förordningen och artikel 9 i platskontrollförordningen inte ger möjlighet till det (se även OLAF Manual. Operational Procedures 1 December 2009, s. 63).

En medlemsstats möjlighet att pröva en begäran från Olaf har behandlats av dåvarande EG-domstolen i de konkurrensrättsliga avgörandena Hoechst och Roquette Frères (Dom Hoechst C-46/87 och 227/88, EU:C:1989:337 och Dom Roquette Frères, C-94/00, EU:C:2002:603).

Sammantaget innebär rättsfallen följande. Vid ansökan om ett tillstånd ska den nationella rättsliga myndigheten kontrollera att kommissionens beslut är fattat i vederbörlig ordning och att de planerade tvångsåtgärderna varken är godtyckliga eller alltför långtgående i förhållande till föremålet för inspektionen. Den nationella rättsliga myndigheten får vid sin kontroll direkt eller via medlemsstatens konkurrensmyndighet be kommissionen om närmare förklaringar om framför allt de grunder på vilka kommissionen misstänker överträdelse av relevanta bestämmelser samt hur allvarig den misstänkta överträdelsen är och på vilket sätt det berörda företaget är inblandat. Den nationella rättsliga myndigheten får dock inte ifrågasätta att en inspektion behövs eller begära att få tillgång till uppgifter i kommissionens handlingar i ärendet. Lagenligheten hos kommissionens beslut kan endast prövas av EU-domstolen (Hoechst, p. 35, och Roquette Frères, p. 99).

Som framgår av avsnitt 8.2.3 tillämpas principerna i Hoechst och Roquette Frères i konkurrensrättsliga sammanhang, bl.a. då Konkurrensverket i enlighet med 5 kap. 17 § konkurrenslagen (2008:579) ska pröva en begäran av kommissionen om handräckning av Kronofogdemyndigheten vid en platsundersökning av kommissionen i Sverige.

Även om Hoechst och Roquette Frères båda avser konkurrensrättsliga förhållanden tillämpas deras bärande principer avseende gränsdragningen mellan EU-rättslig och nationell prövningskompetens även på andra rättsområden.

I förarbetena till statsstödslagstiftningen (prop. 1999/2000:140, s. 216) anges det med hänvisning till Hoechst- domen att en nationell myndighet kan kontrollera att åtgärden inte är godtycklig, att den står i proportion till ändamålet med undersökningen och

trygga att den nationella rättens bestämmelser följs när åtgärden vidtas. Nationell behörig myndighet saknas på statsstödsområdet och prövningen görs av Kronofogdemyndigheten (13 § lagen [2013:388] om tillämpning av Europeiska unionens statsstödsregler), se avsnitt 8.3.

Principerna för Hoechst och Roquette Frères återfinns även på finansmarknadsområdet i de EU-förordningar som ligger till grund för lagen (2010:1010) om kreditvärderingsinstitut och lagen (2013:287) med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om OTC-derivat, centrala motparter och transaktionsregister, se avsnitt 8.4.

Olafs platskontroller har stora likheter med kontroller och undersökningar på plats på konkurrensrättens område, statsstöds- och finansmarknadsområdet. Det är därför rimligt att behörig myndighet gör en formell prövning av en begäran om biträde eller säkerhetsåtgärder och att den prövningen sker i enlighet med principerna Hoechst och Roquette Frères (se J.F.H. Inghelram, Legal and Institutional Aspects of the European Anti-Fraud Office [OLAF], 2011, s. 84–88).

Det innebär att den nationella behöriga myndigheten bör kontrollera att Olafs beslut är fattat i behörig ordning och att den begärda åtgärden inte är godtycklig eller oproportionerlig. Den behöriga myndigheten får för denna prövning begära ytterligare upplysningar av Olaf. Den behöriga myndigheten får dock inte ifrågasätta att åtgärden behövs eller begära att få tillgång till uppgifter i Olafs handlingar i ärendet för att göra en egen bevisvärdering.

10.12 Behov av kompletteringar av det svenska regelverket

Promemorians bedömning: Det svenska regelverket bör kompletteras för att fullt ut svara mot de krav som ställs på medlemsstaterna enligt Olaf-förordningen och platskontrollförordningen.

Skälen för promemorians bedömning

I flera artiklar i Olaf-förordningen och platskontrollförordningen anges att nationell lag ska tillämpas. Nedan görs bedömningen i vilken utsträckning som det svenska regelverket svarar mot kraven i Olaf-förordningen och platskontrollförordningen.

EU-rättens krav på svensk lagstiftning

Enligt artikel 5 första stycket i platskontrollförordningen får Olaf göra platskontroller hos en ekonomisk aktör då det finns anledning att tro att oegentligheter har begåtts. Enligt artikel 5 tredje stycket i samma förordning får Olaf i den mån det är strikt nödvändigt för att fastställa att en oegentlighet förekommit även göra platskontroll hos andra berörda ekonomiska aktörer (tredjemanskontroll). Svenska regler måste alltså tillåta tredjemanskontroller.

Olaf har enligt artikel 7.1 i platskontrollförordningen på samma villkor som de nationella administrativa kontrollanterna och i överensstämmelse med nationell lagstiftning rätt att få tillgång till alla de uppgifter och all den dokumentation om berörda transaktioner som behövs för att kontrollerna och inspektionerna på platsen ska förlöpa på bästa sätt. Som framgår av avsnitt 10.9 bör det finnas regler som ger behörig myndighet tillräckliga utredningsbefogenheter.

Om den ekonomiska aktören skulle motsätta sig platskontrollen, ska den berörda medlemsstaten med tillämpning av nationella bestämmelser lämna Olaf det biträde som behövs för att platskontrollen ska kunna fullgöras (artikel 9 första stycket i platskontrollförordningen). Vid behov ska den behöriga myndigheten i medlemsstaten på Olafs begäran vidta lämpliga säkerhetsåtgärder enligt sin nationella rätt, särskilt åtgärder för att säkra bevismaterial (artikel 7.7 i Olaf-förordningen). Som framgår av avsnitt 10.10 behöver den behöriga myndigheten ha möjlighet att begära handräckning vid Olafs begäran om biträde eller säkerhetsåtgärd.

Fonder med tillsynslagar

Det finns tillsynslagar för regionalfonden, socialfonden, fonden för landsbygdsutveckling, havs- och fiskerifonden samt garantifonden. Dessa lagar reglerar bl.a. tillsynsmyndighetens undersökningskompetens vid platskontroller. Det är fråga om lagen (1994:1708) om EU:s förordningar om strukturstöd och om stöd till utveckling av landsbygden, lagen (1994:1709) om EG:s förordningar om den gemensamma fiskeripolitiken och lagen (1994:1710) om EG:s förordningar om jordbruksprodukter.

De befogenheter för tillsynsmyndigheten vid platskontroll som räknas upp i nyss nämnda tillsynslagar från 1994 motsvarar i stort dem som förskrivs i platskontrollförordningen. Tillsynslagarna ger även en möjlighet för tillsynsmyndigheten att begära handräckning av Polismyndigheten. Dock saknar tillsynslagarna rätt till tredjemanskontroll. Enligt tillsynslagarna har tillsynsmyndigheten nämligen rätt att kontrollera den som står under tillsyn, men inte andra aktörer. Tillsynslagarna uppfyller alltså inte platskontrollförordningens krav avseende tredjemanskontroller.

Tull

Som framgår av avsnitt 7.4.1 ger tullagstiftningen Tullverket möjlighet att enligt olika bestämmelser göra kontroller i administrativa utredningar. Av relevans för promemorian är dock endast reglerna om revision i tullagen (2000:1281). Tullverkets utredningsbefogenheter vid tullrevision motsvarar dem som föreskrivs i platskontrollförordningen. Revisionsreglerna ger även möjlighet till tredjemanskontroll.

Avseende möjligheterna till tvångsåtgärder kan följande anföras. Tullverkets revision sker normalt i samarbete med den reviderade. Om den reviderade skulle motsätta sig revision kan Tullverket enligt 6 kap. 30 § tullagen besluta om bevissäkring enligt vissa bestämmelser i skatteförfarandelagen (2011:1244) för att kunna genomföra en revision hos den reviderade och för att kunna vidta tvångsåtgärder som eftersökande och omhändertagande av handlingar och försegling av lokal. För att Tullverket ska få vidta sådana åtgärder krävs i de flesta fall ett beslut av förvaltningsrätten

efter ansökan av Tullverket och i andra fall av en av Tullverket utsedd granskningsledare (se avsnitt 7.6.4 ovan).

För att Tullverket ska få vidta tvångsåtgärder krävs att förvaltningsrätten eller, i förekommande fall, granskningsledaren ska finna bl.a. att det ska föreligga sabotagerisk, som i de flesta fall ska vara påtaglig. Det innebär att den nationella prövningen går längre än den formella prövning, som får göras då Olaf begärt biträde eller säkerhetsåtgärder (se avsnitt 10.11 ovan). Dessutom är det enligt 6 kap. 30 § tullagen en förutsättning för tvångsåtgärder att den reviderade inte samverkar. Enligt artikel 7.7 i Olaf-förordningen ska lämpliga säkerhetsåtgärder vidtas vid behov på Olafs begäran. Artikel. 7.7 avser alltså även fall där den reviderade inte uttryckligen har motsatt sig platskontrollen.

På grund av det som anförts ovan kan det konstateras att möjligheterna att vidta tvångsåtgärder enligt reglerna om tullrevision inte helt står i överensstämmelse med Olaf-förordningen och platskontrollförordningen.

Oreglerade områden

För fonder utan tillsynslagar, dvs. AMIF, ISF och FEAD, saknas svensk lagreglering. Det gäller även för sockeravgifter, utgifter i direkt förvaltning, utgifter i indirekt förvaltning, tillgångar och Olafs interna undersökningar. Det svenska regelverket behöver kompletteras med regler om behörig myndighets undersökningsbefogenheter samt om tredjemanskontroll och handräckning.

10.13 Regleringen av Olafs platskontroller i Sverige

Promemorians förslag: De behöriga myndigheternas befogenheter vid Olafs platskontroller i Sverige ska regleras i en ny lag.

Skälen för promemorians förslag: I föregående avsnitt 10.12 har det konstaterats att det svenska regelverket kan förbättras för

att fullt ut nå kraven i Olaf-förordningen och platskontrollförordningen.

Det finns olika tillvägagångssätt för att förbättra det svenska regelverket. Detta skulle kunna justeras genom bl.a. kompletteringar i befintliga lagar. Tillsynslagarna ska dock inte tillämpas bara vid Olafs kontroller, utan t.ex. även vid revisionsrättens. Eftersom tillsynslagarna innehåller ett antal bestämmelser utöver dem som rör platskontroll framstår det inte som ändamålsenligt att göra tillsynslagarna tillämpliga även på de fonder som i dag saknar lagar om platskontroll. Därför bör det införas en ny lag om Olafs platskontroller, som är tillämplig på alla fonder. Lagen bör även vara tillämplig vid platskontroller på de områden som i dag saknar lagreglering, dvs. medel i direkt och indirekt förvaltning, tillgångar, sockeravgifter och Olafs interna utredningar.

Enligt en EU-rättslig princip får innehållet i en EU-förordning inte skrivas om till nationell lagstiftning (se Dom Varolia, C-34/73, EU:C:1973:101). Olafs befogenheter vid platskontroller följer av Olaf-förordningen och platskontrollförordningen. Den föreslagna lagen bör således endast reglera den behöriga myndighetens befogenheter vid Olafs platskontroller.

Som framgått av föregående avsnitt motsvarar möjligheterna till tvångsåtgärder i tullagens revisionsregler inte fullt ut kraven i Olaf-förordningen och platskontrollförordningen. Mot bakgrund av fördelarna med en enhetlig lagstiftning bör den föreslagna lagen även göras tillämplig på Olafs platskontroller avseende tull i stället för tullagens regler om revision. Ett tungt vägande skäl för en sådan ordning är att syftet med tullens revisioner och Olafs platskontroller skiljer sig åt. Olafs kontroller syftar till att inhämta information och bevis som kan ligga till grund för ett senare administrativt eller straffrättsligt förfarande. Detta är inte syftet med Tullverkets revisioner.

10.14 Frågor om undantagande av handlingar, rätt att tillkalla rättsligt biträde och underrättelse om platskontrollen

Promemorians förslag: Vissa handlingar, bl.a. sådana som omfattas av s.k. advokatsekretess, ska den behöriga myndigheten inte få tillgång till.

Promemorians bedömning: Det saknas skäl att reglera frågor om underrättelse till den ekonomiska aktören om platskontroll och om rätt att tillkalla rättsligt biträde.

Skälen för promemorians förslag och bedömning

Som ovan konstaterats (se avsnitt 10.13) är syftet med Olafs platskontroller och Tullverkets revisioner inte detsamma. Anledning finns ändå att belysa om det är påkallat att för Olafs platskontroller införa vissa av tullagens regler om genomförandet av revisioner.

Underrättelse om platskontrollen

Olaf-förordningen och platskontrollförordningen saknar bestämmelser om en ekonomisk aktör i förväg ska informeras om en förestående platskontroll. Enligt Olafs interna riktlinjer ska så ske om det krävs i nationell lagstiftning (Guidelines on Investigation Procedures for OLAF Staff, 1 October 2013, s. 12). Enligt Olafs rutiner informeras den berörda personen i förväg om detta inte skulle skada utredningen (OLAF Manual. Operational Procedures 1 December 2009, s. 121).

Enligt 6 kap. 29 § tullagen ska den reviderade underrättas om beslutet om revision innan detta verkställs. Om det är av betydelse för kontrollen att göra inventering eller liknande kontroll, får dock underrättelse ske i samband med att revisionen verkställs, om kontrollen annars kan mista sin betydelse. Den reviderades rätt till förhandsinformation om en undersökning på plats är alltså inte absolut. De i avsnitt 10.12 nämnda tillsynslagarna saknar bestämmelser om förhandsinformation.

Frågan om förhandsunderrättelse bör lämpligen hanteras av Olaf. Det framstår som naturligt att det sker i samråd med den behöriga myndigheten och att underrättelse om en förestående kontroll lämnas när det är lämpligt. Det bör därför inte införas någon bestämmelse om att den ekonomiska aktören ska underrättas i förväg.

Rätten att tillkalla rättsligt ombud

Rätten för en ekonomisk aktör att få skälig tid att tillkalla ett rättsligt ombud före en platskontroll är inte reglerad i Olaf-förordningen eller platskontrollförordningen, men följer av EU-rätten. Den som ska underrättas om ett beslut om bevissäkring innan det verkställs av Tullverket ska ges skälig tid att inställa sig och tillkalla ombud eller biträde. Det gäller dock inte om bevissäkringen därigenom fördröjs väsentligt eller det finns en påtaglig risk för att ändamålet med bevissäkringen annars inte uppnås (69 kap. 7 § skatteförfarandelagen och 1 kap. 8 § tullagen). Tillsynslagarna saknar reglering i detta avseende. Olaf får förutsättas tillämpa principen om rätt till juridiskt biträde vid platskontroller, eftersom denna följer av EU-rätten. Någon reglering om detta synes därför inte heller behövas.

Undantagna handlingar

Vid tullrevision kan den enskilde enligt 6 kap. 34 § första stycket 1 tullagen begära att en handling ska undantas från revision om den är sådan att den inte får tas i beslag enligt 27 kap. 2 § rättegångsbalken. I praktiken rör det sig ofta om handlingar som omfattas av s.k. advokatsekretess, men det kan också röra sig om t.ex. läkarintyg. Den enskilde kan vid tullrevision enligt 6 kap. 34 § andra stycket 2 även begära att annan handling med ett betydande skyddsintresse ska undantas om handlingens innehåll på grund av särskilda omständigheter inte bör komma till någon annans kännedom och skyddsintresset överväger dess betydelse för kontrollen. Den enskilde kan slutligen också begära att en handling ska undantas eftersom den inte omfattas av kontrollen (6 kap. 37 §). Om Tullverket inte instämmer i den enskildes bedömning

avgör förvaltningsrätten frågan om handlingen ska undantas eller inte (35 §). Tillsynslagarna saknar reglering i dessa avseenden.

Enligt artikel 7.1 i platskontrollförordningen har Olaf rätt att på samma villkor som de nationella administrativa kontrollanterna och i överensstämmelse med nationell lagstiftning få tillgång till alla de uppgifter och all den dokumentation om berörda transaktioner som behövs för att kontrollerna och inspektionerna på platsen ska förlöpa på bästa sätt. Olaf ska vidare beakta nationell materiell och processuell rätt vid sina kontroller, så länge som den nationella rätten inte strider mot EU-rätten (artikel 3.3 första stycket i Olaf-förordningen och artikel 6.1 tredje stycket i platskontrollförordningen). Hänvisningarna till nationell lagstiftning innebär att det i och för sig inte finns något hinder mot att införa nationella regler om att domstol ska pröva en begäran av den ekonomiska aktören om att handlingar ska undantas vid Olafs platskontroller. Eftersom Olaf är ett EU-organ framstår det dock som eftersträvansvärt att hitta en modell utan svensk domstolsprövning.

Principen om att advokatkorrespondens ska undantas från Olafs utredningar framgår i och för sig av EU-rätten. Bestämmelsen i 27 kap. 2 § rättegångsbalken omfattar, som nämnts ovan, även andra typer av handlingar. Det skydd som EU-rätten ger kan mot bakgrund av motiven bakom bestämmelsen i 27 kap. 2 § rättegångsbalken inte anses tillräckligt. En regel bör därför införas om att den behöriga myndigheten inte har tillgång till sådana skriftliga handlingar som avses i 27 kap. 2 § rättegångsbalken. Detta innebär att även Olafs behörighet inskränks i motsvarande mån.

Vad avser invändningen om att en handling skulle ha ett betydande skyddsintresse enligt 6 kap. 34 första stycket 2 är den prövning som ska göras en proportionalitetsprövning. Invändningen får riktas mot Olaf och den behöriga myndigheten. Proportionalitetsprincipen är en del både av EU-rätten och av svensk lag. Någon särskild bestämmelse om proportionalitetsavvägning behövs därför inte i den föreslagna lagen.

Olafs rätt enligt artikel 7.1 i platskontrollförordningen att ta del av handlingar och information omfattar endast sådant som är av relevans för Olafs utredning. Det saknas därför anledning att införa bestämmelser om undantagande av ovidkommande material.

10.15 Ersättning för prover och undersökningar vid platskontroller

Promemorians förslag: Ersättning ska inte utgå till den ekonomiska aktören för prover och undersökningar vid platskontroller.

Skälen för promemorians förslag: Enligt artikel 7.1 i platskontrollförordningen har Olaf rätt att på samma villkor som de nationella administrativa kontrollanterna och i överensstämmelse med nationell lagstiftning få göra fysisk kontroll av varornas eller det utförda arbetets typ och omfattning samt ta och undersöka prover.

Enligt tillsynslagarna från 1994, dvs. lagen om EU:s förordningar om strukturstöd och om stöd till utveckling av landsbygden, lagen om EG:s förordningar om den gemensamma fiskeripolitiken och lagen om EG:s förordningar om jordbruksprodukter, har tillsynsmyndigheten och kontrollanter från vissa EU-organ rätt att göra de undersökningar och ta de prover som behövs för tillsynen utan att ersättning lämnas. Någon bestämmelse om vem som ska stå för kostnaderna för kontroller och prover finns inte i Olaf-förordningen eller platskontrollförordningen, men det torde inte föreligga något EU-rättsligt hinder att i nationell rätt föreskriva att kontroller och prover ska kunna tas utan att den ekonomiska aktören ska ha rätt till ersättning för det.

Enligt Tillsynsutredningen (SOU 2004:100, s. 215) sker den kontrollerades medverkan i tillsynen oftast utan kostnad för tillsynsmyndigheten. Exempelvis utgår det enligt 7 kap. 5 § arbetsmiljölagen (1977:1160) inte någon ersättning för uttagna prov. Enligt vissa lagar finns dock andra regleringar. Enligt 34 § produktsäkerhetslagen (2004:451) har en näringsidkare rätt till ersättning från tillsynsmyndigheten för varuprover och liknande som lämnas enligt lagen, om det finns särskilda skäl för det. Det är också möjligt att den som är föremål för tillsynen ska ersätta tillsynsmyndigheten för kostnader som åsamkats av särskilda åtgärder vid tillsynen. Sådan ersättningsskyldighet är i vissa lagar reglerad direkt i lagen, men ofta har lagen försetts med ett

bemyndigande för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om skyldighet att ersätta en tillsynsmyndighets kostnader för provtagning och undersökning av prov (a. SOU, s. 216). Ett exempel på detta är 31 § strålskyddslagen (1988:220).

Tillsynsutredningen föreslog en generell lag om tillsyn, som inte har lett till lagstiftning. Enligt utredningen (a. SOU, s. 217) borde huvudregeln vara att den som är föremål för tillsynen står för sina egna kostnader i samband med tillsynen, men att undantag kan göras om det skulle framstå som stötande, t.ex. i vissa situationer där den som är föremål för tillsynen är skyldig att lämna prover för undersökning. Tillsynsutredningen föreslog (a. SOU, s. 28 f. och 216 f.) därför att regeringen, som ett undantag till den nyss nämnda huvudregeln, skulle kunna meddela föreskrifter om att den som är föremål för tillsynen ska ersätta tillsynsorganet för kostnaderna och att regeringen dessutom fick meddela föreskrifter om att den som var föremål för tillsynen skulle ha rätt till ersättning för kostnader som hänförs till tillsynen. Det kan konstateras att Tillsynsutredningen genom sitt förslag med möjlighet till undantag från huvudregeln beaktade principen att den som är föremål för tillsynen inte onödigt skulle betungas ekonomiskt (a. SOU, s. 211). Denna princip kommer numera till uttryck i 19 § myndighetsförordningen (2007:515). I bestämmelsen anges att myndigheten ska se till att de kostnadsmissiga konsekvenserna begränsas när den begär in uppgifter eller utövar tillsyn.

Vad gäller Olafs prover och undersökningar vid platskontroller kan följande noteras. Det framgår av ordalydelsen i artikel 7.1 i platskontrollförordningen att det är Olaf och inte den ekonomiska aktören som ombesörjer provtagningarna. Det torde därför i praktiken inte förekomma att proverna eller undersökningarna orsakar den ekonomiska aktören så stora kostnader att det skulle framstå som stötande att denne inte skulle ersättas för dessa kostnader. Mot den bakgrunden bör den behöriga myndigheten ha rätt att göra de undersökningar och ta de prover som bedöms nödvändiga utan att ersättning lämnas. Eftersom Olaf enligt artikel 7.1 i platskontrollförordningen har samma befogenheter som den nationella behöriga myndigheten har även Olaf vid sina platskontroller rätt att göra de undersökningar och ta de prover som bedöms nödvändiga utan att ersättning lämnas.

10.16 Vilken myndighet ska utföra handräckning?

Promemorians förslag: Kronofogdemyndigheten ska ges uppgiften att på begäran utföra handräckning. Denna ska ske enligt bestämmelserna i utsökningsbalken om verkställighet av förpliktelser som inte avser betalningsskyldighet eller avhysning.

Om den behöriga myndigheten begär det ska Kronofogdemyndigheten inte i förväg underrätta den hos vilken kontrollen ska genomföras.

Någon avgift ska inte tas ut för Kronofogdemyndighetens biträde.

Skälen för promemorians förslag: Som framgått ovan, finns det tillsynslagar från 1994. Tillsynsmyndigheten har enligt tillsynslagarna rätt att göra platskontroller. Dessa platskontroller liknar mycket platskontroller på konkurrensrättens område liksom på statsstöds- och finansmarknadsområdet. Detta har beskrivits i avsnitt 8.2, 8.3 och 8.4. Enligt tillsynslagarna är det Polismyndigheten som bistår med handräckning. På konkurrensrättens område liksom på statsstöds- och finansmarknadsområdet är det däremot Kronofogdemyndigheten som utför handräckning.

I förarbetena till tillsynslagarna (prop. 1994/95:75) motiveras inte varför polisen och inte Kronofogdemyndigheten ska bistå med handräckning. Tillsynsutredningen, som granskat ett mycket stort antal tillsynslagar, har inte funnit någon klar princip för valet mellan polis och Kronofogdemyndighet om vem som ska bistå tillsynsmyndigheten med handräckning. Det kan enligt Tillsynsutredningen möjligen antas att Polismyndighetens roll är att inte utföra några andra åtgärder än att skydda och hjälpa tillsynsmyndighetens personal, om det finns risk för handgripligheter i samband med tillsynen. Kronofogdemyndighetens roll vid handräckning innefattar, enligt utredningen, däremot inte den aspekten utan inriktas mer på att undanröja fysiska hinder för tillsynens genomförande (SOU 2004:100, s. 220).

Polisens huvudsakliga uppgift är att utreda brott och upprätthålla allmän ordning och säkerhet i samhället. Att bistå med

handräkningsåtgärder i andra fall än när det kan befaras att det kommer till handgripligheter kan inte anses utgöra en av polisens kärnverksamheter. Olafs platskontroller syftar till att samla in uppgifter och bevis som kan ligga till grund för ett senare administrativt eller straffrättsligt förfarande. Finns polis på plats vid Olafs platskontroller kan det, för den hos vilken kontrollen genomförs, framstå som om en förundersökning redan är inledd.

Det finns inte någon bestämmelse i polislagen (1984:387) som ger polisen rätt att försegla lokaler vid handräkning. Som anförts i avsnitt 7.6.2 är det dock tillräckligt om lagstödet för sådana ingripanden kan härledas tolkningsvis ur andra bestämmelser. Det innebär att polisens rätt att vidta handräkningsåtgärder i det konkreta fallet får bedömas på grundval av bestämmelserna som ger aktuell myndighet rätt att begära handräkning hos polisen. Det får mot denna bakgrund dock anses osäkert om Polismyndigheten har rätt till försegling vid handräkning vid administrativa utredningar, t.ex. enligt tillsynslagarna.

Starka skäl talar således mot att polisen ska bistå med handräkningsåtgärder vid Olafs platskontroller. För att i stället ge Kronofogdemyndigheten uppgiften att bistå med handräkning talar att myndigheten redan i dag bistår med handräkning vid platskontroller på de ovan nämnda andra rättsområdena. Liksom Olafs utredningar är platskontrollerna på konkurrensrättens område samt statsstöds- och finansmarknadsområdena administrativa och inte straffrättsliga. Dessutom uppvisar reglerna för den kontrollerande myndighetens befogenheter vid platskontrollerna stora likheter med de platskontroller som Olaf genomför.

Som ovan nämnts finns det en risk att den ekonomiska aktör, som är föremål för en platskontroll, felaktigt tror att det är fråga om en brottsutredning om polisen bistår Olaf med handräkning. Risken för detta minskar om det i stället är Kronofogdemyndigheten som är behjälplig med handräkningsåtgärder.

Vidare har Kronofogdemyndigheten möjlighet att i administrativa utredningar vidta nödvändiga tvångsåtgärder (jfr 2 kap. 17 § utsökningsbalken), medan det, som konstaterats ovan, framstår som mer oklart om polisen har rätt att i en administrativ utredning försegla lokaler. Därtill kan Kronofogdemyndigheten, för det fall det kan antas att förrättningsmannen kommer att mötas

av motstånd vid en förrättning, begära biträde från Polismyndigheten med stöd av bestämmelserna i 3 kap. 3 § utsökningbalken.

Vid en sammanvägning av det som anförts ovan bör således Kronofogdemyndigheten ges uppgiften att bistå med handräckning vid Olafs platskontroller. En bestämmelse om detta bör tas in i den nya lagen. Av avsnitt 10.13 framgår att Kronofogdemyndigheten bör utföra handräckning även vid Olafs platskontroller avseende tull.

Kronofogdemyndighetens verkställighet bör följa reglerna i utsökningbalken om verkställighet som inte avser betalnings-skyldighet eller avhysning (16 kap. 11–12 a §§ utsökningbalken). Som framgår av avsnitt 10.14 ovan kan det förekomma att den ekonomiska aktören inte ska förvarnas om en förestående platskontroll. Eftersom 16 kap. 11 § utsökningbalken innehåller en bestämmelse om att svaranden ska underrättas före verkställighet, bör det för här aktuella situationer införas en bestämmelse om att Kronofogdemyndigheten, om den behöriga myndigheten begär det, inte i förväg ska underrätta den hos vilken kontrollen ska genomföras.

Den valda lösningen innebär att en tillsynsmyndighet vid egna nationella kontroller enligt 1994 års tillsynslagar även fortsättningsvis kommer att begära handräckning av polisen medan handräckning vid Olafs kontroller kommer att lämnas av Kronofogdemyndigheten. Frågan om det är ändamålsenligt att låta Kronofogdemyndigheten svara för handräckning även vid nationella kontroller enligt 1994 års tillsynslagar får emellertid övervägas i annan ordning.

Kronofogdemyndighetens handräckning vid platskontroller på andra rättsområden är i flera fall avgiftsbefriad, bl.a. på konkurrensrättens område (se avsnitt 8.2), statsstödsområdet (se avsnitt 8.3) och finansmarknadsområdet (se avsnitt 8.4). Även polisens handräckning enligt tillsynslagarna sker utan avgift. Bistånd med handräckning vid Olafs platskontroller torde bli mycket sällsynt. Några tungt vägande skäl för att avgift ska tas ut för Kronofogdemyndighetens handräckning saknas. En bestämmelse om att avgift inte ska tas ut i aktuella fall bör tas in i 3 § förordningen (1992:1094) om avgifter vid Kronofogdemyndigheten.

10.17 Sambandscentralen får rätt att begära handräckning

Promemorians förslag: Sambandscentralen ska, i egenskap av behörig myndighet, ges rätt att begära handräckning vid platskontroller vid interna utredningar och när behörig myndighet annars saknas.

Skälen för promemorians förslag: Enligt artikel 3.4 i Olaf-förordningen får sambandscentralen för bedrägeribekämpning, om det är lämpligt, betraktas som en behörig myndighet. En sådan situation torde föreligga om behörig myndighet annars saknas. Ekobrottsmyndigheten är sambandscentral för bedrägeribekämpning i Sverige. I avsnitt 10.6 ovan föreslås att sambandscentralen ska vara behörig myndighet vid Olafs interna utredningar och då behörig myndighet annars saknas vid Olafs externa utredningar.

Ekobrottsmyndigheten saknar i dag rätt att begära handräckning i administrativa utredningar. Av avsnitt 10.10 ovan framgår att den behöriga myndigheten i vissa situationer har behov av att begära handräckning vid Olafs platskontroller. Sådana åtgärder får anses utgöra ingrepp i enskildas personliga förhållanden, vilket kräver lagstöd (se 8 kap. 2 § första stycket 2 regeringsformen). I lag bör därför regleras att sambandscentralen, i egenskap av behörig myndighet, har rätt att begära handräckning vid Olafs platskontroller när dessa rör interna utredningar eller när behörig myndighet annars saknas.

10.18 Sekretess vid Olafs platskontroller

Promemorians bedömning: Några särskilda sekretessbestämmelser behöver inte införas med anledning av Olafs platskontroller.

Skälen för promemorians bedömning: Vid sina platskontroller har Olaf enligt artikel 7.1 i platskontrollförordningen rätt att samla in relevant information och att kopiera relevanta handlingar. Olaf

kan sedan ta med sig materialet för granskning och analys. Platskontroller sker normalt i samarbete med svenska myndigheter. Vid platskontroller kan det även bli aktuellt med handräckning av Kronofogdemyndigheten. Olaf kan senare komma att förmedla information och handlingar, som samlats in, till svenska myndigheter bl.a. i samband med att en rapport upprättas av Olaf då dess utredning avslutas (artikel 11.3, 11.5 och 12 i Olaf-förordningen).

Det råder sekretess hos Kronofogdemyndigheten och den behöriga myndigheten avseende uppgifter rörande en planerad platskontroll av Olaf. Enligt 17 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen, (2009:400) förkortad OSL, gäller nämligen sekretess för uppgift om planläggning eller andra förberedelser för sådan inspektion, revision eller annan granskning som en myndighet ska göra, om det kan antas att syftet med granskningsverksamheten motverkas om uppgiften röjs. För uppgifter hos Kronofogdemyndigheten om enskilds personliga och ekonomiska förhållanden råder vidare sekretess om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående till denne lider skada eller men (34 kap. 1 § OSL).

Enligt 8 kap. 3 § OSL råder det i regel sekretess gentemot utländska myndigheter och mellanfolkliga organisationer. Sekretess råder sålunda också gentemot Olaf. Av 15 kap. 1 a § OSL framgår det emellertid att sekretess gäller för uppgift som en myndighet har inhämtat i syfte att överlämna den till ett utländskt organ i enlighet med en bindande EU-rättsakt, om det kan antas att Sveriges möjlighet att delta i det internationella samarbete som avses i rättsakten försämras om uppgiften röjs. Enligt samma bestämmelse råder motsvarande sekretess för uppgift som en svensk myndighet har fått från ett utländskt organ på grund av en bindande EU-rättsakt.

Olaf-förordningen och platskontrollförordningen är bindande EU-rättsakter. Det framstår som uppenbart att EU-samarbetet kring bedrägeribekämpning skulle försämras om insamlade eller mottagna uppgifter skulle röjas. Det står därmed klart att sekretess gäller för uppgift som inhämtats av behörig myndighet eller Kronofogdemyndigheten i syfte att överlämna den till Olaf och för uppgift som Olaf sedan återbördar till svenska myndigheter. Det innebär att nuvarande sekretessbestämmelser är tillräckliga.

Det kan tilläggas att Olaf har ett omfattande regelverk för sekretess och skydd av personuppgifter. Enligt artikel 339 i EUF-fördraget ska medlemmarna av unionens institutioner, medlemmarna av kommittéer samt tjänstemän och övriga anställda i unionen, även efter det att deras uppdrag upphört, vara förpliktade att inte lämna ut upplysningar som omfattas av tystnadsplikt, särskilt uppgifter om företag, deras affärsförbindelser eller deras kostnadsförhållanden.

Av artikel 10.1 i Olaf-förordningen framgår att information som överlämnats eller inhämtats i samband med externa utredningar oavsett form ska vara skyddad genom tillämpliga bestämmelser. En liknande bestämmelse avseende interna utredningar finns i artikel 10.2. Av artikel 8.1 i platskontrollförordningen framgår att uppgifterna endast får överlämnas till personer i unionsorgan och medlemsstater som i kraft av sin befattning ska ha vetskap om dem och att de inte får användas för något annat syfte än att skydda unionens finansiella intressen.

Artikel 8.4 i platskontrollförordningen hänvisar till dataskyddsdirektivet 95/46/EG³⁵. Dessutom är EU:s dataskyddsförordning³⁶ tillämplig vid platskontroller.

³⁵ Europaparlamentets och rådets direktiv 95/46/EG av den 24 oktober 1995 om skydd för enskilda personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter.

³⁶ Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 45/2001 av den 18 december 2000 om skydd för enskilda då gemenskapsinstitutionerna och gemenskapsorganen behandlar personuppgifter och om den fria rörligheten för sådana uppgifter.

11 Ikraftträdande

Promemorians förslag: De föreslagna författningarna och författningsändringarna ska träda i kraft den 1 januari 2017.

Promemorians bedömning: Det saknas behov av övergångsbestämmelser.

Skälen för promemorians förslag och bedömning: De föreslagna författningsändringarna påkallar inte att Ekobrottsmyndigheten och Kronofogdemyndigheten vidtar några omfattande åtgärder. Motsvarande gäller för de myndigheter som föreslås bli behöriga myndigheter enligt Olaf-förordningen (Jordbruksverket, Tillväxtverket, Svenska ESF-rådet, Migrationsverket, Polismyndigheten och Tullverket) Mot denna bakgrund bör de nya bestämmelserna kunna träda i kraft den 1 januari 2017. Några särskilda övergångsbestämmelser behövs inte.

12 Ekonomiska konsekvenser

Promemorians bedömning: Förslagen kan hanteras inom befintliga anslagsramar.

Skälen för promemorians bedömning: Förslaget att Ekobrottsmyndigheten i sin egenskap av sambandscentral för bedrägeribekämpning även skulle vara behörig myndighet enligt Olaf-förordningen där behörig myndighet annars saknas vid externa utredningar och alltid vid interna utredningar kan inte väntas leda till annat än försumbara merkostnader för myndigheten, eftersom myndigheten enligt artikel 3.4 i Olaf-förordningen³⁷ redan i dag kan betraktas som behörig myndighet där det är lämpligt, åtminstone avseende externa utredningar. Nu tillkommer uppgiften även vid interna utredningar, där kraven på den behöriga myndighetens verksamhet är mycket begränsade. Från berörda myndigheter har inhämtats uppgift om att Olaf endast vid ett fåtal tillfällen gjort platskontroller i Sverige. Det kan inte väntas annat än att antalet ärenden även fortsatt kommer att vara mycket lågt. Förslaget att Ekobrottsmyndigheten ska vara behörig myndighet i vissa fall bedöms rymmas inom myndighetens anslagsramar.

Eftersom Kronofogdemyndigheten utför handräckningsåtgärder vid platskontroller inom andra rättsområden och då det sannolikt kommer att vara fråga om mycket få ärenden bedöms att kostnaderna för den eventuellt ökade arbetsmängden rymms inom anslagsramarna för Kronofogdemyndigheten.

³⁷ Europaparlamentets och rådets förordning (EU, Euratom) nr 883/2013 av den 11 september 2013 om utredningar som utförs av Europeiska byrån för bedrägeribekämpning (Olaf) och om upphävande av Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1073/1999 och rådets förordning (Euratom) nr 1074/1999.

Även för de myndigheter som föreslås bli behöriga myndigheter enligt Olaf-förordningen (Jordbruksverket, Tillväxtverket, Svenska ESF-rådet, Migrationsverket, Polismyndigheten och Tullverket) kan kostnaderna i anledning av den tillkommande uppgiften inte antas bli annat än försumbara och rymmas inom befintliga anslagsramar.

13 Författningskommentar

13.1 Förslag till lag om kontroller och inspektioner på plats av Europeiska byrån för bedrägeri-bekämpning

1 §

Paragrafen behandlas i avsnitt 10.2–6.

I *första stycket* anges vilka EU-förordningar som lagens bestämmelser är tillämpliga på.

I *andra stycket* ges upplysning om att lagen innehåller bestämmelser om befogenheter för myndigheter som är behöriga enligt Olaf-förordningen. Vilka dessa myndigheter är framgår av den föreslagna förordningen om utredningar som utförs av Olaf.

2 §

Paragrafen behandlas i avsnitt 10.9, 10.14 och 10.15.

I *första stycket* regleras den behöriga myndighetens befogenheter vid Olafs platskontroller i Sverige. Olafs befogenheter vid dessa platskontroller framgår av artikel 5 andra stycket och 7.1 i platskontrollförordningen. Av artikel 7.1 i platskontrollförordningen framgår att omfattningen av Olafs befogenheter enligt är beroende av den nationella behöriga myndighetens befogenheter enligt nationell rätt.

Bestämmelsen är avsedd att omfatta alla de utredningsbefogenheter som framgår av artikel 7.1 första stycket i platskontrollförordningen. Det innebär att det som räknas upp i artikel 7.1 andra stycket i samma förordning ska omfattas av bestämmelsen. I uppräkningslistan anges att kontrollerna och inspektionerna på platsen särskilt får avse affärsböcker och affärshandlingar som fakturor, specifikationer, lönespecifikationer, följesedlar och bankkontoutdrag, som de ekonomiska aktörerna

förfogar över, datauppgifter, system och metoder för tillverkning, förpackning och leverans, fysisk kontroll av varornas eller det utförda arbetets typ och omfattning, provtagning och undersökning av prover, lägesrapporter om arbeten och investeringar som finansierats samt om hur genomförda investeringar har använts, budget- och bokföringshandlingar samt det finansiella och tekniska genomförandet av de projekt som fått bidrag.

Den behöriga myndigheten har även rätt att söka efter dolda uppgifter och dold dokumentation. Om den ekonomiska aktören skulle motsätta sig detta har den behöriga myndigheten möjlighet att begära handräckning (se vidare kommentaren till 3 §).

Olafs rätt att få tillgång till handlingar omfattar inte sådana handlingar som avses i 27 kap. 2 § rättegångsbalken, t.ex. handlingar som omfattas av s.k. advokatsekretess.

Hänvisningar till EU-förordningar kan vara statiska, dvs. hänvisa till en viss bestämd lydelse av förordningen, t.ex. den ursprungliga. De kan också vara dynamiska, vilket innebär att de hänvisar till den vid var tid gällande lydelsen av förordningen. Om framtida förordningsändringar får genomslag i svensk lag på ett sätt som bör underställas riksdagens prövning bör utgångspunkten vara att hänvisningen ska vara statisk (se prop. 2015/16:10, s. 345). De artiklar i Olaf-förordningen³⁸ som bestämmelsen hänvisar till innehåller inte några regler om platskontrollernas innehåll. Sådana regler framgår i stället av platskontrollförordningen³⁹, till vilken Olaf-förordningen hänvisar. Redan av detta skäl bör hänvisningen vara dynamisk och inte statisk.

Enligt *andra stycket* har den behöriga myndigheten vid platskontroller rätt att göra de undersökningar och ta de prover som bedöms nödvändiga utan att någon ersättning lämnas.

3 §

Paragrafen behandlas i avsnitt 10.10, 10.11, 10.16 och 10.17.

³⁸ Europaparlamentets och rådets förordning (EU, Euratom) nr 883/2013 av den 11 september 2013 om utredningar som utförs av Europeiska byrån för bedrägeribekämpning (Olaf) och om upphävande av Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1073/1999 och rådets förordning (Euratom) nr 1074/1999.

³⁹ Rådets förordning (Euratom, EG) nr 2185/96 av den 11 november 1996 om de kontroller och inspektioner på platsen som kommissionen utför för att skydda Europeiska gemenskapernas finansiella intressen mot bedrägerier och andra oegentligheter.

Av bestämmelsens *första stycke* framgår att den behöriga myndigheten får begära handräckning av Kronofogdemyndigheten för att en platskontroll ska kunna genomföras. En situation då behov av handräckning kan uppstå är om den ekonomiska aktören motsätter sig platskontrollen och Olaf begär biträde av den behöriga myndigheten enligt artikel 9 första stycket i platskontrollförfordningen.

I *andra stycket* finns närmare bestämmelser om hur handräckningen ska gå till. Bland annat anges att för handräckningen gäller bestämmelserna i utsökningsbalken om verkställighet av förpliktelse som inte avser betalningsskyldighet eller avhysning. Vidare anges att den behöriga myndigheten vid platskontrollen har rätt att, utan att lämna någon ersättning, göra de undersökningar och ta de prover som bedöms nödvändiga. Bestämmelsen möjliggör tvångsåtgärder för att genomföra en platskontroll.

Härvid kan det bli fråga om tvångsåtgärder som får vidtas med stöd av 2 kap. 17 § tredje stycket utsökningsbalken. Den åtgärd som främst torde bli aktuell är försegling av lokal eller annat utrymme, om förrättningen inte kan slutföras samma dag som den har påbörjats.

Då Olaf begär biträde eller säkerhetsåtgärd bör den behöriga myndigheten kontrollera att Olafs beslut är fattat i behörig ordning och att den begärda åtgärden inte är godtycklig eller oproportionerlig. Den behöriga myndigheten får för denna prövning begära ytterligare upplysningar av Olaf. Den behöriga myndigheten får dock inte ifrågasätta att en åtgärd behövs eller begära att få tillgång till uppgifter i Olafs handlingar i ärendet för att göra en egen bevisvärdering.

Sambandscentralen för bedrägeribekämpning har endast möjlighet att begära handräckning i de fall sambandscentralen är behörig myndighet.

Av bestämmelsernas ordalydelse framgår att det inte finns något hinder mot att den behöriga myndigheten före platskontrollen ansöker om handräckning hos Kronofogdemyndigheten.

13.2 Förslag till lag om ändring i lagen (1994:1708) om EU:s förordningar om strukturstöd och om stöd till utveckling av landsbygden

4 a §

Paragrafen, som är ny, behandlas i avsnitt 10.13.

Av bestämmelsen framgår att regleringen om platskontroll i lagen om EU:s förordningar om strukturstöd och om stöd till utveckling av landsbygden inte ska tillämpas vid Olafs platskontroller. I stället tillämpas reglerna i den föreslagna lagen om kontroller och inspektioner på plats av Europeiska byrån för bedrägeribekämpning.

13.3 Förslag till lag om ändring i lagen (1994:1709) om EG:s förordningar om den gemensamma fiskeripolitiken

7 a §

Paragrafen, som är ny, behandlas i avsnitt 10.13.

Av bestämmelsen framgår att regleringen om platskontroll i lagen om EG:s förordningar om den gemensamma fiskeripolitiken inte ska tillämpas vid Olafs platskontroller. I stället tillämpas reglerna i den föreslagna lagen om kontroller och inspektioner på plats av Europeiska byrån för bedrägeribekämpning.

13.4 Förslag till lag om ändring i lagen (1994:1710) om EG:s förordningar om jordbruksprodukter

7 a §

Paragrafen, som är ny, behandlas i avsnitt 10.13.

Av bestämmelsen framgår att regleringen om platskontroll i lagen om EG:s förordningar om jordbruksprodukter inte ska tillämpas vid Olafs platskontroller. I stället tillämpas reglerna i den föreslagna lagen om kontroller och inspektioner på plats av Europeiska byrån för bedrägeribekämpning.

13.5 Förslag till lag om ändring i tullagen (2000:1281)

6 kap. 39 §

Paragrafen behandlas i avsnitt 10.13.

Av bestämmelsen framgår att regleringen om tullrevision inte ska tillämpas vid Olafs platskontroller. I stället tillämpas reglerna i den föreslagna lagen om kontroller och inspektioner på plats av Europeiska byrån för bedrägeribekämpning.

Eftersom det föreslås att Olafs kontroller inte ska genomföras med stöd av bestämmelserna om tullrevision förlorar paragrafens nuvarande hänvisningar till EU-förordningar av relevans för Olafs platskontroller, sin betydelse och bör därför utgå.

I

(Lagstiftningsakter)

FÖRORDNINGAR

EUROPAPARLAMENTETS OCH RÅDETS FÖRORDNING (EU, EURATOM) nr 883/2013

av den 11 september 2013

om utredningar som utförs av Europeiska byrån för bedrägeribekämpning (Olaf) och om upphävande av Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1073/1999 och rådets förordning (Euratom) nr 1074/1999

EUROPAPARLAMENTET OCH EUROPEISKA UNIONENS RÅD HAR
ANTAGIT DENNA FÖRORDNING

artikel 317 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF-fördraget), och vikten av åtgärder i detta syfte bekräftas genom artikel 325 i EUF-fördraget.

med beaktande av fördraget om Europeiska unionens funktionssätt, särskilt artikel 325, jämförd med fördraget om upprättandet av Europeiska atomenergigemenskapen, särskilt artikel 106a,

- (2) Det är nödvändigt att mobilisera alla tillgängliga resurser för att uppnå det målet, i synnerhet när det gäller utredningar som ska utföras på unionsnivå, men den balans och ansvarsfördelning som råder mellan unionen och medlemsstaterna bör bibehållas.

med beaktande av Europeiska kommissionens förslag,

efter översändande av utkastet till lagstiftningsakt till de nationella parlamenten,

- (3) För att intensifiera bedrägeribekämpningen har kommissionen, med iakttagande av principen om varje institutions rätt att organisera sitt inre arbete, genom beslut 1999/352/EG, EKSG, Euratom⁽³⁾, vid sina avdelningar inrättat Europeiska byrån för bedrägeribekämpning (nedan kallad *Olaf*), som ska ha ansvar för att göra administrativa utredningar i bedrägerierärenden. Kommissionen har gett *Olaf* fullständigt oberoende när det gäller att utföra utredningar. Enligt beslut 1999/352/EG, EKSG, Euratom ska *Olaf* vid utredningar utöva de befogenheter som den tilldelas enligt unionsrätten.

med beaktande av revisionsrättens yttrande⁽⁴⁾,

i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet⁽⁵⁾, och

- (4) Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1073/1999⁽⁴⁾ antogs för att reglera utredningar som görs av *Olaf*. För att *Olafs* utredningsverksamhet ska bli effektivare och mot bakgrund av unionsinstitutionernas utvärderingar av dess verksamhet, särskilt kommissionens rapport från april 2003 och revisionsrättens särskilda rapporter nr 1/2005⁽⁵⁾ och nr 2/2011⁽⁶⁾ om *Olafs* förvaltning, måste det gällande regelverket ses över.

av följande skäl:

- (1) Unionsinstitutionerna och medlemsstaterna fäster stor vikt vid skyddet av unionens ekonomiska intressen och vid kampen mot bedrägerier, korruption och all annan olaglig verksamhet som riktar sig mot dessa intressen. Kommissionens ansvar är i detta sammanhang nära knutet till dess åliggande att genomföra budgeten enligt

⁽¹⁾ EUT C 254, 30.8.2011, s. 1.

⁽²⁾ Europaparlamentets ståndpunkt av den 20 november 2008 (EUT C 16 E, 22.1.2010, s. 201) och rådets ståndpunkt vid första behandlingen av den 25 februari 2013 (EUT C 89 E, 27.3.2013, s. 1). Europaparlamentets ståndpunkt av den 3 juli 2013 (ännu ej offentliggjord i EUT).

⁽³⁾ Kommissionens beslut 1999/352/EG, EKSG, Euratom av den 28 april 1999 om inrättande av en europeisk byrå för bedrägeribekämpning (*Olaf*) (EGT L 136, 31.5.1999, s. 20).

⁽⁴⁾ Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1073/1999 av den 25 maj 1999 om utredningar som utförs av Europeiska byrån för bedrägeribekämpning (*Olaf*) (EGT L 136, 31.5.1999, s. 1).

⁽⁵⁾ EUT C 202, 18.8.2005, s. 1.

⁽⁶⁾ EUT C 124, 27.4.2011, s. 9.

- (5) Olafs mandat bör omfatta genomförande av utredningar vid de institutioner, organ och byråer som har inrättats genom eller på grundval av fördragen (nedan kallade *institutionerna, organen och byråerna*), verkställande av den utredningsbefogenhet som kommissionen tilldelas genom berörda unionsakter samt att ge bistånd till medlemsstaterna från kommissionen med att organisera nära och regelbundet samarbete mellan deras behöriga myndigheter. På grundval av sin operativa praxis på området bör Olaf även bidra till att skapa och utveckla metoder för att förebygga och bekämpa bedrägerier, korruption och annan olaglig verksamhet som riktar sig mot unionens ekonomiska intressen.
- (6) Det ansvar som åligger Olaf, som den har inrättats av kommissionen, omfattar förutom skyddet av de ekonomiska intressena all verksamhet som har samband med skyddet av unionens intressen mot oegentligheter som kan leda till administrativa eller straffrättsliga påföljder.
- (7) Denna förordning bör gälla utan att det påverkar det mer långtgående skydd som kan följa av fördragets bestämmelser.
- (8) Eftersom det är nödvändigt att intensifiera kampen mot bedrägerier, korruption och annan olaglig verksamhet som riktar sig mot unionens ekonomiska intressen, bör Olaf kunna utföra interna utredningar inom alla institutioner, organ och byråer.
- (9) I samband med externa utredningar bör Olaf ges de befogenheter som kommissionen tilldelas enligt rådets förordning (Euratom, EG) nr 2185/96 av den 11 november 1996 om de kontroller och inspektioner på platsen som kommissionen utför för att skydda Europeiska gemenskapernas finansiella intressen mot bedrägerier och andra oegentligheter⁽¹⁾. Olaf bör också ges de övriga befogenheter som kommissionen tilldelas för att genomföra kontroller och inspektioner på platsen i medlemsstaterna, särskilt för att utreda oegentligheter såsom krävs enligt artikel 9 i rådets förordning (EG, Euratom) nr 2988/95 av den 18 december 1995 om skydd av Europeiska gemenskapernas finansiella intressen⁽²⁾.
- (10) Effektiviteten i Olafs operativa verksamhet är starkt beroende av samarbetet med medlemsstaterna. Medlemsstaterna bör ange vilka behöriga myndigheter som kan bistå Olaf i fullgörandet av dess uppdrag. När en medlemsstat inte har inrättat någon särskild enhet på nationell nivå med uppdrag att samordna skyddet av unionens ekonomiska intressen och kampen mot bedrägerier, bör en central (nedan kallad *sambandscentralen för bedrägeribekämpning*) inrättas för att underlätta ett effektivt samarbete och informationsutbyte med Olaf.
- (11) Olaf bör få tillgång till relevant information som unionens institutioner, organ och byråer förfogar över i samband med externa utredningar.
- (12) Dessa utredningar bör utföras i enlighet med fördragen, särskilt protokoll nr 7 om Europeiska unionens immunitet och privilegier, och med iakttagande av tjänsteföreskrifterna för tjänstemännen i Europeiska unionen och anställningsvillkoren för övriga anställda i Europeiska unionen, fastställda i rådets förordning (EEG, Euratom, EKSG) nr 259/68⁽³⁾ (nedan kallade *tjänsteföreskrifterna*) och Europaparlamentets ledamotsstadga samt med full respekt för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna, särskilt principen om rättvis behandling, rätten för varje berörd person att yttra sig över de uppgifter som rör honom eller henne samt principen att endast material som har värde som bevisning kan utgöra grunden för slutsatser vid en utredning. Institutioner, organ och byråer bör därför utforma villkor och bestämmelser för hur interna utredningar ska genomföras.
- (13) De interna utredningarna kan bara utföras om Olaf garanteras tillträde till alla lokaler vid institutionerna, organen och byråerna och tillgång till all information och alla handlingar som de innehar.
- (14) Det bör skyndsamt kontrolleras om den information Olaf får inom ramen för sitt uppdrag är korrekt. Innan en utredning inleds, bör Olaf därför ha tillgång till all relevant information i institutionernas, organens och byråernas databaser, om det oundgängligen krävs för att bedöma den faktiska grunden för anklagelser.
- (15) Olaf bör åläggas precisa skyldigheter att informera institutionerna, organen och byråerna om pågående utredningar, när en tjänsteman, en övrig anställd, en ledamot av en institution eller ett organ, en chef för en byrå eller en anställd berörs av de omständigheter som utreds eller när försiktighetsåtgärder kan vara nödvändiga för att skydda unionens ekonomiska intressen.

⁽¹⁾ EGT L 292, 15.11.1996, s. 2.

⁽²⁾ EGT L 312, 23.12.1995, s. 1.

⁽³⁾ EGT L 56, 4.3.1968, s. 1.

- (16) Det bör fastställas tydliga regler, som bekräftar Olafs primära behörighet att bedriva interna utredningar i ärenden som riktar sig mot unionens ekonomiska intressen men samtidigt ger institutionerna, organen och byråerna möjlighet att snabbt göra utredningar i fall där Olaf beslutar att inte ingripa.
- (17) För att säkerställa Olafs oberoende när den utövar sina uppgifter enligt denna förordning bör dess generaldirektör ha möjlighet att inleda utredningar på eget initiativ. När Olaf genomför en utredning bör de berörda institutionerna, organen och byråerna inte utreda samma sakförhållanden parallellt, såvida inte annat överenskommit med Olaf.
- (18) Utredningarna bör utföras under ledning av Olafs generaldirektör med fullständigt oberoende i förhållande till institutionerna, organen och byråerna och i förhållande till övervakningskommittén. Generaldirektören bör därför ha möjlighet att anta riktlinjer för Olafs personal om utredningsförfaranden. Riktlinjerna bör ge Olafs anställda praktisk vägledning om utredningarnas genomförande och berörda personers och vittnens rättssäkerhetsgarantier och rättigheter samt närmare upplysningar om de interna rådgivnings- och kontrollförfaranden som ska följas, inbegripet en lagenlighetskontroll. För att skapa större öppenhet och insyn i utredningarnas genomförande bör riktlinjerna offentliggöras på Olafs webbplats. Riktlinjerna bör inte ge upphov till eller ändra några rättigheter eller skyldigheter enligt denna förordning.
- (19) I enlighet med artikel 21 i tjänsteföreskrifterna bör Olafs personal genomföra utredningar i enlighet med riktlinjerna om utredningsförfaranden och på grundval av enskilda instruktioner från generaldirektören i specifika fall.
- (20) Olafs personal bör i enlighet med tjänsteföreskrifterna utföra sina utredningsuppgifter på ett helt oberoende sätt och undvika intressekonflikter. Anställda vid Olaf bör omedelbart meddela generaldirektören, om en utredning berör ett ärende där de har ett personligt intresse som kan skada eller uppfattas skada deras oberoende, särskilt om de är eller i annan egenskap har varit inblandade i det ärende som utreds.
- (21) Olafs interna och externa utredningar följer till en del tydliga regler. När det är nödvändigt bör Olaf dock tillåtas att samla de olika aspekterna av en extern och en intern utredning i en enda utredning utan att behöva inleda två skilda utredningar.
- (22) Med tanke på rättssäkerheten måste rättssäkerhetsgarantierna för Olafs utredningar förtydligas, med beaktande av dessa utredningars administrativa karaktär.
- (23) De berörda personernas och vittnens rättssäkerhetsgarantier och grundläggande rättigheter bör alltid och utan undantag respekteras i alla skeden av externa och interna utredningar, i synnerhet när information lämnas om pågående utredningar. Tillhandahållandet av information om de utredningar som genomförs av Olaf till Europaparlamentet, rådet, kommissionen eller revisionsrätten, antingen bilateralt eller inom ramen för överläggningar, bör genomföras med iakttagande av utredningssekretess, de berörda personernas legitima rättigheter och i tillämpliga fall de nationella bestämmelser som tillämpas på rättsliga förfaranden. Information som överlämnas eller erhålls i samband med utredningarna bör behandlas enligt unionsrätten om dataskydd. Informationsutbyte bör styras av proportionalitetsprincipen och principen om behövlig behörighet.
- (24) För att stärka skyddet av enskilda personers individuella rättigheter under utredningarna bör inga slutsatser med namngivna personer dras i utredningens slutskede utan att de har fått tillfälle att yttra sig om samtliga omständigheter som gäller dem.
- (25) Generaldirektören bör se till att utlämnande av information till allmänheten sker med hänsyn till de berörda personernas legitima rättigheter.
- (26) Olaf och de institutioner, organ och byråer som är inblandade i utredningen bör skydda yttrandefriheten i enlighet med Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna och även skydda journalistiska källor.
- (27) Det bör åligga Olafs generaldirektör att söra för skydd av personuppgifter och för iakttagande av den förtrolighet som gäller för information som inhämtas i samband med utredningarna. Unionens tjänstemän och övriga anställda bör garanteras ett rättsligt skydd som är likvärdigt med det skydd som föreskrivs i tjänsteföreskrifterna.
- (28) För att säkerställa att resultaten av de utredningar som genomförs av Olaf beaktas och att nödvändig uppföljning görs, bör rapporterna utgöra tillåten bevisning i administrativa och rättsliga förfaranden. Dessa rapporter bör därför upprättas med beaktande av de bestämmelser som gäller för administrativa rapporter i medlemsstaterna.

- (29) När omständigheter som påvisas i den slutliga rapporten om en intern utredning kan leda till ett straffrättsligt förfarande, bör informationen överlämnas till nationella rättsliga myndigheter i den berörda medlemsstaten. I de rekommendationer som åtföljer den slutliga utredningsrapporten bör generaldirektören ange om interna åtgärder av institutionen, organet eller byrån med hänsyn till sakens natur eller ekonomiska omfattning skulle möjliggöra effektivare uppföljning.
- (30) Om generaldirektören överlämnar information som Olaf har erhållit under den interna utredningen till den berörda medlemsstatens rättsliga myndigheter, bör överlämnandet av informationen inte påverka den nationella rättsliga myndighetens efterföljande rättsliga bedömning av huruvida det krävs en utredning.
- (31) Det bör åläggas de behöriga myndigheterna i medlemsstaterna eller i förekommande fall institutionerna, organen och byråerna att på grundval av Olafs slutliga utredningsrapport besluta om hur en avslutad utredning bör följas upp.
- (32) För att öka effektiviteten bör Olaf informeras om hur dess utredningar har följts upp. Därför bör unionens institutioner, organ och byråer och i förekommande fall medlemsstaternas behöriga myndigheter på Olafs begäran rapportera om vilka åtgärder som har vidtagits med anledning av den information som Olaf har överlämnat.
- (33) Med tanke på de stora fördelarna med ett förstärkt samarbete mellan Olaf, Eurojust, Europol och medlemsstaternas behöriga myndigheter, bör Olaf få möjlighet att ingå administrativa överenskommelser med dessa, framför allt i syfte att underlätta praktiskt samarbete och utbyta information i tekniska och operativa frågor, utan att ytterligare juridiska skyldigheter uppstår.
- (34) För att stärka samarbetet mellan Olaf, Eurojust och medlemsstaternas behöriga myndigheter beträffande handlingar som kan leda till straffrättsliga förfaranden, bör Olaf informera Eurojust om, i synnerhet, de fall då man misstänker bedrägeri, korruption eller annan illegal verksamhet som riktar sig mot unionens ekonomiska intressen och avser allvarliga brott. Om information överlämnas till de berörda medlemsstaternas behöriga myndigheter, bör detta på lämpligt sätt ske innan den information som de har tillhandahållit av Olaf överlämnas till Eurojust eller Europol, om denna åtföljs av en uppmaning att vidta specifika brottsutredningsåtgärder.
- (35) För att samarbetet mellan Olaf, berörda unionsinstitutioner, -organ och -byråer, medlemsstaternas behöriga myndigheter, tredjeländers behöriga myndigheter och internationella organisationer ska fungera väl bör ett ömsidigt informationsutbyte organiseras. Detta informationsutbyte bör respektera sekretessprinciperna och dataskyddsbestämmelserna i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 45/2001 av den 18 december 2000 om skydd för enskilda då gemenskapsinstitutionerna och gemenskapsorganen behandlar personuppgifter och om den fria rörligheten för sådana uppgifter⁽¹⁾. Olaf bör framför allt kontrollera att mottagaren har lämplig behörighet och att överlämnandet av information är nödvändigt. Informationsutbytet med Eurojust bör omfattas av Eurojusts mandat, som omfattar samordning i gränsöverskridande fall av allvarlig brottslighet.
- (36) Med tanke på den betydande volym unionsmedel som anslås till externt bistånd, antalet utredningar som Olaf utför inom den sektorn och det internationella samarbete som förekommer vid utredningar bör Olaf, om lämpligt i samordning med andra behöriga avdelningar, genom administrativa överenskommelser kunna begära praktiskt bistånd för denna uppgift från behöriga myndigheter i tredjeländer och från internationella organisationer, utan att detta ger upphov till ytterligare juridiska skyldigheter.
- (37) Olaf bör vara oberoende när den genomför sina uppdrag. Som ett stöd för detta oberoende bör en övervakningskommitté, bestående av oberoende utomstående personer som är särskilt kvalificerade inom Olafs verksamhetsområde, regelbundet kontrollera hur Olaf utför sina utredningsuppgifter. Övervakningskommittén bör inte ingripa i pågående utredningar. I dess uppgifter bör även ingå att biträda generaldirektören när denne utför sina uppgifter.
- (38) Det är lämpligt att specificera kriterierna och förfarandet för utnämning av ledamöterna i övervakningskommittén och ytterligare specificera de uppgifter övervakningskommittén har enligt sitt mandat.
- (39) En reservförteckning bör upprättas med uppgift om kandidater som kan ersätta ledamöter i övervakningskommittén för återstoden av deras mandat, om en eller flera av dessa ledamöter avgår, avlider eller i övrigt inte längre kan utföra sina uppgifter.

(¹) EGT L 8, 12.1.2001, s. 1.

- (40) För att övervakningskommittén ska kunna utföra sitt uppdrag effektivt bör Olaf sörga för att kommitténs sekretariat kan arbeta på ett oberoende sätt.
- (41) En gång om året bör det hållas överläggningar mellan Europaparlamentet, rådet och kommissionen. Dessa överläggningar bör bland annat avse de strategiska prioriteringarna för Olafs utredningspolicy och effektiviteten i dess arbete med avseende på fullgörandet av dess mandat, utan att på något sätt ingripa i Olafs oberoende vid utförandet av utredningarna. Förberedelserna inför överläggningarna bör äga rum på teknisk nivå och vid behov omfatta ett förberedande möte mellan de relevanta avdelningarna vid de berörda institutionerna. När det diskuteras hur effektivt Olaf utför sitt mandat, bör de institutioner som deltar i överläggningarna kunna ta del av statistiska uppgifter om uppföljningen av Olafs utredningar och av information som överlämnats av Olaf.
- (42) För att säkerställa fullständigt oberoende när det gäller driften av Olaf bör dess generaldirektör utses för en period på sju år, som inte får förlängas.
- (43) Uppgiften som Olafs generaldirektör är särskilt viktig även för Europaparlamentet och rådet. Den som utnämns till generaldirektör bör åtnjuta största möjliga stöd och erkännande från Europaparlamentet, rådet och kommissionen. Kommissionen bör därför eftersträva samförstånd med Europaparlamentet och rådet inom ramen för samrådsförfarandet.
- (44) Tjänsten som generaldirektör bör utlysas i *Europeiska unionens officiella tidning* senast sex månader innan den sittande generaldirektörens mandat löper ut. Kommissionen bör förbereda utlysningen med utgångspunkt i resultatet från det nära samrådet med Europaparlamentet och rådet. Den bör innehålla urvalskriterierna, inbegripet de krav som de sökande bör uppfylla för att vara behöriga för tjänsten.
- (45) Generaldirektören bör med jämna mellanrum informera övervakningskommittén om de ärenden där information har överlämnats till de rättsliga myndigheterna i medlemsstaterna och om det totala antalet ärenden vid Olaf som dessa rättsliga myndigheter i medlemsstaterna i fråga har handlagt som uppföljning av en utredning som Olaf har genomfört.
- (46) Erfarenheterna från det operativa arbetet visar att generaldirektören bör få delegera vissa uppgifter till en eller flera av Olafs anställda.
- (47) Generaldirektören bör införa en intern rådgivnings- och kontrollmekanism, inbegripet en lagenlighetskontroll, med särskild hänvisning till skyldigheten att iaktta rätts-säkerhetsgarantierna och de grundläggande rättigheterna för de berörda personerna och de berörda medlemsstaternas nationella lagstiftning.
- (48) För att säkerställa Olafs oberoende bör kommissionen besluta om lämplig delegering av utnämningsmyndighetens befogenheter till generaldirektören.
- (49) Denna förordning innebär inte någon som helst inskränkning av medlemsstaternas befogenheter och ansvar att vidta åtgärder för att bekämpa bedrägerier, korruption och all annan olaglig verksamhet som riktar sig mot unionens ekonomiska intressen. Det förhållande att uppdraget att utföra externa administrativa utredningar på detta område ges till en oberoende byrå är i fullständig överensstämmelse med subsidiaritetsprincipen i artikel 5 i fördraget om Europeiska unionen. I enlighet med proportionalitetsprincipen i samma artikel går denna förordning inte utöver vad som är nödvändigt för att intensifiera kampen mot bedrägerier, korruption och all annan olaglig verksamhet som riktar sig mot unionens ekonomiska intressen.
- (50) Kommissionen bör bedöma behovet av översyn av denna förordning om en europeisk åklagarmyndighet inrättas.
- (51) Denna förordning respekterar de grundläggande rättigheter och följer i synnerhet de principer som erkänns i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna.
- (52) Europeiska datatillsynsmannen har hörts i enlighet med artikel 28.2 i förordning (EG) nr 45/2001 och avgav ett yttrande den 1 juni 2011 ⁽¹⁾.
- (53) Med tanke på den betydande mängd ändringar som krävs bör förordning (EG) nr 1073/1999 upphöra att gälla och ersättas med denna förordning.

⁽¹⁾ EUT C 279, 23.9.2011, s. 11.

(54) I enlighet med artikel 106a.1 i fördraget om upprättandet av Europeiska atomenergigemenskapen (Euratomfördraget), varigenom artikel 325 i EUF-fördraget blir tillämplig på Europeiska atomenergigemenskapen, bör bestämmelserna om Olafs utredningar i fråga om unionen även tillämpas på Euratom. I enlighet med artikel 106a.2 i Euratomfördraget bör hänvisningar till unionen i artikel 325 i EUF-fördraget läsas som hänvisningar till Euratom och hänvisningar till unionen i denna förordning, när sammanhanget kräver det, därför omfatta Euratom. Rådets förordning (Euratom) nr 1074/99 av den 25 maj 1999 om utredningar som utförs av Europeiska byrån för bedrägeribekämpning (Olaf) ⁽¹⁾ bör därför upphävas.

HÄRIGENOM FÖRESKRIVS FÖLJANDE.

Artikel 1

Syfte och uppgifter

1. Europeiska byrån för bedrägeribekämpning (nedan kallad *Olaf*), som inrättades genom beslut 1999/352/EG, EKSG, Euratom, ska för att intensifiera kampen mot bedrägerier, korruption och all annan olaglig verksamhet som riktar sig mot Europeiska unionens och Europeiska atomenergigemenskapens (när sammanhanget kräver det nedan gemensamt kallade *unionen*) ekonomiska intressen, utöva den behörighet att utföra utredningar som kommissionen har enligt

- a) relevanta unionsakter, och
 - b) de relevanta avtal om samarbete och ömsesidigt bistånd som unionen har slutit med tredjeländer och internationella organisationer.
2. Olaf ska förmedla kommissionens hjälp till medlemsstaterna för att organisera ett nära och regelbundet samarbete mellan medlemsstaternas behöriga myndigheter, så att de kan samordna sina insatser för att skydda unionens ekonomiska intressen mot bedrägerier. Olaf ska bidra till att skapa och utveckla metoder för att förebygga och bekämpa bedrägerier, korruption och all annan olaglig verksamhet som riktar sig mot unionens ekonomiska intressen. Olaf ska tillsammans med och mellan medlemsstaterna främja och samordna utbyte av operativa erfarenheter och god praxis när det gäller skyddet av unionens ekonomiska intressen och även stödja gemensamma insatser mot bedrägerier som medlemsstaterna vidtar på frivillig grund.
3. Denna förordning ska inte påverka tillämpningen av

- a) protokoll nr 7 om Europeiska unionens immunitet och privilegier, fogat till fördraget om Europeiska unionen och fördraget om Europeiska unionens funktionssätt,

⁽¹⁾ EGT L 136, 31.5.1999, s. 8.

b) Europaparlamentets ledamotsstadga,

c) tjänsteföreskrifterna,

d) förordning (EG) nr 45/2001.

4. Olaf ska inom de institutioner, organ och byråer som inrättas genom fördragen eller på grundval av dessa (nedan kallade *institutionerna, organen och byråerna*) utföra administrativa utredningar för att bekämpa bedrägerier, korruption och all annan olaglig verksamhet som riktar sig mot unionens ekonomiska intressen. I detta syfte ska Olaf utreda sådana omständigheter av allvarlig art som har samband med tjänsteutövningen och som utgör brister när det gäller att uppfylla de skyldigheter som åligger unionens tjänstemän och övriga anställda, brister som skulle kunna leda till disciplinära åtgärder och i förekommande fall straffrättsliga förfaranden, eller en bristande uppfyllelse av de motsvarande skyldigheter som åvilar ledamöter av institutioner eller organ, chefer för byråer samt sådana anställda vid institutioner, organ och byråer som inte omfattas av tjänsteföreskrifterna (nedan tillsammans kallade *tjänstemän, övriga anställda, ledamöter av institutioner eller organ, chefer för byråer eller anställda*).

5. Medlemsstaternas behöriga myndigheter och institutioner, organen och byråerna får ingå administrativa överenskommelser med Olaf för tillämpningen av denna förordning. De administrativa överenskommelserna får framför allt avse överlämnandet av information och genomförandet av utredningar.

Artikel 2

Definitioner

I denna förordning gäller följande definitioner:

- 1. unionens ekonomiska intressen: de inkomster, utgifter och tillgångar som omfattas av Europeiska unionens budget eller av institutionernas, organens och byråernas budgetar eller de budgetar som dessa förvaltar och övervakar.
- 2. oegentligheter: oegentligheter enligt definitionen i artikel 1.2 i förordning (EG) nr 2988/95.
- 3. bedrägerier, korruption och all annan olaglig verksamhet som riktar sig mot unionens ekonomiska intressen: samma mening som dessa ord har i relevanta unionsakter.
- 4. administrativa utredningar (nedan kallade *utredningar*): alla kontroller, inspektioner eller andra åtgärder som Olaf vidtar, i enlighet med artiklarna 3 och 4, för att nå de mål som anges i artikel 1 och konstatera eventuella oegentligheter i verksamheter som kontrolleras; dessa utredningar ska inte påverka medlemsstaternas befogenheter i fråga om lagföring.

5. berörd person: en person eller ekonomisk aktör som misstänks för bedrägerier, korruption eller annan olaglig verksamhet som riktar sig mot unionens ekonomiska intressen och som därför är under utredning av Olaf.
6. ekonomisk aktör: samma mening som i förordning (EG, Euratom) nr 2988/95 och förordning (Euratom, EG) nr 2185/96.
7. administrativa överenskommelser: överenskommelser av teknisk och/eller operativ art som ingås av Olaf och som i synnerhet syftar till att underlätta samarbetet och informationsutbytet mellan parterna i överenskommelsen utan att det ger upphov till ytterligare juridiska skyldigheter.

Artikel 3

Externa utredningar

1. Olaf ska utöva de befogenheter som kommissionen har enligt förordning (Euratom, EG) nr 2185/96 för att utföra kontroller och inspektioner på platsen i medlemsstaterna och, i enlighet med gällande avtal om samarbete och ömsesidigt bistånd samt andra gällande rättsliga instrument, i tredjeländer och vid internationella organisationer.

Inom ramen för sina utredande uppgifter ska Olaf utföra kontroller och inspektioner i enlighet med artikel 9.1 i förordning (EG, Euratom) nr 2988/95 och de sektorsvisa bestämmelser som avses i artikel 9.2 i samma förordning i medlemsstaterna och, i enlighet med gällande avtal om samarbete och ömsesidigt bistånd samt andra gällande rättsliga instrument, i tredjeländer och vid internationella organisationer.

2. För att fastställa om det förekommit bedrägerier, korruption eller annan olaglig verksamhet som riktar sig mot unionens ekonomiska intressen i samband med bidragsavtal, beslut om bidrag eller ett avtal om unionsfinansiering får Olaf företa kontroller och inspektioner på platsen hos ekonomiska aktörer i enlighet med bestämmelserna och förfarandena i förordning (Euratom, EG) nr 2185/96.

3. Under kontroll och inspektion på platsen ska Olafs anställda, med förbehåll för tillämplig unionsrätt, handla i enlighet med den berörda medlemsstatens bestämmelser och praxis och med iakttagande av de rättssäkerhetsgarantier som föreskrivs i denna förordning.

På Olafs begäran ska den behöriga myndigheten i den berörda medlemsstaten förse Olafs anställda med det bistånd som behövs för att de effektivt ska kunna utföra sina uppgifter, i enlighet med det skriftliga bemyndigande som avses i artikel 7.2.

Om biståndet förutsätter bemyndigande från en rättslig myndighet enligt nationella bestämmelser, ska en ansökan om sådant tillstånd göras.

Den berörda medlemsstaten ska i enlighet med förordning (Euratom, EG) nr 2185/96 se till att Olafs anställda, på samma villkor och under samma förutsättningar som medlemsstatens behöriga myndigheter och i enlighet med nationell rätt, får tillgång till all information och alla handlingar som rör utredningsföremålet och som krävs för att kontrollerna och inspektionerna på plats ska kunna utföras effektivt och på ett verkningfullt sätt.

4. Vid tillämpning av denna förordning ska medlemsstaterna utse en central (nedan kallad *sambandscentralen för bedrägeribekämpning*) som ska underlätta effektivt samarbete och utbyte av information med Olaf, bland annat information av operativ art. Sambandscentralen för bedrägeribekämpning får om lämpligt betraktas som en behörig myndighet i enlighet med nationell rätt vid tillämpning av denna förordning.

5. Vid en extern utredning kan Olaf få tillgång till all relevant information, även information i databaser, som innehågs av institutionerna, organen eller byråerna avseende utredningsföremålet, vilken behövs för att fastställa förekomsten av bedrägeri, korruption eller annan olaglig verksamhet som riktar sig mot unionens ekonomiska intressen. Artikel 4.2 och 4.4 ska tillämpas på sådana fall.

6. När Olaf före ett beslut om inledande av en extern utredning hanterar information som tyder på förekomsten av bedrägeri, korruption eller annan olaglig verksamhet som riktar sig mot unionens ekonomiska intressen, får Olaf informera de behöriga myndigheterna i de berörda medlemsstaterna samt vid behov kommissionens behöriga avdelningar.

Utän hinder av de sektorsvisa bestämmelser som avses i artikel 9.2 i förordning (EG, Euratom) nr 2988/95 ska de behöriga myndigheterna se till att lämpliga åtgärder vidtas, i vilka Olaf får delta i enlighet med nationell rätt. De berörda medlemsstaternas behöriga myndigheter ska på begäran informera Olaf om vilka åtgärder som har vidtagits och vilka resultat den information som avses i första stycket i denna punkt har givit.

Artikel 4

Interna utredningar

1. Inom de områden som avses i artikel 1 ska Olaf utföra administrativa utredningar inom institutionerna, organen och byråerna (nedan kallade *interna utredningar*).

Dessa interna utredningar ska utföras i enlighet med de villkor som anges i denna förordning och i de beslut som fattats av respektive institution, organ eller byrå.

2. Förutsatt att bestämmelserna i punkt 1 följs

a) ska Olaf utan förhandsanmälan och utan dröjsmål ha rätt till tillgång till all relevant information, inbegripet information i databaser, som innehålls av institutionerna, organen och byråerna, till vilkas lokaler Olaf dessutom ska ha tillträde; Olaf ska ha befogenhet att kontrollera institutionernas, organens och byråernas bokföring; Olaf får kopiera och begära utdrag ur alla handlingar och ur innehållet i all datorbaserad information som institutionerna, organen och byråerna innehåller och vid behov säkra dessa handlingar eller dessa uppgifter för att undvika att de går förlorade,

b) får Olaf begära såväl muntlig information, bland annat genom intervjuer, som skriftlig information från tjänstemän, övriga anställda, ledamöter av institutioner eller organ, chefer för byråer eller anställda.

3. I enlighet med de bestämmelser och förfaranden som fastställs i förordning (Euratom, EG) nr 2185/96 får Olaf utföra kontroller på plats hos ekonomiska aktörer för att få tillgång till relevant information om föremålet för den interna utredningen.

4. Varje institution, organ och byrå ska informeras när Olafs anställda gör en intern utredning i deras lokaler eller tar del av handlingar eller begär annan information som de innehåller. Utan att det påverkar tillämpningen av artiklarna 10 och 11 får Olaf när som helst till den berörda institutionen, det berörda organet eller den berörda byrån överlämna information som har inhämtats i samband med interna utredningar.

5. Institutionerna, organen och byråerna ska införa lämpliga förfaranden och vidta de åtgärder som krävs för att säkerställa de interna utredningarnas förtroliga karaktär.

6. Om de interna utredningarna visar att en tjänsteman, en övrig anställd, en ledamot av en institution eller ett organ, en chef för en byrå eller en anställd kan beröras, ska den institution, det organ eller den byrå där den personen är verksam informeras.

I undantagsfall där den interna utredningens förtroliga karaktär inte kan säkras vid användning av gängse kommunikationskanaler ska Olaf använda lämpliga alternativa informationskanaler.

I undantagsfall får tillhandahållandet av sådan information senareläggas på grundval av ett motiverat beslut av generaldirektören, vilket ska överlämnas till övervakningskommittén när utredningen avslutats.

7. De beslut som alla institutioner, organ och byråer ska anta i enlighet med punkt 1 ska i synnerhet innehålla en regel som rör skyldigheten för tjänstemän, övriga anställda, ledamöter av institutioner eller organ, chefer för byråer eller anställda att samarbeta med och lämna information till Olaf och samtidigt sörja för den interna utredningens förtroliga karaktär.

8. När Olaf före ett beslut om inledande av en intern utredning hanterar information som tyder på förekomsten av bedrägeri, korruption eller annan olaglig verksamhet som riktar sig mot unionens ekonomiska intressen, får Olaf informera den berörda institutionen, det berörda organet eller den berörda byrån. Den berörda institutionen, det berörda organet eller den berörda byrån ska på begäran informera Olaf om de åtgärder som vidtas och om de resultat informationen har gett.

Olaf ska vid behov även informera de behöriga myndigheterna i den berörda medlemsstaten. I så fall ska förfarandekraven i artikel 9.4 andra och tredje styckena tillämpas. Om de behöriga myndigheterna i enlighet med nationell lagstiftning beslutar att vidta åtgärder på grundval av den information som har överlämnats till dem, ska de på begäran informera Olaf om det.

Artikel 5

Inledande av utredningar

1. Generaldirektören får inleda en utredning när det föreligger skälig misstanke, som även kan vara grundad på information från tredje part eller anonymt lämnad information, om att det har förekommit bedrägeri, korruption eller annan olaglig verksamhet som riktar sig mot unionens ekonomiska intressen. Generaldirektörens beslut om att inleda en utredning eller inte ska fattas med hänsyn till Olafs årliga förvaltningsplan och de utredningsprioriteringar som fastställs i enlighet med artikel 17.5. Beslutet ska även ta hänsyn till att Olafs resurser ska utnyttjas effektivt och till att de resurser som används ska stå i proportion till saken. Vid interna utredningar ska särskild hänsyn tas till vilken institution, vilket organ eller vilken byrå som på bästa sätt kan genomföra dem, med särskild tanke på omständigheterna, ärendets faktiska eller potentiella ekonomiska följder och möjligheterna till eventuell rättslig uppföljning.

2. Beslut om externa utredningar ska fattas av generaldirektören, antingen på eget initiativ eller på begäran av en berörd medlemsstat eller av unionens institutioner, organ eller byråer.

Beslut om interna utredningar ska fattas av generaldirektören, antingen på eget initiativ eller på begäran av den institution, det organ eller den byrå där utredningen ska utföras, eller av en medlemsstat.

3. När generaldirektören överväger huruvida en intern utredning ska inledas eller inte på en sådan begäran som avses i punkt 2, och/eller när Olaf genomför interna utredningar får de berörda institutionerna, organen och byråerna inte samtidigt genomföra egna utredningar av samma omständigheter, om inte annat överenskommit med Olaf.

4. Inom två månader från det att Olaf mottagit en sådan begäran som avses i punkt 2 ska ett beslut fattas om att inleda en utredning eller inte. Beslutet ska utan dröjsmål delges den medlemsstat, den institution, det organ eller den byrå som gjort förfrågan. Beslut om att inte inleda en utredning ska motiveras. Om Olaf, när denna period på två månader löpt ut, inte har fattat något beslut ska detta anses utgöra ett beslut om att inte inleda någon utredning.

När en tjänsteman, en övrig anställd, en ledamot av en institution eller ett organ, en chef för en byrå eller en anställd enligt artikel 22a i tjänsteföreskrifterna lämnar information till Olaf om misstänkta bedrägerier eller oegentligheter ska Olaf upplysa den personen om huruvida saken kommer att leda till en utredning eller inte.

5. Om generaldirektören beslutar att inte inleda någon intern utredning, får han utan dröjsmål överlämna relevant information till den institution, det organ eller den byrå som berörs, för lämplig uppföljning enligt tillämpliga bestämmelser vid institutionen, organet eller byrån. Olaf ska i förekommande fall tillsammans med institutionen, organet eller byrån fastställa lämpliga åtgärder för att skydda källans identitet; Olaf får vid behov begära information om uppföljningen.

6. Om generaldirektören beslutar att inte inleda någon extern utredning, får han utan dröjsmål överlämna relevant information till de behöriga myndigheterna i den berörda medlemsstaten för uppföljning i förekommande fall, i enlighet med dess nationella bestämmelser. Vid behov ska Olaf även informera den institution, det organ eller den byrå som berörs om detta.

Artikel 6

Tillgång till information i databaser innan en utredning inleds

1. Innan en utredning inleds ska Olaf ha rätt att få tillgång till all relevant information i institutionernas, organens och byråernas databaser, om det oundgängligen krävs för att bedöma

den faktiska grunden för anklagelser. Denna rätt till tillgång ska utövas inom den tidsfrist som krävs för att göra en snabb bedömning av anklagelserna; tidsfristen ska fastställas av Olaf. Vid utövandet av rätten till tillgång ska Olaf iaktta principerna om nödvändighet och proportionalitet.

2. Den institution, det organ eller den byrå som berörs ska samarbeta lojalt genom att låta Olaf inhämta relevant information enligt villkoren i de beslut som antagits enligt artikel 4.1.

Artikel 7

Utredningsförfarandet

1. Generaldirektören ska leda utredningsarbetet på grundval av, i förekommande fall, skriftliga instruktioner. Utredningarna ska genomföras under generaldirektörens ledning av anställda vid Olaf som han eller hon utsett.

2. Olafs anställda ska fullgöra sina uppgifter mot uppvisande av ett skriftligt bemyndigande med uppgifter om deras identitet och befattning. Generaldirektören ska utfärda ett sådant bemyndigande och ska ange föremålet för och syftet med utredningen, de rättsliga grunderna för att genomföra denna utredning och utredningsbefogenheterna till följd av dessa grunder.

3. Medlemsstaternas behöriga myndigheter ska i enlighet med nationella bestämmelser ge de anställda vid Olaf det stöd som behövs för att de ska kunna utföra sina uppdrag effektivt.

Institutionerna, organen och byråerna ska se till att deras tjänstemän, övriga anställda, ledamöter, chefer eller anställda lämnar Olaf det bistånd som krävs för att de anställda vid Olaf ska kunna fullgöra sina uppgifter effektivt.

4. Artikel 3 respektive artikel 4 ska tillämpas när en utredning innehåller både externa och interna inslag.

5. Utredningarna ska genomföras kontinuerligt under en tidsperiod som ska vara avpassad efter omständigheterna och ärendets komplexitet.

6. Om utredningarna visar att det kan vara lämpligt att vidta administrativa säkerhetsåtgärder för att skydda unionens ekonomiska intressen ska Olaf utan dröjsmål informera den berörda institutionen, det berörda organet eller den berörda byrån om den pågående utredningen. Informationen ska omfatta följande:

a) Identitetsuppgifter för den berörde tjänstemannen, övriga anställda, ledamoten av en institution eller ett organ, chefen för en byrå eller anställda och en sammanfattning av de faktiska omständigheterna.

b) All information som skulle kunna hjälpa institutionen, organet eller byrån i fråga att avgöra om det är lämpligt att vidta administrativa säkerhetsåtgärder för att skydda unionens ekonomiska intressen.

c) Eventuella rekommendationer om särskilda sekretessåtgärder i framför allt ärenden där sådana utredningsåtgärder måste vidtas som omfattas av en nationell rättslig myndighets behörighet eller, i fråga om externa utredningar, som omfattas av en nationell myndighets behörighet, i enlighet med de nationella bestämmelser som är tillämpliga på utredningen.

Den institution, det organ eller den byrå som berörs får när som helst, i nära samarbete med Olaf, besluta att vidta lämpliga säkerhetsåtgärder, inbegripet åtgärder för att säkra bevis, och ska utan dröjsmål informera Olaf om sådana beslut.

7. Vid behov ska de behöriga myndigheterna i medlemsstaterna på Olafs begäran vidta lämpliga säkerhetsåtgärder enligt sin nationella rätt, särskilt åtgärder för att säkra bevismaterial.

8. Om en utredning inte kan avslutas inom tolv månader från det att den inleddes ska generaldirektören vid utgången av den tolvmånadersperioden och därefter var sjätte månad rapportera till övervakningskommittén, och ange skälen till det och de åtgärder som planeras för att skynda på utredningen.

Artikel 8

Skyldighet att informera Olaf

1. Institutionerna, organen och byråerna ska utan dröjsmål till Olaf överlämna alla uppgifter som kan ha samband med eventuella fall av bedrägeri, korruption eller annan olaglig verksamhet som riktar sig mot unionens ekonomiska intressen.

2. Institutionerna, organen och byråerna och, i den mån deras nationella rätt tillåter detta, medlemsstaternas behöriga myndigheter, ska på begäran av Olaf eller på eget initiativ till Olaf överlämna alla handlingar och all information som de innehar och som rör någon av Olafs pågående utredningar.

3. Institutionerna, organen och byråerna och, i den mån deras nationella rätt tillåter detta, medlemsstaternas behöriga myndigheter, ska till Olaf överlämna alla andra relevanta handlingar och all annan relevant information som de innehar och som rör bekämpningen av bedrägerier, korruption och all annan olaglig verksamhet som riktar sig mot unionens ekonomiska intressen.

Artikel 9

Rättssäkerhetsgarantier

1. Olaf ska i sina utredningar beakta omständigheter som talar såväl för som emot de berörda personerna. Utredningarna

ska genomföras på ett objektivt och opartiskt sätt, i enlighet med principen om oskuldspresumtion och rättssäkerhetsgarantierna i denna artikel.

2. Olaf får intervjua en berörd person eller ett vittne när som helst under en utredning. En person som intervjuas har rätt att inte röja sig själv.

En kallelse till en intervju ska skickas till en berörd person minst tio arbetsdagar i förväg. Denna tidsfrist får förkortas om den berörda personen uttryckligen samtycker till det eller om man kan lämna tillräckligt välmotiverade skäl avseende utredningens brådskande natur. I det senare fallet ska tidsfristen vara minst 24 timmar. Kallelsen ska bland annat innehålla en förteckning över de rättigheter den berörda personen har, särskilt rätten att biträdas av en person enligt eget val.

En kallelse till en intervju ska skickas till ett vittne minst 24 timmar i förväg. Denna tidsfrist får förkortas om vittnet uttryckligen samtycker till det eller om man kan lämna tillräckligt välmotiverade skäl avseende utredningens brådskande natur.

De krav som anges i andra och tredje styckena ska inte tillämpas på inhämtande av utsagor inom ramen för kontroller och inspektioner på plats.

Om det under en intervju framkommer att ett vittne kan vara en berörd person ska intervjun avbrytas. Förfarandebestämmelserna i denna punkt och i punkterna 3 och 4 ska tillämpas omedelbart. Vittnet ska genast informeras om sina rättigheter i egenskap av berörd person och ska på begäran erbjuda en kopia av protokoll från utsagor som han lämnat tidigare. Olaf får inte använda denna persons utsagor mot honom eller henne utan att först ge personen i fråga möjlighet att kommentera dessa utsagor.

Olaf ska upprätta ett intervjuprotokoll och ge den intervjuade personen tillgång till det, varvid den intervjuade personen antingen kan godkänna det eller lägga till sina synpunkter. Olaf ska ge den berörda personen en kopia av intervjuprotokollet.

3. Om en utredning tyder på att en tjänsteman, en övrig anställd, en ledamot av en institution eller ett organ, en chef för en byrå eller en anställd kan vara en berörd person ska den tjänstemannen, den övriga anställda, den ledamoten av en institution eller ett organ, den chefen för en byrå eller den anställda informeras om detta, såvida det inte skadar utredningen eller andra utredningsförfaranden som omfattas av en nationell rättslig myndighets befogenheter.

4. Utan att det påverkar tillämpningen av artiklarna 4.6 och 7.6 ska berörda personer när en utredning är klar och innan slutsatser dras om namngivna personer, beredas tillfälle att yttra sig om omständigheter som gäller dem.

I detta syfte ska Olaf till den berörda personen sända en anmodan att yttra sig, antingen skriftligen eller vid en intervju med sådana anställda som Olaf utsett. Denna anmodan ska inbegripa en sammanfattning av omständigheter som rör den berörda personen och de uppgifter som krävs enligt artiklarna 11 och 12 i förordning (EG) nr 45/2001, och ska ange tidsfristen för att yttra sig; denna tidsfrist ska vara minst tio arbetsdagar från det att anmodan att yttra sig har mottagits. Denna tidsfrist får förkortas om den berörda personen uttryckligen samtycker till det eller om man kan lämna välmotiverade skäl avseende utredningens brådskande natur. Den slutliga utredningsrapporten ska hänvisa till sådana eventuella yttranden.

I välmotiverade fall när utredningssekretessen måste skyddas och/eller omständigheterna kräver utredningsåtgärder som omfattas av en nationell rättslig myndighets behörighet får generaldirektören avvakta med att fullgöra skyldigheten att bjuda in den berörda personen att yttra sig.

I fall som anges i artikel 1.2 i bilaga IX i tjänsteföreskrifterna ska underlåtenhet av en institution, ett organ eller en byrå att inom en månad reagera på en begäran från generaldirektören om att avvakta med att fullgöra skyldigheten att bjuda in berörda personer att yttra sig anses utgöra ett godkännande svar.

5. Personer som intervjuas ska ha rätt att använda något av unionens officiella språk. Tjänstemän eller övriga anställda vid unionen får dock uppmanas att yttra sig på ett av unionsinstitutionernas officiella språk som de har fördjupade kunskaper i.

Artikel 10

Sekretess och skydd av uppgifter

1. Information som överlämnats eller inhämtats i samband med externa utredningar ska oavsett form vara skyddad genom tillämpliga bestämmelser.

2. Information som överlämnas eller inhämtas i samband med interna utredningar ska, oavsett form, omfattas av tystnadsplikt och åtnjuta samma skydd som det som ges enligt de bestämmelser som gäller för unionsinstitutionerna.

3. De berörda institutionerna, organen eller byråerna ska se till att den sekretess som gäller för Olafs utredningar respekteras, att berörda personers legitima rättigheter respekteras och att

tillämpliga nationella bestämmelser för rättsliga förfaranden har följts, om sådana förfaranden inlett.

4. Olaf får utse ett uppgiftsskyddsombud i enlighet med artikel 24 i förordning (EG) nr 45/2001.

5. Generaldirektören ska se till att all information till allmänheten lämnas på ett neutralt och opartiskt sätt, och att offentliggörande av den sker med iakttagande av utredningssekretessen och enligt de principer som fastställs i den här artikeln och i artikel 9.1.

I enlighet med tjänsteföreskrifterna får anställda vid Olaf inte utan tillstånd lämna ut information som de har fått tillgång till i tjänsten, om inte denna information redan har offentliggjorts eller är tillgänglig för allmänheten. Denna skyldighet åligger de anställda även efter det att de har lämnat tjänsten.

Artikel 11

Utredningsrapport och uppföljning av utredningar

1. När Olaf har avslutat en utredning ska en rapport upprättas under generaldirektörens överinseende. Denna rapport ska redogöra för utredningens rättsliga grund, förfarandet, de omständigheter som konstaterats och deras preliminära juridiska innebörd, de uppskattade ekonomiska följderna av de omständigheter som konstaterats, uppgifter om efterlevnaden av rätts-säkerhetsgarantierna i enlighet med artikel 9 samt utredningens slutsatser.

Rapporten ska åtföljas av rekommendationer från generaldirektören om huruvida åtgärder bör vidtas eller inte. Dessa rekommendationer ska när så är lämpligt ange disciplinära, administrativa, ekonomiska och/eller rättsliga åtgärder från institutioner, organ och byråer och från de behöriga myndigheterna i de berörda medlemsstaterna, och ska särskilt ange de uppskattade belopp som ska återkrävas, och den preliminära juridiska innebörden av de omständigheter som konstaterats.

2. Vid upprättande av sådana rapporter och rekommendationer ska den nationella lagstiftningen i den berörda medlemsstaten beaktas. Rapporter som har upprättats på detta sätt ska utgöra tillåten bevisning i administrativa eller rättsliga förfaranden i den medlemsstat där det visar sig nödvändigt att använda dem, på samma sätt och på samma villkor som administrativa rapporter som upprättats av nationella administrativa inspektörer. De ska bedömas enligt samma regler som de som gäller för administrativa rapporter som upprättats av nationella administrativa inspektörer och ha samma bevisvärde som dessa rapporter.

3. Rapporter och rekommendationer som upprättas efter en extern utredning och alla handlingar som har anknytning till denna ska överlämnas till de behöriga myndigheterna i de berörda medlemsstaterna, i enlighet med bestämmelserna om externa utredningar, och, om så krävs, till kommissionens behöriga avdelningar.

4. Rapporter och rekommendationer som upprättas efter en intern utredning och alla handlingar som har anknytning till den ska överlämnas till den berörda institutionen, det berörda organet eller den berörda byrån. Den institutionen, det organet eller den byrån ska vidta de åtgärder, i synnerhet disciplinära eller rättsliga åtgärder, som resultaten av de interna utredningarna påkallar och ska rapportera om detta till Olaf inom den tidsfrist som Olaf fastställt i de rekommendationer som åtföljer utredningsrapporten, och även på begäran från Olaf.

5. När den rapport som upprättas efter en intern utredning tyder på omständigheter som kan leda till straffrättsliga påföljder ska informationen överlämnas till den berörda medlemsstatens rättsliga myndigheter.

6. På Olafs begäran ska de behöriga myndigheterna i de berörda medlemsstaterna i god tid upplysa Olaf om eventuell uppföljning av de rekommendationer som generaldirektören överlämnat i enlighet med punkt 3 och med anledning av eventuella uppgifter från Olaf i enlighet med punkt 5.

7. Utan att det påverkar tillämpningen av punkt 4 ska generaldirektören när en utredning har avslutats lägga ner utredningen beträffande en berörd person, om det inte framkommit några bevis mot den personen under utredningen, och inom tio arbetsdagar underrätta den berörda personen om detta.

8. Om en uppgiftslämnare, som försett Olaf med information som leder till eller rör en utredning, begär det, får Olaf informera uppgiftslämnaren om att utredningen avslutats. Olaf får dock avslå en sådan begäran om den anser att den skada den berörda personens rättmätiga intressen, utredningens effektivitet och uppföljning eller sekretesskraven.

Artikel 12

Informationsutbyte mellan Olaf och medlemsstaternas behöriga myndigheter

1. Utan att det påverkar tillämpningen av artiklarna 10 och 11 i den här förordningen eller bestämmelserna i förordning (Euratom, EG) nr 2185/96 får Olaf till de behöriga myndigheterna i de berörda medlemsstaterna överlämna information som har inhämtats i samband med externa utredningar så att de kan vidta lämpliga åtgärder i god tid i enlighet med sin nationella lagstiftning.

2. Utan att det påverkar tillämpningen av artiklarna 10 och 11 ska generaldirektören till de rättsliga myndigheterna i den berörda medlemsstaten överlämna information som Olaf erhållit under en intern utredning om omständigheter som omfattas av en nationell rättslig myndighets behörighetsområde.

I enlighet med artikel 4 och utan att det påverkar tillämpningen av artikel 10 ska generaldirektören till den institution, det organ eller den byrå som berörs även överlämna den information som avses i första stycket, inklusive den berörda personens identitet, en sammanfattning av omständigheterna, deras preliminära juridiska innebörd och en bedömning av påverkan på unionens ekonomiska intressen.

Artikel 9.4 ska tillämpas.

3. De behöriga myndigheterna i den berörda medlemsstaten ska, utan att det påverkar tillämpningen av deras nationella lagstiftning, på eget initiativ eller på Olafs begäran i god tid informera Olaf om hur den information som överlämnats enligt den här artikeln har följts upp.

4. Olaf får lämna bevisning i förfaranden vid nationell domstol i enlighet med nationell rätt och tjänsteföreskrifterna.

Artikel 13

Olafs samarbete med Eurojust och Europol

1. Olaf ska inom ramen för sitt uppdrag att skydda unionens ekonomiska intressen vid behov samarbeta med Eurojust och med Europeiska polisbyrån (Europol). När så krävs för att underlätta detta samarbete ska Olaf enas med Eurojust och Europol om administrativa överenskommelser. Sådana praktiska överenskommelser kan avse utbyte av operativa, strategiska eller tekniska upplysningar, däribland personuppgifter och sekretessbelagd information samt, på begäran, lägesrapporter.

Olaf ska till Eurojust överlämna relevant information som omfattas av Eurojusts mandat om detta kan främja och stärka samordningen och samarbetet mellan nationella utredande myndigheter och åklagare eller om Olaf till medlemsstaternas behöriga myndigheter har översänt information som tyder på bedrägeri, korruption eller annan olaglig verksamhet som riktar sig mot unionens ekonomiska intressen i form av allvarlig brottslighet.

2. Olaf ska i god tid informera medlemsstaternas behöriga myndigheter i fall där Olaf lämnar vidare uppgifter från dem till Eurojust eller Europol.

Artikel 14

Samarbete med tredje land och internationella organisationer

1. Olaf får vid behov ingå administrativa överenskommelser med behöriga myndigheter i tredjeländ och med internationella organisationer. Olaf ska vid behov samordna sina åtgärder med kommissionens behöriga avdelningar och Europeiska utrikes-tjänsten, i synnerhet innan sådana överenskommelser ingås. Sådana överenskommelser kan avse utbyte av operativa, strategiska eller tekniska upplysningar, däribland, på begäran, lägesrapporter.

2. Olaf ska informera medlemsstaternas behöriga myndigheter innan information från dem överlämnas av Olaf till behöriga myndigheter i tredjeländer eller till internationella organisationer.

Olaf ska i enlighet med förordning (EG) nr 45/2001 föra ett register över samtliga personuppgifter som överlämnats, inklusive skälen till att de överlämnats.

Artikel 15

Övervakningskommitté

1. Övervakningskommittén ska regelbundet övervaka hur Olaf genomför sitt utredningsarbete, i syfte att förstärka Olafs oberoende vid ett korrekt utövande av de befogenheter Olaf tilldelas genom denna förordning.

Övervakningskommittén ska i synnerhet övervaka utvecklingen i samband med tillämpningen av förfarandegarantierna och utredningarnas längd med utgångspunkt i information som tillhandahållits av generaldirektören i enlighet med artikel 7.8.

Övervakningskommittén ska rikta yttranden till generaldirektören, i förekommande fall med rekommendationer, om bl.a. de resurser som behövs för att fullgöra Olafs utredningsuppgifter, Olafs utredningsprioriteringar och utredningarnas längd. Dessa yttranden kan avges på kommitténs eget initiativ, på generaldirektörens begäran eller på begäran av en institution, ett organ eller en byrå, dock utan att hindra genomförandet av pågående utredningar.

Institutionerna, organen eller byråerna ska få ett exemplar av yttranden som avgivits i enlighet med tredje stycket.

I vederbörligen motiverade fall får övervakningskommittén begära ytterligare information av Olaf om utredningar, inbegripet

rapporter och rekommendationer om avslutade utredningar, dock utan att hindra genomförandet av pågående utredningar.

2. Övervakningskommittén ska bestå av fem oberoende ledamöter med erfarenhet av högt uppsatta befattningar inom rättsväsendet, utredningsverksamhet eller annan jämförbar verksamhet på Olafs verksamhetsområde. De ska utses av Europaparlamentet, rådet och kommissionen i samförstånd.

Beslutet om utnämning av ledamöterna i övervakningskommittén ska också omfatta en reservförteckning med potentiella ledamöter som kan ersätta ledamöterna i övervakningskommittén för återstoden av mandatperioden om en eller flera ledamöter avgår, avlider eller drabbas av permanent arbetsförmåga.

3. Ledamöterna i övervakningskommittén ska utses för en period på fem år och deras mandat får inte förnyas. Varannan gång ska två ledamöter bytas ut, varannan gång tre, så att övervakningskommitténs sakkunskap bevaras.

4. Vid mandattidens utgång ska ledamöterna i övervakningskommittén sitta kvar tills de har ersatts.

5. Om en ledamot i övervakningskommittén inte längre uppfyller villkoren för att kunna utföra sina uppgifter eller har befunnits skyldig till allvarlig försummelse kan Europaparlamentet, rådet och kommissionen i samförstånd avsätta ledamoten.

6. I överensstämmelse med kommissionens tillämpliga regler ska ledamöterna i övervakningskommittén få ett dagtraktamente och ska få ersättning för kostnader de ådrar sig när de fullgör sina skyldigheter.

7. Vid fullgörandet av sina skyldigheter ska ledamöterna i övervakningskommittén varken begära eller ta emot instruktioner från någon regering, någon institution, något organ eller någon byrå.

8. Övervakningskommittén ska utse sin ordförande. Den ska anta sin arbetsordning, som innan den antas ska överlämnas till Europaparlamentet, rådet, kommissionen och Europeiska data-tillsynsmannen för kännedom. Övervakningskommitténs sammanträden ska sammankallas på initiativ av dess ordförande eller generaldirektören. Övervakningskommittén ska hålla minst tio möten per år. Övervakningskommittén ska fatta beslut med en majoritet av sina ledamöter. Dessa sekretariat ska tillhandahållas av Olaf, i nära samråd med övervakningskommittén.

9. Övervakningskommittén ska varje år anta minst en verksamhetsrapport, som särskilt ska behandla utvärderingen av Olafs oberoende, tillämpningen av förfarandegarantierna och utredningarnas längd. Dessa rapporter ska överlämnas till Europaparlamentet, rådet, kommissionen och revisionsrätten.

Övervakningskommittén får lägga fram rapporter för Europaparlamentet, rådet, kommissionen och revisionsrätten om resultaten av de utredningar som Olaf har utfört och om de åtgärder som har vidtagits på grundval av dessa resultat.

Artikel 16

Överläggningar med institutionerna

1. Europaparlamentet, rådet och kommissionen ska en gång om året sammanträda med generaldirektören för en överläggning på politisk nivå där man diskuterar Olafs policy rörande metoder för att förebygga och bekämpa bedrägeri, korruption eller annan olaglig verksamhet som riktar sig mot unionens ekonomiska intressen. Övervakningskommittén ska delta i överläggningarna. Företrädare för revisionsrätten, Eurojust och/eller Europol får bjudas in att närvara från fall till fall, på begäran av Europaparlamentet, rådet, kommissionen, generaldirektören eller övervakningskommittén.

2. Överläggningarna kan omfatta

- a) de strategiska prioriteringarna för Olafs utredningspolicy,
- b) övervakningskommitténs yttranden och verksamhetsrapporter i enlighet med artikel 15,
- c) generaldirektörens rapporter enligt artikel 17.4 och, i förekommande fall, eventuella andra rapporter från institutionerna om Olafs mandat,
- d) Olafs förbindelser med övriga institutioner, organ och byråer,
- e) Olafs förbindelser med behöriga myndigheter i medlemsstaterna,
- f) förbindelserna och samarbetet mellan Olaf och tredjeländers behöriga myndigheter liksom med internationella organisationer, inom ramen för de överenskommelser som avses i denna förordning,
- g) effektiviteten i Olafs utredningsarbete vad beträffar fullföljandet av byråns mandat.

3. Alla institutioner som deltar i överläggningarna ska se till att överläggningarna inte hindrar genomförandet av pågående utredningar.

4. De institutioner som deltar i överläggningarna ska i sina åtgärder ta hänsyn till de åsikter som framförs vid överläggningarna. Generaldirektören ska i de rapporter som avses i artikel 17.4 ge information om eventuella åtgärder som vidtagits av Olaf.

Artikel 17

Generaldirektör

1. Olaf ska ledas av en generaldirektör. Generaldirektören ska utses av kommissionen, i enlighet med det förfarande som anges i punkt 2. Generaldirektören ska utses för en period på sju år och mandatet får inte förlängas.

2. När en ny generaldirektör ska utses ska kommissionen utlysa tjänsten i *Europeiska unionens officiella tidning*. Detta ska ske senast sex månader innan den sittande generaldirektörens mandat löper ut. När övervakningskommittén har tillstyrkt det urvalsförfarande som tillämpas av kommissionen, ska kommissionen utarbeta en förteckning över kandidater med lämpliga kvalifikationer. Efter samråd med Europaparlamentet och rådet ska kommissionen utse generaldirektören.

3. Vid fullgörandet av sin uppgift att inleda och utföra externa och interna utredningar och att upprätta rapporter över sådana utredningar, ska Olafs generaldirektör varken begära eller ta emot instruktioner från någon regering, någon institution, något organ eller någon byrå. Om Olafs generaldirektör anser att en åtgärd som vidtas av kommissionen gör att hans eller hennes oberoende ifrågasätts ska han eller hon omedelbart informera övervakningskommittén och eventuellt besluta att väcka talan mot kommissionen vid domstolen.

4. Generaldirektören ska regelbundet rapportera till Europaparlamentet, rådet, kommissionen och revisionsrätten om resultaten av de utredningar som görs av Olaf, de uppföljningar som gjorts och de svårigheter man mött, med iakttagande av utredningssekretess, berörda personers och informatörers legitima rättigheter och i förekommande fall tillämpliga nationella bestämmelser för rättsliga förfaranden.

5. Generaldirektören ska årligen inom ramen för den årliga verksamhetsplanen fastställa Olafs utredningsprioriteringar och ska innan de offentliggörs översända dem till övervakningskommittén.

18.9.2013

SV

Europeiska unionens officiella tidning

L 248/15

Generaldirektören ska regelbundet underrätta övervakningskommittén om Olafs verksamhet, om hur utredningarna genomförs och om uppföljningen av dessa.

översändas till Europaparlamentet, rådet och kommissionen, samt i informationssyfte offentliggöras på Olafs webbplats på unionsinstitutionernas officiella språk.

Generaldirektören ska regelbundet underrätta övervakningskommittén om

9. Innan kommissionen vidtar en disciplinär åtgärd mot generaldirektören ska den samråda med övervakningskommittén.

a) fall där rekommendationer från generaldirektören inte har följts upp,

Vidtagande av disciplinära åtgärder mot generaldirektören ska vara föremål för motiverade beslut, som ska översändas till Europaparlamentet, rådet och övervakningskommittén för kännedom.

b) fall där information har översänts till rättsliga myndigheter i medlemsstaterna,

10. Alla hänvisningar till Olafs "direktör" i en rättstext ska tolkas som hänvisningar till generaldirektören.

c) utredningarnas längd i enlighet med artikel 7.8.

Artikel 18

Finansiering

6. Olafs generaldirektör får skriftligen delegera vissa av sina uppgifter enligt artiklarna 5, 7.2, 11.7 och 12.2 till en eller flera anställda vid Olaf och därvid ange villkoren och gränserna för delegeringen.

De totala anslagen för Olaf, inklusive anslagen för övervakningskommittén och dess sekretariat, ska tas upp som ett samlat belopp under en särskild budgetrubrik inom kommissionens avsnitt i Europeiska unionens allmänna budget, och preciseras i en bilaga till detta avsnitt.

7. Generaldirektören ska införa en intern rådgivnings- och kontrollmekanism, inbegripet en lagenlighetskontroll, som bland annat rör respekten för förfarandegarantierna och de grundläggande rättigheterna för de berörda personerna och de berörda medlemsstaternas nationella lagstiftning, med särskild hänvisning till artikel 11.2.

Olafs tjänsteförteckning, inbegripet övervakningskommitténs sekretariat, ska bifogas kommissionens tjänsteförteckning.

Artikel 19

Utvärderingsrapport

8. Generaldirektören ska anta riktlinjer om utredningsförfaranden avsedda för Olafs personal. Dessa riktlinjer ska stämma överens med denna förordning och bland annat omfatta

Senast den 2 oktober 2017 ska kommissionen till Europaparlamentet och rådet överlämna en utvärderingsrapport om tillämpningen av denna förordning. Den rapporten ska åtföljas av ett yttrande från övervakningskommittén och det ska anges huruvida det finns behov av att ändra denna förordning.

a) hur utredningar genomförs,

Artikel 20

Upphävande

b) förfarandegarantierna,

Förordning (EG) nr 1073/1999 och förordning (Euratom) nr 1074/1999 ska upphöra att gälla.

c) detaljuppgifter om interna rådgivnings- och kontrollförfaranden, inbegripet lagenlighetskontrollen,

Hänvisningar till de upphävda förordningarna ska anses som hänvisningar till den här förordningen och ska läsas i enlighet med jämförelsetabellen i bilaga II.

d) dataskydd.

Artikel 21

Ikraftträdande och övergångsbestämmelser

De riktlinjerna och eventuella ändringar av dem ska antas efter det att övervakningskommittén fått tillfälle att inkomma med sina anmärkningar om dem och ska därefter för kännedom

1. Denna förordning träder i kraft den första dagen i den månad som följer på dess offentliggörande i *Europeiska unionens officiella tidning*.

2. Artikel 15.3 ska tillämpas på mandatperioden för de ledamöter i övervakningskommittén som innehar ett mandat vid tidpunkten för denna förordnings ikraftträdande. Omedelbart efter denna förordnings ikraftträdande ska Europaparlamentets ordförande genom lottnings bland ledamöterna i övervakningskommittén välja ut två ledamöter vars uppdrag, med avvikelse från artikel 15.3, ska upphöra vid utgången av mandatperiodens första 36 månader. Två nya ledamöter ska automatiskt utnämnas för en mandatperiod på fem år för att ersätta de avgående ledamöterna, på grundval av och i den ordning som anges i förteckningen i artikel 1.2 i Europaparlamentets, rådets och kommissionens beslut 2012/45/EU, Euratom av den 23 januari 2012 om utnämning av ledamöter i övervakningskommittén för Europeiska byrån för bedrägeribekämpning (Olaf) ⁽¹⁾. Dessa nya ledamöter ska vara de två personer vars namn står först på den förteckningen.

3. Artikel 17.1 tredje meningen ska tillämpas på mandatperioden för den generaldirektör som innehar mandatet vid tidpunkten för denna förordnings ikraftträdande.

Denna förordning är till alla delar bindande och direkt tillämplig i alla medlemsstater.

Utfärdad i Strasbourg den 11 september 2013.

På Europaparlamentets vägnar

M. SCHULZ

Ordförande

På rådets vägnar

V. LESKEVIČIUS

Ordförande

⁽¹⁾ EUT L 26, 28.1.2012, s. 30.

BILAGA I

UPPHÄVDA FÖRORDNINGAR (SOM DET HÄNVISAS TILL I ARTIKEL 20)

Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1073/1999

(EGT L 136, 31.5.1999, s. 1)

Rådets förordning (Euratom) nr 1074/1999

(EGT L 136, 31.5.1999, s. 8)

BILAGA II

JÄMFÖRELSETABELL

Förordning (EG) nr 1073/1999 och förordning (Euratom) nr 1074/1999	Denna förordning
Artikel 1.1	Artikel 1.1
Artikel 1.2	Artikel 1.2
—	Artikel 1.3
Artikel 1.3	Artikel 1.4
—	Artikel 1.5
—	Artikel 2 led 1
—	Artikel 2 led 2
—	Artikel 2 led 3
Artikel 2	Artikel 2 led 4
—	Artikel 2 led 5
—	Artikel 2 led 6
—	Artikel 2 led 7
Artikel 3 första stycket	Artikel 3.1 första stycket
Artikel 3 andra stycket	Artikel 3.1 andra stycket
—	Artikel 3.2
—	Artikel 3.3 andra stycket
—	Artikel 3.3 tredje stycket
—	Artikel 3.4
—	Artikel 3.5
—	Artikel 3.6
Artikel 4.1 första stycket	Artikel 4.1 första stycket
Artikel 4.1 andra stycket	Artikel 4.1 andra stycket
Artikel 4.2	Artikel 4.2
Artikel 4.3 första stycket	Artikel 4.3
Artikel 4.3 andra stycket	—
Artikel 4.4	Artikel 4.4 första meningen
—	Artikel 4.5
Artikel 4.5 första stycket	Artikel 4.6 första stycket
—	Artikel 4.6 andra stycket
Artikel 4.5 andra stycket	Artikel 4.6 tredje stycket
Artikel 4.6 led a	Artikel 4.7
Artikel 4.6 led b	—

18.9.2013

SV

Europeiska unionens officiella tidning

L 248/19

Förordning (EG) nr 1073/1999 och förordning (Euratom) nr 1074/1999	Denna förordning
—	Artikel 4.8
—	Artikel 5.1
Artikel 5 första stycket	Artikel 5.2 första stycket
Artikel 5 andra stycket	Artikel 5.2 andra stycket
—	Artikel 5.3
—	Artikel 5.4
—	Artikel 5.5
—	Artikel 5.6
—	Artikel 6
Artikel 6.1	Artikel 7.1
Artikel 6.2	Artikel 7.2 första meningen
Artikel 6.3	Artikel 7.2 andra meningen
Artikel 6.4	Artikel 3.3 första stycket
—	Artikel 7.4
Artikel 6.5	Artikel 7.5
Artikel 6.6	Artikel 7.3
—	Artikel 7.6
—	Artikel 7.7
—	Artikel 7.8
Artikel 7.1	Artikel 8.1
Artikel 7.2	Artikel 8.2
Artikel 7.3	Artikel 8.3
—	Artikel 9
Artikel 8.1	Artikel 10.1
Artikel 8.2 första stycket	Artikel 10.2
Artikel 8.2 andra stycket	—
Artikel 8.3	—
Artikel 8.4	—
—	Artikel 10.4
—	Artikel 10.5
Artikel 9.1	Artikel 11.1 första stycket
—	Artikel 11.1 andra stycket
Artikel 9.2	Artikel 11.2
Artikel 9.3	Artikel 11.3
Artikel 9.4	Artikel 11.4

Förordning (EG) nr 1073/1999 och förordning (Euratom) nr 1074/1999	Denna förordning
—	Artikel 11.5
—	Artikel 11.6
—	Artikel 11.7
—	Artikel 11.8
Artikel 10.1	Artikel 12.1
Artikel 10.2	Artikel 12.2 första stycket
—	Artikel 12.2 andra stycket
—	Artikel 12.2 tredje stycket
Artikel 10.3	Artikel 4.4 andra meningen
—	Artikel 12.3
—	Artikel 12.4
—	Artikel 13
—	Artikel 14
Artikel 11.1 första stycket	Artikel 15.1 första stycket
—	Artikel 15.1 andra stycket
Artikel 11.1 andra stycket	Artikel 15.1 tredje stycket
—	Artikel 15.1 fjärde stycket
—	Artikel 15.1 femte stycket
Artikel 11.2	Artikel 15.2 första stycket
—	Artikel 15.2 andra stycket
Artikel 11.3	Artikel 15.3
Artikel 11.4	Artikel 15.4
—	Artikel 15.5
—	Artikel 15.6
Artikel 11.5	Artikel 15.7
Artikel 11.6	Artikel 15.8
Artikel 11.7	Artikel 17.5 tredje stycket
Artikel 11.8	Artikel 15.9
—	Artikel 16
Artikel 12.1	Artikel 17.1
Artikel 12.2	Artikel 17.2
Artikel 12.3 första stycket	Artikel 17.3
Artikel 12.3 andra stycket	Artikel 17.4
Artikel 12.3 tredje stycket	Artikel 10.3
—	Artikel 17.5 första stycket

18.9.2013

SV

Europeiska unionens officiella tidning

L 248/21

Förordning (EG) nr 1073/1999 och förordning (Euratom) nr 1074/1999	Denna förordning
—	Artikel 17.5 andra stycket
—	Artikel 17.6
—	Artikel 17.7
—	Artikel 17.8
Artikel 12.4 första meningen	Artikel 17.9 första stycket
Artikel 12.4 andra meningen	Artikel 17.9 andra stycket
—	Artikel 17.10
Artikel 13	Artikel 18
Artikel 14	—
Artikel 15	Artikel 19
—	Artikel 20
Artikel 16	Artikel 21.1
—	Artikel 21.2
—	Artikel 21.3
—	Bilaga I
—	Bilaga II

Uttalande från kommissionen

Kommissionen bekräftar att byrån har förklarat att den alltid kommer att agera i överensstämmelse med protokoll nr 7 om Europeiska unionens immunitet och privilegier och med Europaparlamentets ledamotsstadga, med full respekt för att ledamöterna är fria och obundna enligt artikel 2 i den stadgan.

Uttalande från kommissionen

Kommissionen avser att låta generaldirektören för Europeiska byrån för bedrägeribekämpning behålla sina nuvarande befogenheter när det gäller att fastställa villkoren och de närmare bestämmelserna för rekrytering till byrån, särskilt vad gäller anställningsavtalens varaktighet och förnyelse.

Uttalande från Europaparlamentet, rådet och kommissionen

Varje gång Europaparlamentet, rådet och kommissionen utnämner nya ledamöter i övervakningskommittén bör de också utnäma de ledamöter som ska tillträda vid nästa partiella nyutnämning.

RÅDETS FÖRORDNING (EURATOM, EG) nr 2185/96

av den 11 november 1996

om de kontroller och inspektioner på platsen som kommissionen utför för att skydda Europeiska gemenskapernas finansiella intressen mot bedrägerier och andra oegentligheter

EUROPEISKA UNIONENS RÅD HAR ANTAGIT DENNA FÖRORDNING

med beaktande av Fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen, särskilt artikel 235 i detta,

med beaktande av Fördraget om upprättandet av Europeiska atomenergigemenskapen, särskilt artikel 203 i detta,

med beaktande av kommissionens förslag (¹),

med beaktande av Europaparlamentets yttrande (²), och

med beaktande av följande:

1. Det är viktigt för gemenskapens trovärdighet att intensifiera kampen mot bedrägerier och andra oegentligheter som är till skada för gemenskapens budget.
2. Det framgår av artikel 209a i Fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen att det i första hand är medlemsstaterna som har ansvaret för att skydda gemenskapernas finansiella intressen, utan att det påverkar tillämpningen av andra bestämmelser i fördraget.
3. Genom rådets förordning (EG, Euratom) nr 2988/95 av den 18 december 1995 om skydd av Europeiska gemenskapernas finansiella intressen (³) skapades en gemensam rättslig ram för gemenskapernas samtliga verksamhetsområden.
4. I artikel 1.2 i den förordningen ges en definition av begreppet "oegentligheter" och i sjätte stycket i ingressen, beaktandemeningen oräknad, i samma förordning preciseras att oegentligheter inbegriper bedrägerier så som detta definieras i konventionen rörande skyddet av Europeiska gemenskapernas finansiella intressen (⁴).
5. Det föreskrivs i artikel 10 i samma förordning att ytterligare allmänna bestämmelser om kontroller och inspektioner på platsen skall antas senare.
6. Utan att det påverkar de kontroller som medlemsstaterna utför i enlighet med artikel 8 i förordning (EG, Euratom) nr 2988/95 och av effektivitetshänsyn, bör ytterligare allmänna bestämmelser antas för sådana

kontroller och inspektioner på platsen som skall utföras av kommissionen, vilka inte påverkar tillämpningen av de gemenskapsregler för olika sektorer som avses i artikel 9.2 i ovan nämnda förordning.

7. För att genomföra bestämmelserna i denna förordning krävs det att de mål som berättigar tillämpningen av dem fastställs, särskilt när målen, med beaktande av hur allvarlig den skada som tillfogas gemenskapernas finansiella intressen eller unionens trovärdighet är, inte i tillräcklig utsträckning kan uppnås av medlemsstaterna och således bättre kan uppnås på gemenskapsnivå, på grund av omfattningen av bedrägerierna, vilka inte är begränsade till ett enda land och ofta utförs av kriminella organisationer, eller på grund av den särpräglade situationen i en medlemsstat.
8. Kontrollerna och inspektionerna på platsen får inte överskrida vad som krävs för att säkra en korrekt tillämpning av gemenskapsrätten.
9. De skall vidare utföras utan att de strider mot tillämpliga bestämmelser i varje medlemsstat om skyddet av intressen som är väsentliga för statens säkerhet.
10. Enligt principen om gemenskapslojalitet i artikel 5 i EG-fördraget och mot bakgrund av rättspraxis från Europeiska gemenskapernas domstol, är det viktigt att medlemsstaternas förvaltningar och kommissionens enheter samarbetar lojalt och lämnar varandra den hjälp som behövs för att förbereda och utföra kontrollerna och inspektionerna på platsen.
11. Det är nödvändigt att fastställa de villkor under vilka kommissionens kontrollanter skall utöva sina befogenheter.
12. Kontroller och inspektioner på platsen skall utföras med beaktande av de berörda personernas grundläggande rättigheter och av reglerna om tystnadsplikt och skydd av personuppgifter, och det är i det avseendet viktigt att kommissionen ser till att dess kontrollanter följer gemenskapens och medlemsstaternas bestämmelser om skydd av personuppgifter, särskilt dem som föreskrivs i Europaparlamentets och rådets direktiv 95/46/EG av den 24 oktober 1995 om skydd för enskilda personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter (⁵).

(¹) EGT nr C 84, 21.3.1996, s. 10.

(²) EGT nr C 166, 10.6.1996, s. 102, och yttrande avgivet den 23 oktober 1996 (ännu inte offentliggjort i EGT).

(³) EGT nr L 312, 23.12.1995, s. 1.

(⁴) EGT nr C 316, 27.11.1995, s. 48.

(⁵) EGT nr L 281, 23.11.1995, s. 31.

13. För att kampen mot bedrägerier och andra oegentligheter skall kunna bli effektiv bör kommissionens kontroller utföras hos de ekonomiska aktörer som direkt eller indirekt kan vara inblandade i oegentligheten i fråga, liksom hos andra ekonomiska aktörer som kan vara berörda av denna. Vid tillämpning av bestämmelserna i den här förordningen skall kommissionen se till att dessa ekonomiska aktörer inte samtidigt för samma handlingar utsätts för likartade kontroller och inspektioner av kommissionen eller medlemsstaterna, på grundval av gemenskapsregler för särskilda sektorer eller nationell lagstiftning.
14. Kommissionens kontrollanter måste få tillgång till all information om berörda transaktioner på samma villkor som de nationella förvaltningarnas kontrollanter. Rapporterna från kommissionens kontrollanter, i förekommande fall undertecknade av de nationella kontrollanterna, måste upprättas med hänsyn till de förfarandekrav som anges i lagstiftningen i den berörda medlemsstaten, och de måste kunna utgöra godtagbart bevismaterial i administrativa och rättsliga förfaranden i den medlemsstat där användning av dessa visar sig vara nödvändig samt ha samma värde som rapporter upprättade av nationella kontrollanter.
15. Om det finns risk för att bevismaterial försvinner eller om de ekonomiska aktörerna motsätter sig kommissionens kontroll eller inspektion på platsen är det medlemsstaternas ansvar att vidta nödvändiga säkerhets- eller verkställighetsåtgärder i enlighet med sin nationella lagstiftning.
16. Denna förordning påverkar varken medlemsstaternas behörighet när det gäller att beivra brott eller bestämmelserna om inbördes rättshjälp mellan medlemsstaterna i straffrättsliga frågor.
17. Fördragen innehåller inte några andra befogenheter för att anta den här förordningen än dem som följer av artikel 235 i EG-fördraget och artikel 203 i Euratomfördraget.

HÄRIGENOM FÖRESKRIVS FÖLJANDE.

Artikel 1

I denna förordning fastställs de ytterligare allmänna bestämmelser som avses i artikel 10 i förordning (EG, Euratom) nr 2988/95 och som är tillämpliga på sådana administrativa kontroller och inspektioner på platsen som utförs av kommissionen för att skydda gemenskapernas finansiella intressen mot sådana oegentligheter som definieras i artikel 1.2 i den nämnda förordningen.

Utan att det påverkar tillämpningen av gemenskapsbestämmelserna för särskilda sektorer är denna förordning tillämplig på gemenskapens samtliga verksamhetsområden.

Denna förordning påverkar varken medlemsstaternas behörighet när det gäller att beivra brott eller reglerna om inbördes rättshjälp mellan medlemsstaterna i straffrättsliga frågor.

Artikel 2

Kommissionen får utföra kontroller och inspektioner på platsen enligt den här förordningen

- för att upptäcka omfattande eller gränsöverskridande oegentligheter eller sådana oegentligheter i vilka ekonomiska aktörer som är verksamma i flera medlemsstater kan vara inblandade,
- för att upptäcka oegentligheter, när situationen i en medlemsstat är sådan att det i ett enskilt fall krävs förstärkning av kontrollerna och inspektionerna på platsen för att förbättra skyddet av de finansiella intressena för att säkerställa en likvärdig skyddsnivå inom gemenskapen, eller
- på begäran av den berörda medlemsstaten.

Artikel 3

Om kommissionen beslutar att företa kontroller och inspektioner på platsen enligt denna förordning skall den se till att det inte samtidigt utförs liknande kontroller och inspektioner hos de berörda ekonomiska aktörerna för samma handlingar på grundval av gemenskapsbestämmelser för en särskild sektor.

Dessutom skall kommissionen beakta sådana pågående eller avslutande kontroller som en medlemsstat utfört med stöd av sin lagstiftning i fråga om samma handlingar hos de berörda ekonomiska aktörerna.

Artikel 4

Kontroller och inspektioner på platsen skall förberedas och ledas av kommissionen i nära samarbete med de behöriga myndigheterna i den berörda medlemsstaten, vilka skall underrättas i god tid om föremålet för, syftet med och den rättsliga grunden för kontrollerna och inspektionerna, så att de kan lämna all den hjälp som behövs. I detta syfte får tjänstemän från den berörda medlemsstaten delta i kontrollerna och inspektionerna på platsen.

Om den berörda medlemsstaten så önskar, får kommissionen och medlemsstatens behöriga myndigheter gemensamt utföra kontroller och inspektioner på platsen.

Artikel 5

Kontroller och inspektioner på platsen skall utföras av kommissionen hos de ekonomiska aktörer på vilka administrativa gemenskapsåtgärder och gemenskapssanktioner enligt artikel 7 i förordning (EG, Euratom) nr 2988/95 är tillämpliga, då det finns anledning att tro att oegentligheter har begåtts.

För att underlätta för kommissionen att utföra dessa kontroller och inspektioner skall de ekonomiska aktörerna lämna tillträde till lokaler, markområden, transportmedel och andra platser, som används yrkesmässigt.

I den mån det är strikt nödvändigt för att fastställa att en oegentlighet har förekommit kan kommissionen utföra kontroller och inspektioner på plats hos andra berörda ekonomiska aktörer för att få tillträde till relevanta uppgifter som innehas av dessa aktörer vad beträffar de omständigheter som är föremål för kontroller och inspektioner på plats.

Artikel 6

1. Kontroller och inspektioner på platsen skall utföras under kommissionens ledning och ansvar av dess tjänstemän eller andra anställda, vederbörligen bemyndigade av kommissionen, nedan kallade "kommissionens kontrollanter". Personer som medlemsstaterna har ställt till kommissionens förfogande som utstationerade nationella experter får biträda vid sådana kontroller och inspektioner.

Kommissionens kontrollanter skall utöva sina befogenheter med stöd av ett skriftligt bemyndigande som innehåller uppgifter om deras identitet och befattning samt en handling som anger föremålet för och syftet med kontrollen eller inspektionen på plats.

Om inte annat följer av tillämplig gemenskapsrätt är kommissionens kontrollanter skyldiga att följa de regler för förfaranden som anges i den berörda medlemsstatens lagstiftning.

2. Om den berörda medlemsstaten samtycker får kommissionen begära att tjänstemän från andra medlemsstater biträder som observatörer och anlita externa organ som handlar under kommissionens ansvar för tekniskt bistånd.

Kommissionen skall se till att de ovan nämnda tjänstemännen och organen uppfyller alla krav i fråga om teknisk kompetens, oavhängighet och iakttagande av tystnadsplikt.

Artikel 7

1. På samma villkor som de nationella administrativa kontrollanterna och i överensstämmelse med nationell lagstiftning, skall kommissionens kontrollanter få tillgång till alla de uppgifter och all den dokumentation om berörda transaktioner som behövs för att kontrollerna och inspektionerna på platsen skall förlöpa på bästa sätt. De får använda samma hjälpmedel för att kontrollera som de nationella administrativa kontrollanterna och får bl.a. ta kopior av relevanta handlingar.

Kontrollerna och inspektionerna på platsen får särskilt avse

- affärsböcker och affärshandlingar som fakturor, specifikationer, lönespecifikationer, följesedlar och bankkontoutdrag, som de ekonomiska aktörerna förfogar över,

- datauppgifter,
- system och metoder för tillverkning, förpackning och leverans,
- fysisk kontroll av varornas eller det utförda arbetets typ och omfattning,
- provtagning och undersökning av prover,
- lägesrapporter om arbeten och investeringar som finansierats samt om hur genomförda investeringar har använts,
- budget- och bokföringshandlingar,
- det finansiella och tekniska genomförandet av de projekt som fått bidrag.

2. När så erfordras skall medlemsstaterna, på begäran av kommissionen, vidta lämpliga säkerhetsåtgärder i överensstämmelse med sin lagstiftning, särskilt för att säkra bevismaterial.

Artikel 8

1. Alla uppgifter som på något sätt lämnats eller erhållits enligt denna förordning skall vara sekretessbelagda och ges samma skydd som motsvarande uppgifter har enligt den nationella lagstiftningen i den medlemsstat som tagit emot uppgifterna och enligt de motsvarande bestämmelser som är tillämpliga på gemenskapens institutioner.

Sådana uppgifter får endast överlämnas till personer inom gemenskapens institutioner eller i medlemsstaterna som i kraft av sin befattning skall ha vetskap om dem, och de får inte användas av gemenskapens institutioner i andra syften än för att garantera ett effektivt skydd av gemenskapernas finansiella intressen i alla medlemsstater. När en medlemsstat avser att för andra ändamål använda uppgifter som samlats in av tjänstemän vilka under den statens bemyndigande deltagit som observatörer i kontroller och inspektioner på platsen enligt artikel 6.2, skall den inhämta samtycke från den medlemsstat där dessa uppgifter samlades in.

2. Kommissionen skall så snart som möjligt meddela den behöriga myndigheten i den medlemsstat på vilkens territorium kontroll eller inspektion på platsen har ägt rum, alla omständigheter eller misstankar rörande en oegentlighet som den har fått kännedom om i samband med kontrollen eller inspektionen på platsen. Kommissionen skall under alla omständigheter informera ovan nämnda myndighet om resultatet av dessa kontroller och inspektioner.

3. Kommissionens kontrollanter skall se till att deras rapporter om kontrollerna och inspektionerna upprättas med beaktande av förfarandekraven i lagstiftningen i den berörda medlemsstaten. De insamlade handlingar och underlag som avses i artikel 7 skall sammanställas i en bilaga till nämnda rapporter. De på så sätt upprättade rapporterna skall på samma sätt och på samma villkor som de administrativa rapporter som framtagits av nationella administrativa kontrollanter kunna utgöra godtagbart bevismaterial i administrativa eller rättsliga förfaranden i

den medlemsstat där det visar sig vara nödvändigt att använda dem. De skall bedömas efter samma regler som gäller för administrativa rapporter upprättade av nationella administrativa kontrollanter och ha samma värde som dessa rapporter. När en kontroll utförs gemensamt, i enlighet med artikel 4 andra stycket, skall de nationella kontrollanterna som har deltagit i operationen uppmanas att kontrasignera den rapport som kommissionens kontrollanter upprättat.

4. Vid tillämpningen av denna förordning skall kommissionen se till att dess kontrollanter följer gemenskapsbestämmelser och de nationella bestämmelserna om skydd av personuppgifter, särskilt dem som föreskrivs i Europaparlamentets och rådets direktiv 95/46/EG.

5. När kontroller eller inspektioner på platsen äger rum utanför gemenskapens territorium, skall kommissionens kontrollanter upprätta sina rapporter på så sätt att dessa kan utgöra godtagbart bevismaterial i administrativa eller rättsliga förfaranden i den medlemsstat där det visar sig vara nödvändigt att använda dem.

Artikel 9

Om de ekonomiska aktörer som avses i artikel 5 motsätter sig kontroll eller inspektion på platsen, skall den berörda medlemsstaten med tillämpning av nationella bestämmelser lämna kommissionens kontrollanter det biträde de behöver så att deras uppdrag att utföra kontroller och inspektioner på platsen kan fullgöras.

Medlemsstaterna skall vid behov och i enlighet med nationell rätt vidta de åtgärder som är nödvändiga.

Artikel 10

Denna förordning träder i kraft den tredje dagen efter det att den har offentliggjorts i *Europeiska gemenskapernas officiella tidning*.

Den skall tillämpas från och med den 1 januari 1997.

Denna förordning är till alla delar bindande och direkt tillämplig i alla medlemsstater.

Utfärdad i Bryssel den 11 november 1996.

På rådets vägnar

R. QUINN

Ordförande

I

(Rättsakter vilkas publicering är obligatorisk)

RÅDETS FÖRORDNING (EG, EURATOM) nr 2988/95

av den 18 december 1995

om skydd av Europeiska gemenskapernas finansiella intressen

EUROPEISKA UNIONENS RÅD HAR ANTAGIT DENNA FÖRORDNING

med beaktande av Fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen, särskilt artikel 235 i detta,

med beaktande av Fördraget om upprättandet av Europeiska atomenergigemenskapen, särskilt artikel 203 i detta,

med beaktande av kommissionens förslag⁽¹⁾,

med beaktande av Europaparlamentets yttrande⁽²⁾, och

med beaktande av följande:

Europeiska gemenskapernas allmänna budget, som finansieras med hjälp av gemenskapernas egna medel, administreras av kommissionen inom ramen för de beviljade anslagen och i enlighet med principen om god finansiell förvaltning. För att fullgöra denna uppgift har kommissionen ett nära samarbete med medlemsstaterna.

Mer än hälften av gemenskapernas utgifter utbetalas till mottagarna genom förmedling av medlemsstaterna.

Reglerna för denna decentraliserade förvaltning och för kontrollsystemen är föremål för detaljerade bestämmelser som är olika beroende på vilket slags gemenskapspolitik det gäller. Det är emellertid viktigt att inom alla områden bekämpa handlingar som kan skada gemenskapernas finansiella intressen.

För att kampen mot bedrägeri som riktar sig mot gemenskapernas finansiella intressen skall bli mer effektiv är det nödvändigt att införa en gemensam rättslig ram inom alla de områden som omfattas av gemenskapspolitiken.

De oegentligheter och de administrativa åtgärder och sanktioner som har samband med oegentligheterna anges i föreskrifter för olika sektorer i enlighet med denna förordning.

Oegentligheter inbegriper bedrägeri så som detta definieras i konventionen rörande skyddet av Europeiska gemenskapernas finansiella intressen.

Administrativa gemenskapssanktioner måste säkerställa ett adekvat skydd av dessa intressen. Det är nödvändigt att ange allmänna regler som är tillämpliga på dessa sanktioner.

I gemenskapsrätten har införts administrativa sanktioner för gemenskapen inom ramen för den gemensamma jordbrukspolitiken. Sådana sanktioner måste införas också på andra områden.

De åtgärder och sanktioner som har antagits inom ramen för förverkligandet av målen för den gemensamma jordbrukspolitiken ingår som en nödvändig del i bidragssystemen. De har ett mål i sig själva, vilket inte påverkar rätten för medlemsstaternas behöriga myndigheter att på det straffrättsliga området själva bedöma de berörda ekonomiska aktörernas beteende. Effektiviteten måste säkerställas genom att gemenskapsreglerna får omedelbar effekt och genom att samtliga gemenskapsåtgärder tillämpas fullt ut, när antagandet av förebyggande åtgärder inte har lett till att detta mål har kunnat uppnås.

I enlighet med det allmänna kravet på rimlighet och med proportionalitetsprincipen, samt mot bakgrund av principen *ne bis in idem*, finns det anledning att, med hänsyn till gemenskapens regelverk och de bestämmelser som anges i de särskilda gemenskapsregler som redan finns när denna förordning träder i kraft, fastställa lämpliga bestämmelser för att undvika en kumulativ av gemenskapssanktioner av ekonomisk art och nationella straffrättsliga sanktioner som åläggs samma person för samma förhållanden.

⁽¹⁾ EGT nr C 216, 6.8.1994, s. 11.

⁽²⁾ EGT nr C 18, 23.1.1995, s. 154 och yttrande avgiven den 30 november 1995 (ännu ej offentliggjort i EGT).

Ett straffrättsligt förfarande kan, såvitt avser tillämpningen av denna förordning, anses vara slutfört om den behöriga nationella myndigheten och den berörde har ingått förlikning.

Denna förordning tillämpas utan att det hindrar tillämpningen av medlemsstaternas straffrättsliga lagstiftning.

Gemenskapsrätten ålägger kommissionen och medlemsstaterna att kontrollera att gemenskapernas budgetmedel används på avsett sätt. Det är lämpligt att fastställa gemensamma regler, vilkas tillämpning kan komplettera de nuvarande reglerna.

I fördragen saknas regler om de särskilda befogenheter som behövs för att anta materiella bestämmelser med horisontell räckvidd rörande kontroll och rörande åtgärder och sanktioner i syfte att säkerställa skyddet av gemenskapernas finansiella intressen. Det finns därför anledning att åberopa artikel 235 i Romfördraget och artikel 203 i Euratomfördraget.

Kompletterande allmänna bestämmelser om kontroller på platsen kommer att antas senare.

HÄRIGENOM FÖRESKRIVS FÖLJANDE.

AVDELNING I

Allmänna principer

Artikel 1

1. För att skydda Europeiska gemenskapernas finansiella intressen antas härmed allmänna regler om enhetliga kontroller och om administrativa åtgärder och sanktioner rörande oegentligheter i förhållande till gemenskapsrätten.

2. Med oegentligheter avses varje överträdelse av en bestämmelse i gemenskapsrätten som är följden av en handling eller en underlåtenhet av en ekonomisk aktör och som har lett eller skulle ha kunnat leda till en negativ ekonomisk effekt för gemenskapernas allmänna budget eller budgetar som de förvaltar, antingen genom en otillbörlig utgift eller genom minskning eller bortfall av inkomster som kommer från de egna medel som uppbärs direkt för gemenskapernas räkning.

Artikel 2

1. Kontroller, administrativa åtgärder och sanktioner skall införas i den mån som de är nödvändiga för att säkerställa en riktig tillämpning af gemenskapsrätten. De

skall vara effektiva, proportionella och avskräckande, så att de säkerställer ett adekvat skydd för gemenskapens finansiella intressen.

2. Administrativa sanktioner får endast beslutas om de har införts genom en gemenskapsrättsakt som föregår oegentligheten. Om förändringar senare görs i de bestämmelser om administrativa sanktioner som finns i en gemenskapsrättsakt, skall de bestämmelser som är minst ingripande tillämpas retroaktivt.

3. Gemenskapsrättens bestämmelser avgör arten och räckvidden av de administrativa åtgärder och sanktioner som behövs för en riktig tillämpning av de regler som avses och beror på oegentlighetens art och allvar, den beviljade förmånen eller den uppnådda fördelen och graden av ansvar.

4. Med förbehåll för den tillämpliga gemenskapsrättens regleras förfarandena för tillämpning av gemenskapskontroller, åtgärder och sanktioner i medlemsstaternas lagstiftning.

Artikel 3

1. Preskriptionstiden för att vidta åtgärder är fyra år från det att den oegentlighet som avses i artikel 1.1 begicks. Kortare preskriptionstider, dock inte under tre år, kan emellertid föreskrivas i de regler som gäller för vissa sektorer.

För kontinuerliga eller upprepade oegentligheter löper preskriptionstiden från den dag då oegentligheten upphörde. För fleråriga program sträcker sig preskriptionstiden åtminstone fram till programmets definitiva avslutning.

Preskriptionstiden avbryts av varje åtgärd som den behöriga myndigheten underrättar den berörda personen om och som har still syfte att utreda eller beivra oegentligheten. Preskriptionstiden börjar åter löpa efter varje åtgärd som innebär avbrott.

Preskriptionen inträder emellertid senast den dag då en tid som motsvarar den dubbla preskriptionstiden löper ut utan att den behöriga myndigheten beslutat om någon sanktion, utom i de fall då det administrativa förfarandet inställts i enlighet med artikel 6.1.

2. Fristen för verkställighet av det beslut varigenom den administrativa sanktionen utfärdas är tre år. Fristen löper från den dag då beslutet vinner laga kraft.

Preskriptionsavbrott och avbrott i verkställighet regleras i nationell lag.

3. Medlemsstaterna har möjlighet att tillämpa en längre frist än den som anges i punkt 1 respektive punkt 2.

AVDELNING II

Administrativa åtgärder och sanktioner

Artikel 4

1. Varje oegentlighet medför som en allmän regel att den förmån som erhållits på ett otillbörligt sätt dras in
 - genom förpliktelse att betala tillbaka utestående belopp eller de belopp som uppburits på ett otillbörligt sätt,
 - genom förlust, helt eller delvis, av den garanti som ställts som säkerhet för en begäran om en förmån som beviljats eller när ett förskott mottagits.
2. Tillämpningen av de åtgärder som anges i punkt 1 skall begränsas till indragning av den förmån som erhållits samt, om så föreskrivs, ränta som kan beräknas på en fast räntesats.
3. Beroende på omständigheterna skall handlingar leda till att en förmån inte beviljas eller till att den dras in om handlingarna bevisligen har till syfte att leda till att någon får en förmån som strider mot målen i den gemenskapslagstiftning som är tillämplig i det enskilda fallet därför att de villkor som krävs för att få förmånen har konstruerats.
4. De åtgärder som anges i denna artikel skall inte anses som sanktioner.

Artikel 5

1. De oegentligheter som begås uppsåtligen eller som orsakas av oaktsamhet kan medföra följande administrativa sanktioner:
 - a) betalning av administrativa böter,
 - b) betalning av ett belopp som överstiger de summor som otillbörligen mottagits eller som inte betalas samt, i förekommande fall, ränta. Detta ytterligare belopp skall bestämmas med ett procenttal som skall fastställas genom särskilda regler och får inte överskrida den nivå som är absolut nödvändig för att ge beloppet en avskräckande effekt,
 - c) förlust, helt eller delvis, av en förmån som beviljats genom tillämpning av gemenskapsregler, även om aktören endast delvis dragit fördel av denna förmån,
 - d) utestängning från eller indragning av förmånen under en period efter den då oegentligheten begicks,
 - e) tillfällig indragning av ett sådant godkännande eller erkännande som krävs för deltagande i gemenskapens stödprogram,
 - f) förlust av en säkerhet eller en borgen som ställts enligt villkoren i regler eller återställande av den summa som motsvarar en otillbörligen släppt säkerhet,

g) andra sanktioner av enbart ekonomisk karaktär, av motsvarande slag och omfattning, om vilka stadgas i de regler för olika sektorer som rådet antagit beroende på den berörda sektorns särskilda behov och i överensstämmelse med de verkställighetsbefogenheter som rådet givit kommissionen.

2. Utan att det påverkar tillämpningen av bestämmelserna i de regler för olika sektorer som redan finns då denna förordning träder i kraft, kan andra oegentligheter endast ge upphov till sådana sanktioner som inte kan jämföras med en sådan sanktion av straffrättslig art som anges i punkt 1, i den mån sådana sanktioner är oumbärliga för att reglerna skall kunna tillämpas på ett riktigt sätt.

Artikel 6

1. Med förbehåll för de administrativa gemenskapsåtgärder och gemenskapsstraffsanktioner, som har vidtagits på grundval av regler inom olika sektorer och som redan finns när denna förordning träder i kraft, kan åläggande av ekonomiska sanktioner som administrativa böter avbrytas genom beslut av den behöriga myndigheten, om ett straffrättsligt förfarande inletts mot personen i fråga med avseende på samma förhållanden. Avbrott i det administrativa förfarandet medför att den preskriptionstid som anges i artikel 3 tillfälligt upphör att löpa.

2. Om det straffrättsliga förfarandet inte fullföljs, skall det administrativa förfarandet som har avbrutits återupptas.

3. När det straffrättsliga förfarandet har slutförts skall det administrativa förfarandet som har avbrutits återupptas, i den mån detta inte strider mot allmänna rättsgrundsatser.

4. När det administrativa förfarandet återupptas, skall den administrativa myndigheten se till att den sanktion som tillämpas minst motsvarar den som anges i gemenskapsföreskrifterna varvid myndigheten kan ta hänsyn till alla de sanktioner som en domstol kan ha ålagt samma person för samma förhållanden.

5. Punkterna 1-4 skall inte tillämpas på ekonomiska sanktioner som utgör en nödvändig del av de ekonomiska bidragssystemen och som kan tillämpas oberoende av eventuella straffsanktioner om och i den mån den inte är att jämföras med sådana sanktioner.

Artikel 7

Administrativa gemenskapsåtgärder och sanktioner får tillämpas mot sådana ekonomiska aktörer som avses i artikel 1, dvs. fysiska eller juridiska personer, liksom andra enheter som enligt nationell lag har rättskapacitet, och som har begått oegentligheten. De kan också tillämpas mot personer som har deltagit i genomförandet av oegentligheten, samt mot dem som är skyldiga att stå till svars för oegentligheten eller förhindra att den begås.

AVDELNING III

Kontroller

Artikel 8

1. Medlemsstaterna skall i enlighet med bestämmelserna i nationella lagar och andra författningar vidta de åtgärder som är nödvändiga för att säkerställa att sådana transaktioner som involverar gemenskapernas finansiella intressen följer reglerna och verkligen äger rum.

2. Kontrollåtgärderna skall vara anpassade till varje sektors särdrag och vara proportionella i förhållande till de eftersträvade målen. De skall anpassas med hänsyn till den administrativa praxis och de administrativa strukturer som finns i medlemsstaterna och skall bestämmas så att de inte leder till orimligt stora ekonomiska svårigheter och administrativa kostnader.

Arten och frekvensen av kontroller på platsen som skall utföras av medlemsstaterna, och de sätt som kontrollerna utförs på skall vid behov fastställas genom regler för olika sektorer, för att säkerställa att reglerna tillämpas på ett likformigt och effektivt sätt, särskilt när det gäller att förebygga och upptäcka oegentligheter.

3. Reglerna för olika sektorer skall innehålla de bestämmelser som behövs för att säkerställa likvärdig kontroll genom tillnärmning av förfarandena och kontrollmetoderna.

Artikel 9

1. Utan att de påverkar tillämpningen av de kontroller som utförs av medlemsstaterna i enlighet med bestämmelser i nationella lagar och andra författningar och utan

att det påverkar tillämpningen av de kontroller som utförs av gemenskapsinstitutionerna i enlighet med Romfördragets bestämmelser, särskilt artikel 188c i detta, skall kommissionen se till att kontroll på dess ansvar görs av

- a) huruvida administrativ praxis överensstämmer med gemenskapsreglerna,
- b) huruvida nödvändiga verifikationer finns och om dessa överensstämmer med de gemenskapsinkomster och gemenskapsutgifter som avses i artikel 1,
- c) under vilka förhållanden dessa finansiella transaktioner genomförs och kontrolleras.

2. Dessutom kan kommissionen utföra kontroll på platsen enligt de villkor som anges i reglerna för varje sektor.

Innan denna kontroll utförs i enlighet med gällande regler skall kommissionen underrätta den berörda medlemsstaten så att allt nödvändigt bistånd kan erhållas.

Artikel 10

Ytterligare allmänna bestämmelser om kontroll på platsen kommer att antas senare i enlighet med de förfaranden som anges i artikel 235 i Romfördraget och i artikel 203 i Euratomfördraget.

Artikel 11

Denna förordning träder i kraft den tredje dagen efter den har offentliggjorts i *Europeiska gemenskapernas officiella tidning*.

Denna förordning är till alla delar bindande och direkt tillämplig i alla medlemsstater.

Utfärdad i Bryssel den 18 december 1995.

På rådets vägnar

J. BORRELL FONTELLES

Ordförande

Departementsserien 2016

Kronologisk förteckning

1. Kontroller och inspektioner
i Sverige av Europeiska byrån för
bedrägeribekämpning, Fi.

Departementsserien 2016

Systematisk förteckning

Finansdepartementet

Kontroller och inspektioner i Sverige
av Europeiska byrån för bedrägeri-
bekämpning. [1]